

**EĞİTİM HABERLERİNİN MEDYADA SUNUMU:
ELEŞTİREL SÖYLEM ÇÖZÜMLEMESİ BAĞLAMINDA
EĞİTİM HABERLERİ İNCELEMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Hasan Mert KARAAYVAZ

Eskişehir 2024

**EĞİTİM HABERLERİNİN MEDYADA SUNUMU: ELEŞTİREL SÖYLEM
ÇÖZÜMLEMESİ BAĞLAMINDA EĞİTİM HABERLERİ İNCELEMESİ**

Hasan Mert KARAAYVAZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Basın ve Yayın Anabilim Dalı

Basın Yayın Programı

Danışman: Doç. Dr. İzlem VURAL

**Anadolu Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Ekim 2024
Eskişehir**

Bu tez çalışması 222K185 numaralı “Türkiye’de Eğitim Haberciliği ve Eğitim Haberciliğinin Geliştirilmesi” isimli TÜBİTAK 3005 projesi kapsamında TÜBİTAK tarafından desteklenmiştir.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Hasan Mert KARAAYVAZ 'nın “ Eğitim Haberlerinin Medyada Sunumu: Eleştirel Söylem Çözümlemesi Bağlamında Eğitim Haberleri İncelemesi ” başlıklı tezi 31/10/2024 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek “Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca, Basın ve Yayın Ana Bilim/Ana Sanat dalında Basın ve Yayın Programında Yüksek Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik tezi olarak kabul edilmiştir.

	<u>Ünvanı Adı Soyadı</u>	<u>İmza</u>
Üye (Danışman):	DOÇ. DR. İZLEM VURAL	
Üye :	DOÇ. DR. ALAADDİN FARUK PAKSOY	
Üye :	DOÇ.DR. HAKKI KAHVECİ	
Üye :		
Üye :		

.....
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ÖZET

EĞİTİM HABERLERİNİN MEDYADA SUNUMU: ELEŞTİREL SÖYLEM ÇÖZÜMLEMESİ BAĞLAMINDA EĞİTİM HABERLERİ İNCELEMESİ

Hasan Mert KARAAYVAZ

Basın ve Yayın Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ekim 2024

Danışman: Doç. Dr. İzlem VURAL

Bu çalışmada, eğitim haberciliğinin Türkiye’de hangi konumda olduğu ve eğitim haberlerinin medyada var olan diğer haber türleri arasında varlık gösterme sürecinde hangi etkenlerin rol oynadığına yönelik bir durum tespiti yapmak araştırmanın çıkış noktasıdır. Temel hak ve özgürlükler bakımından eğitim insanlık için ne kadar önem arz ediyorsa eğitimde yaşanan gelişmeler ve bilgileri aktarma işlevinde de eğitim haberciliği bir o kadar önem arz etmektedir. Eğitim haberciliğinde gelişmeler gün be gün gerçekleşse de bunun medyada olan yansıması dönemsel özellikler ve karakteristik olaylar ile aktarılmaktadır. Eğitim haberlerinin hangi konumda olduğunu tespit etmek amacıyla hazırlanan bu tez çalışmasında Similarweb verilerine göre Türkiye’de en yüksek ziyaret trafiğine sahip, basılı versiyonu da mevcut olup ana akım medyada değerlendirilebilecek 5 haber portalından 3’ü olan Hürriyet, Sabah ve Milliyet’in internet baskıları ve TİAK verilerine göre en çok reytinge sahip ilk 5 televizyon kanalından 3’ü olan NOW TV, SHOW TV ve TRT Haber’e odaklanılmıştır. Bu kapsamda 2020, 2021, 2022 ve 2023 tarihleri arasında yayınlanan haberler incelenmiştir. Söz konusu haberlerde eğitim haberlerinde kullanılan dile, içeriğe, konularına ve eğitim haberlerinin kaynaklarına odaklanılmıştır. Çalışmanın temel problemi ve varsayımları ışığında belirlenen bu özellikler ile söz konusu eğitim haberlerinin incelenmesi için eleştirel söylem analizi uygulanmış ve bir kısım bulgulara ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Medya, Eğitim Haberciliği, Eleştirel Söylem Çözümlemesi

ABSTRACT

REPRESENTATION OF EDUCATIONAL NEWS IN THE MEDIA: A REVIEW OF EDUCATIONAL NEWS IN THE CONTEXT OF CRITICAL DISCOURSE ANALYSIS

Hasan Mert KARAAYVAZ

Department of Journalism

Graduate School of Anadolu University, October 2024

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. İzlem VURAL

In this study, the starting point of the research is to determine the position of education journalism in Turkey and to determine which factors play a role in the process of the existence of education news among other types of news in the media. As important as education is for humanity in terms of fundamental rights and freedoms, education journalism is just as important in its function of conveying developments and information in education. Although developments in education journalism take place day by day, its reflection in the media is conveyed with periodic features and characteristic events. In this thesis study, which was prepared to determine the position of education news, the focus was on the internet editions of Hürriyet, Sabah, and Milliyet, which are 3 of the 5 news portals with the highest visitor traffic in Turkey, which also have a printed version and can be evaluated in the mainstream media according to "similarweb" data, and NOW TV, SHOW TV and TRT Haber, which are 3 of the 5 television channels with the highest ratings according to TİAK's data. In this context, news published between 2020, 2021, 2022 and 2023 were examined. The news in question focused on the category in which they were listed, the language of the educational news, the content, the topics, and the sources of the educational news with these features determined in the light of the basic problem and assumptions of the study, critical discourse analysis was used to analyze the education news.

Keywords: Education, Media, Education Journalism, Critical Discourse Analysis

31 /10/2024

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “Bilimsel İntihal Tespit Programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

.....

(İmza)

HASAN MERT KARAAYVAZ

(Öğrencinin Adı Soyadı)

31/10/2024

ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ KULLANIM BEYANI

Bu tezi hazırlarken ChatGPT, Copilot, Gemini vb. (ChatGPT, Gemini, DALL-E vb.) üretken yapay zekâ programlarından destek aldığımı/almadığımı beyan ederim. Tezin hazırlığı aşamasında üretken yapay zekâ programlarından bilimsel makale (örneğin çeviri, bilimsel makale vb.) desteği aldım. Üretken yapay zekâ programlarından aldığım bilgilerin doğruluğunu kontrol ettiğimi bildiririm.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

.....
(İmza)

HASAN MERT KARAAYVAZ

(Öğrencinin Adı Soyadı)

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	vi
ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ KULLANIM BEYANI.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	3
1.2. Amaç	6
1.3. Önem	7
1.4. Varsayımlar	7
1.5. Sınırlıklar.....	8
1.6. Tanımlar	8
2. ALANYAZIN	9
2.1. Kitle İletişim Araçları, Tarihi ve İşlevleri.....	9
2.2. Kitle İletişim Araçları ve Haber Verme İşlevi	11
2.3. Kitle İletişim Araçları ve Kamuoyu Oluşturma İşlevi	13
2.4. Kitle İletişim Araçları ve Eğitim İşlevi	16
2.5. Haber Değeri Kavramı	21
2.6. Haber Değerine İlişkin Öncü Çalışmalar	23
2.7. Kitle İletişim Araçlarında İçerik Olarak Eğitim	26
2.8. Eğitim Kavramı.....	26
2.9. Kitle İletişim Araçları ve Eğitim.....	29
2.10. Türkiye’de ve Dünya’da Eğitim Haberciliği	33
3. YÖNTEM	37
3.1. Araştırma Modeli	37

3.2. Eleştirel Söylem Çözümlemesi	37
3.3. Evren ve Örneklem	41
4. HABERLERİN MAKRO VE MİKRO YAPI ÇÖZÜMLEMESİ	42
4.1. Makro Yapı Çözümlemesi	42
4.2. Ana Akım Televizyon Kanalları Örnekleri.....	78
4.3. Mikro Yapı Çözümleme.....	84
5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	90
KAYNAKÇA.....	98
GAZETE VE TELEVİZYON HABERLERİ.....	102
ÖZGEÇMİŞ	

1. GİRİŞ

Eğitim, ilk çağlardan ve antik dönemlerden günümüze kadar uzanan sistematik ve sürekli kendini geliştirmiş bir sürecin mimarı olan olgudur. Eğitim, temelde bir yönlendirme ve yetiştirme çabası ve bilimi olduğundan hayattaki her insanı, her toplumu ve her alanı ilgilendirmektedir (Başaran, 1984:14-18, akt. Çelikkaya, 1990:67). Dolayısıyla eğitimin toplumdaki konumu önem arz etmektedir. Eğitim, her toplumda varlığını koruması, hatta kurumlaşmış olması bakımından sosyal bir olgu olmakla beraber, öğrenme ve öğretme olayının ki eğitim, öğrenme ve öğretmeden meydana gelen yeni bir olayın adıdır, her gün ve hatta her saat yenilenmesi açısından da sosyal bir olay (kısa süreli etkileşim) olma niteliğini de devam ettirmektedir (Çelikkaya, 1990:70). Toplum, sınırları belli bir doğal çevrede ortak amaçlar için bir araya gelmiş, karşılıklı oluşturulan kurallara bağlı, iş birliği ve dayanışma içinde olan insanlardan oluşur (Başaran, 1983:48, akt. Aslan, 2001:27). Bu nedenle de sistematik ve sürekli kendini geliştiren bir olguya her toplumda gereksinim duyulmaktadır. Toplum olmadan eğitim gerçekleşmemektedir, dolayısıyla toplum ile eğitim birbirini tamamlayan iki kavram haline gelmiştir. Toplum-eğitim ilişkisinde en birincil amaç, eğitim kurumlarının yeni kuşaklara toplumun kültürünü tanıtmasıdır (Aslan, 2001:29). Dolayısıyla bu kültürel aktarımın, toplumsal gelişimin ve değişimin gerçekleşebilmesi adına eğitimin işlevi en kritik noktada görev almaktadır. Eğitim, bireysel açıdan kişinin yetenek ve becerilerinin keşfedilerek geliştirilmesi ve böylece psikolojik, sosyal ve maddi ihtiyaçlarının karşılanması; toplumsal açıdan ise sosyal adaletin temini, toplum kültürünün devamlılığının sağlanması, toplum içi iletişimin sağlıklı yürümesi, toplumun bilimsel ve ekonomik olarak güçlenmesi gibi çok önemli işlev ve amaçlara sahiptir (Portelli ve Menashy, 2019). Bu görevin yerine getirilmesi için medyanın da eğitimi yansıtır olması gerekmektedir, dolayısıyla geleneksel medyanın kullanımında ve değişen dünyadaki medya trendlerinde yer alması eğitim ve toplumun geleceği adına önem taşımaktadır.

Kitle iletişim araçlarının (KİA) işlevleri bakımından geniş kapsamlı oluşu ve iletişim çalışmalarında kullanılması da araştırmayı oluşturan unsurlardan biridir. KİA'nın toplumsal işlevleriyle ilgili olarak MacBride'in 1980 yılında yayınlanan "Birçok Ses Tek Bir Dünya" başlıklı raporunda da özellikle belirttiği gibi eğitim diğer tüm maddeleri gibi toplumsal işlevleri arasında önem arz eden bir işlevdir. Kitle iletişim

araçlarının insanları eğlendirme ve boş vakit geçirme gibi temel işlevlerinin öncesinde toplumsal işlevleri aktaracak bir bilgilendirme işlevinin de bulunması eğitim gibi bir olgunun kişiler ve toplumlar üzerinde ne denli önem arz ettiğinin yegane göstergesidir.

Uzun zamandır toplumda yer alan ve kendini sürekli geliştiren medya, her zaman tüm konuları ele aldığı gibi eğitimi de ele alan önemli bir aktördür. Bu aktör bilgi aktarımı, ideolojik oluşum ve değişimlerinde de oldukça etkili bir rol oynamakla birlikte duygu ve düşünce değişimlerimizde de yer almaktadır. Taş levhalardan papirüs kağıtlara uzanan bu süreçte eğitim alanında yaşanan gelişmeler ve gerçekleşen olaylar tarihsel olarak günümüze ulaşmış olsalar da eğitimin habercilik anlamında değer taşıması küresel anlamda zaman almıştır. Geleneksel medyanın mihenk taşlarından biri olan gazetenin, eğitim olgusu ve eğitim haberciliği üzerine olan duruşu ve yaklaşımı dönemsel ve detaylı bakıldığında diğer haber türleri gibi bir değişimin, güncel sorunların ve bu sorunların oluşturduğu birtakım olayların aktarılmasında yer almasıyla geleneksel medyada eğitim çoğu zaman en büyük odak noktalarının arkasında yer alan haber türlerinden olmuştur. Siyasi olaylar, ekonomik gelişmeler, spor haberleri ve bu eksende yaşanan gelişmeler televizyon, radyo ve gazetelerde hep göz önünde yer alan bir konumlandırma içerisinde olmuşlardır. Bu nedenle de eğitim haberciliği ülkedeki politika, spor, sağlık ve diğer haber türlerine göre daha geri plandadır. Türkiye’de eğitimin medyatik anlamda oluşması haber ve haberciliğin dönemsellik taşıması yüzünden diğer haber türleri arkasında var olan haberler statüsünde konumlandırılmaktadır.

Eğitim haberciliği, okul ve benzeri eğitim kurumları ile okuldan faydalanmak isteyen bireyler arasında reklamlar ve promosyonlar dışında bilgi sağlayan bir habercilik türüdür. Yaşanan küresel çaptaki salgın, doğal afetlerden kaynaklı yapılan zorunlu değişiklikler ile eğitimin derslikler ve okul sıralarından, televizyon ve bilgisayar başına taşınmasıyla beraber bu eğitim türü dikkatleri üzerine çekmiştir. Bu nedenle eğitimin üzerine artan haber içerikleri ve yaşanan gelişmeler üzerine yapılmış, bilgilendirme işlevi bulunan köşe yazılarında da bu dikkat sürdürülmüştür. Dağtaş ve Ünal’a (2019a) göre ise eğitim haberciliği denetleyici ve takip edici bir misyona sahip olarak toplumu bilgilendirici, sorunlara yönelik olarak yapıcı eleştiriler getirici bir seviyede olmalıdır. Ancak eğitim haberciliğinin alan yazında kavramsal çerçevesinin henüz belirlenmediği,

bu belirsizliğin de eğitim haberlerinde gerekli olan niteliklerin sağlanmasını zorlaştırdığı görülmektedir (Dağtaş ve Ünal, 2019b, akt. Paksoy ve Kahveci, 2021:853). Söz konusu TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu) tarafından desteklenmiş olan 222K185 adlı proje kapsamında eğitim haberciliği adına kaynak olabilecek belirli zaman aralığındaki eğitim haberleri ve eğitim konulu yayınların kaynağı konumundaki eğitim haberciliğini meslek edinmiş gazeteciler ile uzmanlarının konuya ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. Medyadaki haber havuzuna ek olarak yükseköğretim boyutunda da akademik ilginin az olması sebebiyle eğitim haberciliği ve haberinin temellerinde oldukça az araştırma konusu ve materyal bulunmaktadır. Kahveci ve Paksoy'un(2021) oluşturmuş olduğu Türk Basınında Türkiye'deki Sığınmacıların Eğitimi: Suriyeliler Örneği ve Türkiye'de Eğitim Haberciliği: Genel Bir Bakış ve Bir Çerçeve Arayışı adlı çalışmalar örnekler olarak yer almaktadır. Eğitim haberciliğinin üretimi noktasında en çok yapıldığı bu haberlerde söylemleriyle beraber eğitimdeki görüş ayrılıkları üzerine yapılan haberler üzerinden dilin yapısının incelendiği nokta görülmektedir. Söz konusu olan bu tez çalışmasının çıkış noktasını oluşturan ve dikkat çeken nokta ise eğitim haberciliğinin yaygınlaşıp, uzmanlaşması kadar şu ana kadar yapılmış olan eğitim haberciliği adı altındaki haberlerin niteliğidir.

1.1. Problem

Toplumsal değişiklikler veya bireylerin bilgi edinme sıklığı, bireyin kitle iletişim araçlarını ne sıklıkla ve nasıl şekilde kullandığına göre değişkenlik göstermektedir. Tarihsel arka planına bakıldığında dünyanın her yerinde, her yaş seviyesine ait insanlar için devlet veya özel teşvikli okulların açılması ve eğitime olan isteğin artışıyla beraber eğitimde de gelişmeler yaşanmaktadır. Bireylerin bulunduğu bölge, kültür ve eğilimleri olduğu kadar eğitimleri de bu şekillenmede sürece katkı sağlamaktadır. Bu araçların günlük, haftalık veya aylık yayınlanması da okuyucunun bu alışkanlığına göre oluşur. Bu yüzden radyo, televizyon, gazete ve yeni medya olarak adlandırılan internet gazeteciliği bu alışkanlıkların üzerine düzenlenmiştir. Tüm topluma etki edecek ve ilgilendirecek haberlerin yanı sıra gazetenin eğilimine ve okurun okuma sıklığına göre bir düzen sağlanmıştır. Eğitim haberciliği, Türkiye'de her sene eğitim döneminin sağlamış olduğu yoğunluğu kendine hedef alarak geleneksel ve yeni medya üzerinde yer alabilmiş bir haber türüdür. Buna rağmen eğitim haberleri, gazetelerin yayınladığı ve

medyada var olan rutin haberleri ve alanında sayılı uzmanının oluşturduğu özel haberler ile diğer habercilik türleri arasında arkada kalmaktadır. Fakat kitle iletişim araçlarının doğuşuna bakıldığında bu temellerin üzerine oluşturulan Türk medyasında da bu nedenlerden dolayı veri olarak oldukça yetersiz bir görüntü çizmektedir. Eğitimle ilgili gazete yazılarının içerik açısından sınıflandırılması oldukça karmaşık ve güçtür. Konuların benzerliği nedeniyle binişme önemli bir sorundur. Kimi içeriklerin nitelik açısından benzerliklerinden ötürü hangi tür içinde alınacağı önemli tartışmalar yaratmaktadır (Erkılıç, 2008: 225). Eğitim konusunda uzmanlaşmış olan az sayıda kişinin televizyon kanallarında ve medyanın belirli organlarında sadece senenin belirli zamanlarında yapılan üniversite tercih programlarında yer alması, eğitim konusunun habercilik boyutunda da diğer kısımlara nazaran dönemsel ve ticari boyutlarda olduğuna dikkat çeker niteliktedir. Nitekim eğitimde özelleştirmenin bir sonucu olarak reklâm, tanıtım gibi tek yönlü iletişim yani iletim öğelerinin yayın sıklığı artış göstermektedir (Erkılıç, 2006). Erkılıç, bir yıl sonra yaptığı araştırmada “yerel gazetelerin eğitimle ilgili konulara haftalık olarak tüm yayınları içinde kapsam açısından yer verme oranı yaklaşık yüzde 8 beştir” ifadesiyle gazetelerdeki eğitim haberlerinin azlığını ortaya koymuştur (Erkılıç, 2007: 157). Günümüzde eğitim haberciliği ve eğitim haberleri, sektörde bulunan birkaç kişinin öncülüğünde sadece bazı gazetelerin köşe yazılarında ve dönemsel oluşturulmuş haberlerinde yer almaktadır. Eğitim haberciliğinin peşinde uzmanlaşmak isteyen gazeteciler ve gazeteci adayları ise bu alanda uzman olan isimlerin dernekleşememesinden, İletişim Fakültelerinde “Eğitim haberciliği” adlı bir uzmanlaşma dersi olmamasından kaynaklı bir eğilim ya da eğitim görememektedirler. Ancak eğitim haberciliğinin nitelikli bir şekilde yapılabilmesi için eğitim habercilerinin eğitimle ilgili mevzuata, eğitim bilimleriyle ilgili akademik gelişmelere ve eğitimin pratik yönüne de genel olarak hâkim olması gerekmektedir. Türkiye’de eğitim haberciliğiyle ilgili akademik literatüre bakıldığında ulusal basın organlarının eğitimle ilgili gelişmeler konusunda izler kitleyi yeterli ve doğru biçimde bilgilendirmediği ifade edilmektedir (Paksoy ve Kahveci, 2021:854). Ayrıca eğitim sistemi içerisinde yapılan değişiklikler, sınavlara ilişkin yenilikler, eğitim içeriği ve felsefesi ile ilgili güncel tartışmalar bu haber türü üzerinde uzmanlaşmak isteyen gazetecilerin dikkatle takip etmesi gereken konulardır. Bunun dışında yer alan diğer medya havuzunda var olan ilgi noktasında yetersiz bir tutum görmektedir. Eğitimin önemini kamuoyuna aktarmakta

yetersiz olan medya bunun haberciliğini yapmakta da sorun yaşamaktadır. Eğitim aslına bakıldığında diğer tüm konuda yapılan haber içerikleri gibi birçok sıkıntıya parmak basmaktadır. Eğitimde var olan cinsiyet eşitsizliği, maddi uçurumlar ve bu uçurumun yarattığı özel okul-devlet okulu arasında kalan eğitim kalitesi de bu haberlere yol açan nedenleri oluşturan bazı sorunlardandır. Burada problem olarak ele alınan konuda da eğitim haberlerinin bir spor haberi ya da sağlık haberi kadar değer görememesinden dolayıdır. Yakın zamanda yaşanan örneğiyle beraber Türkiye’de ilk kez 11 Mart 2020 tarihinde görülmüş olan COVID-19 ve bununla birlikte gerçekleşmiş olan ilkökul, ortaokul, lise ve üniversitelerin 23 Mart 2020 tarihli alınan önlemler dahilinde Türk eğitim sisteminin uzaktan öğretime geçişi ile beraber hem eğitim haberleri ve eğitim haberciliğinin de üzerinde soru işaretleri çoğalmaktadır. Dönemsel olarak medyada yer alan eğitim haberciliği, bu noktada zoraki de olsa uzun bir süre geleneksel ve dijital olmak üzere her iki tarafta da yoğunluğu artırmak durumunda kalarak eğitim haberciliğinin üretiminde artışı oluşturmuştur. Bu medya havuzunda yer alan birçok bilgi ve kaynağına bağlı gelişen birçok haber de uzaktan öğretimle alakalı çeşitli bilgilerin artışında rol oynamaktadır. Sanayi devriminin gerçekleşmesinden sonra ise bireyde bilginin gücüne dikkat çeken toplumsal hareketler de eğitime katkı sağlamaktadır. Bu noktada tarihsel sürece tanıklık etmiş geleneksel medya ve yeni medyanın da bu eğitim sürecini aktaracak bir iletişim süreci yaratması gerekmektedir. Bu iletişim sürecinin önemi eğitimin öğrenciler ve velileri bilgilendirme noktasında bir kilit nokta taşımasıyla eğitim haberciliğinin ve haberlerinin önemini ortaya çıkarmaktadır. İletişim süreci doğru bir şekilde gerçekleştiğinde medya kamuoyunu şekillendirebilir ve karar vericilere öğrencilerin ve velilerinin isteklerini iletebilir. Benzer şekilde karar vericilerin düşüncelerinin ne olduğu da yine medya sayesinde eğitim dünyasının tüm aktörlerine aktarılabilir (Baker, 1994). Gazetelerde ve gazetelere bağlı olan haber sitelerinde salgın öncesi ve sonrası olmak üzere bu içeriklerin kamuoyuna nasıl aktarıldığı konusuna önem verilmelidir. Türk basınında halen gelişmekte olan ve dönemsel olarak basılı ve sosyal medyada yer alabilen eğitim haberciliği, bu haber üretim sürecinde uzun bir döneme tekabül eden COVID-19 ve onun getirisi olan eğitimin haberlerde ideolojik olarak nasıl yer aldığı ciddi ve önemli bir konudur. “Eğitim Reformu Girişimi” (<https://www.egitimreformugirisimi.org>) adlı sivil toplum kuruluşu eğitimde yaşanan birçok değişkenin seneler içerisinde ne duruma

geldiğini veri olarak oluşturduğu raporda kamuoyuna sunmaktadır. Bu nedenle gözle görülen okula katılım oranlarındaki düşüş, temel düzeydeki eğitimin ileri düzeye aktarılamıyor oluşu, eğitim bütçesinin aktarımındaki soru işaretleri ve benzeri konularla ilgili tutulmuş olan veriler yıllar içerisinde gelişim ve değişim üzerinden aktarılmaktadır. Bu noktada Türkiye’de uzmanlaşması beklenen eğitim haberciliğinin dönemsel haber içerikleri oluşturmaya yoğunlaşması, eğitim haberlerinin mevcutta var olan temel problemlere değinmemesi, eğitim alanında yaşanan sorunlara yönelik yüzeysel bir çözüm arayışı ve duruşu problemi oluşturan unsur olmaktadır.

1.2. Amaç

Eğitimin her alanında yapılan dönemsel değişim ve gelişmelerin haberler ve TV programları tarafından Türkiye’de eğitim haberciliği adı altında aktarımı, eğitim haberciliğinde ise nasıl uzmanlaşabileceği konusunda medyada var olan internet baskısı haberler ve TV programlarında yer alan haberler aracılığıyla bir tarama yaparak eğitim haberciliğinin gelişimine katkı sağlamak amaçlanmaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda hem Türkiye’de eğitim haberciliğinin ne konumda olduğuna dair dil üzerinden bir bakış açısı aktarılmakta, hem de eğitim haberciliğinin akademik birikimi olarak üretimine artı bir katkı sağlamaya çalışılmaktadır.

Son yıllarda medyada eğitim üzerine yapılan haber niteliğindeki içeriklerin internet baskıları üzerinde “eğitim haberi” başlığı altında nasıl sunulduğunun betimlenmesi bu çalışmanın genel amacıdır. Bu bağlamda şu alt sorulara yanıt aranacaktır:

1. Eğitim haberlerinin söyleminde ideolojik bir üretim yapılmış mıdır?
2. Hürriyet, Sabah ve Milliyet gazetelerinin, SHOW TV, NOW TV ve TRT Haber kanallarının söz konusu haberler bakımından ideolojik üretimi farklı mıdır? Farklıysa, bu durum haber metinlerine nasıl yansımıştır?
3. Haber metinlerinde makro ve mikro düzeyinde ideolojik üretim yapılmış mıdır?
4. Eğitim haberleriyle ilgili haberlerde ardalın ve bağlam bilgisi yeterince verilmiş midir?
5. Haber metinlerinde kullanılan dil, sözcük seçimleri, söz dizimleri nasıl bir ideolojik üretim yaratmaktadır?

1.3. Önem

Bu çalışma tamamlandığında Türkiye’de ana akımda varlığını sürdüren gazetelerin internet baskılarında, geleneksel medya üzerinde uzun zamandır yer almakta olan televizyon kanallarında eğitim haberciliğinde ve üretilmiş olan eğitim haberlerinde kullanılmış olan dilin söylem olarak iktidar dinamikleri ile nasıl şekillendiğini, toplumsal ve siyasi bağlamdaki gücünün bağlantılarının incelenmesi sağlanacaktır. Ülkemizde örgün eğitim dönemine ilişkin olarak yapılmış haberler bu tarih aralığında oluşan konu ve eleştirilere yönelik bir zemin sağladığı gibi, bilgi aktarma işlevinin yanı sıra ideolojik bir yönelim ve aktarımın da kapısını açmaktadır. Bu bağlamda literatüre eğitim haberciliğinin gelişmesi ve eğitim haberlerinin incelenmesi olarak yeni bir katkı sağlanacaktır. Bununla birlikte haberlerde yer alan yazarların eğitim haberlerine ilişkin bakış açıları, üslupları ve aktarış biçimleri bunun çevresinde gelişen eğitim haberciliği ile bu araştırmanın ışığında basın mensuplarının eğitim haberciliği üzerine daha dikkatli ve özenli bir haber hazırlamasına olanak sağlayacaktır.

1.4. Varsayımlar

Aşağıdaki noktalar çalışmada birer varsayım olarak değerlendirilmiştir:

1. Yüksek site ziyareti alan gazetelerin internet baskıları kamuoyu tarafından daha çok okunmaktadır. Dolayısıyla kamuoyunun daha çok bu gazetelerin internet baskılarını takip ettiği ve bu gazetelerden bilgi aldığı kabul edilebilir.
2. Çalışmanın inceleme dönemi içerisinde en fazla ziyarete sahip gazeteler ele alındığında bunlar Hürriyet, Sabah ve Milliyet gazetesi olduğundan dolayı kamuoyunun eğitim haberleri anlamında en çok etkilenebileceği gazeteler de Hürriyet, Sabah ve Milliyet’tir.
3. Yüksek reyting alan kanalların haberleri kamuoyu tarafından daha çok izlenmektedir. Dolayısıyla kamuoyunun daha çok bu kanalların haberlerini takip ettiği ve bu kanallardan bilgi aldığı kabul edilebilir.
4. Çalışmanın inceleme dönemi içerisinde en fazla reytinge sahip kanallar ele alındığında bunlar SHOW TV, NOW TV ve TRT Haber olduğundan dolayı kamuoyunun eğitim haberleri anlamında da en çok etkilenebileceği kanallar SHOW TV, NOW TV ve TRT Haber’dir.

1.5. Sınırlıklar

Çalışmada şu noktalar birer sınırlık olarak kabul edilmiştir:

1. Çalışma eleştirel söylem analizi uygulaması bağlamında eğitim haberciliği ve eğitim haberleri ile sınırlıdır.
2. Çalışmanın eleştirel söylem analizine yönelik inceleme dönemi 2020-2021-2022 ve 2023 yıllarıyla sınırlandırılmıştır.
3. Çalışmada kamuoyunu en fazla bilgilendirdiği düşünülen gazetelerin günlük ziyaretine göre en yüksek site ziyaretine sahip gazetelerden üçü adına ve bunların internet baskılarına göre sınırlıdır. Bu gazeteler ise Hürriyet, Sabah ve Milliyet gazetesidir, döneminin TİAK verilerine göre reyting özelinde en fazla prime time seyircisine sahip olan üç kanal olan SHOW TV, NOW TV ve TRT Haber'dir .

1.6. Tanımlar

Çalışmada sıklıkla kullanılacak bazı kavramlara ilişkin çalışmaya özgü bazı tanımlar şu şekilde açıklanabilir.

Eğitim: Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye.

Eğitim Haberi: Eğitim ile ilgili iç ve dış gündemdeki konuları ele alan haber, televizyon programları ve bilgilendirici metinler.

Uzaktan Eğitim: Öğrenenlerin zaman ve mekan bağlamında birbirlerinden ve öğrenme kaynaklarından uzak olduğu eğitim modeli.

Gazete: Çalışma kapsamında incelenmek üzere belirlenen Hürriyet, Sabah ve Milliyet gazetesi.

Manşet: Gazetelerin ilk sayfasına iri puntolarla konulan başlık.

Sürmanşet: Gazetelerin birinci sayfasındaki logonun üzerinde kullanılan başlık.

2. ALANYAZIN

2.1. Kitle İletişim Araçları, Tarihi ve İşlevleri

Antik çağlardan itibaren her dönemin kendine özgü kültürü ile beraber kendi iletişim biçimi ve aktaracak toplumsal değer ölçütleri bulunmaktadır. İletişim insanların birbirleriyle iletişim kurmasına olanak sağlamış ve devamlı olarak sosyalleşmek zorunda kalan insanlık bir nevi iletişimin başlangıcına sebebiyet vermiştir. Basit sesler ile çıkan iletişim yolculuğu ateş yakarak, dumanla haberleşerek ve mağaralara resimler çizerek de ilerlemiştir. Günümüz dünyasında ise iletişim farklı boyutlarda ve farklı materyallerde ilerlemesine devam etmektedir. Bu ilerleme devam ettikçe fikir boyutunda da değişimlere sebebiyet verebilmektedir.

Kitle iletişim araçları tarihsel olarak bakıldığında gazete gibi araçları ile Antik Mısır'a dayansa da tam anlamıyla ilk gelişmesi ve basamak atlaması 1450'de Johannes Gutenberg'in matbaayı bulması ile birlikte başlamıştır. Basılı materyalin sağladığı haberleşme ağı ile birlikte dünyada olduğu gibi 1727 yılında İbrahim Müteferrika Türkiye'de yazılı basının önünü açmıştır (Şapolyo, 1971:5).

Yazılı kitle iletişim araçları ve bu aracın ışığında yaşanan gelişmeler de insanların birbirleriyle etkileşim halinde olmasını, bilgi almasını ve haberleşmesini sağlamıştır. Yazılı kitle iletişim araçlarındaki bu gelişmeler diğer kitle iletişim araçlarının doğuşunda ve ilerlemesinde de rol oynamaktadır. İletişim ise araştırmalar ve çalışmalar olarak daha çok medya ve özellikle radyo, sinema, televizyon ve basın gibi kitle iletişimine hitap eden yerlere odaklanmaktadır.

Kitle iletişiminin tanımını yerine getirdiği işlevleriyle aktarmak daha sağlıklıdır. Kitle iletişimi, haber verme, eğitim, reklam ve propaganda gibi birçok farklı işlevi yapmak ile beraber oluşturulan iletinin bir veya birden çok kitle iletişim aracı ile birlikte (radyo, televizyon, sinema, dergi, gazete ve internet) geniş kitlelere (dinleyici, izleyici, okuyucu ve kullanıcı) iletilmesidir.

Kitle iletişimini diğer iletişim türlerinden ayıran farklardan temel olanı ise teknolojik olması ve teknoloji ile kendini sürdürebilir bir boyuta taşınmasıdır. Kitle iletişim araçları ile var olan ve varlığını koruyan izleyici, okuyucu ve dinleyici kitlesine ulaşabildiği gibi kitle iletişimi olarak geniş kitlesini bilgilendirmek, eğlendirmek ya da ikna süreçlerini mesajlarıyla gönderdiği bir süreçtir. Televizyon, radyo ve internet gibi milyonlara

ulaşabildiği noktada kitle iletişimi araçlarıyla beraber diğer iletişim türleriyle arasındaki farkı gösteren bir niteliktedir.

Kitle iletişim araçlarının önemli bir işlevi de modernleşmeye katkılarıdır. Bu işlevin ne oranda işlerlik gösterdiğini açıklığa kavuşturmak için şu ana kadar oluşturulmuş en kullanışlı model Everett M. Rogers'ın yeniliklerin yayılmasına ilişkin çalışmasıdır. Rogers kitle iletişim araçlarının yeniliklerin yayılmasına etkisinden önce yeniliklerin toplumda yayılması ve yerleştirilmesi sürecinin farklı aşamalarını ortaya koyar (Rogers,1981, akt. Güngör, 2018:115;). Bunlar:

Bilgilendirme: Yeni bir teknolojinin, buluşun, yöntemin insanların ilgisini çekebilmesi için onların söz konusu yenilik hakkında öncelikle bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Bilgilendirme farklı kanallar tarafından yapılabilir. Uzmanlar, meslek çevreleri, yeniliğe ilişkin araştırma yapmış kimseler, kitle iletişim araçları vb.

İkna: Yeniliğe ilişkin gerekli bilgilendirme yapıldıktan sonra, insanlarda söz konusu yeniliğe ilişkin bir tutum oluşturulmaya çalışılır. Bu tutum oluşturma ise bir yandan eskinin unutturulması, buna karşılık yeniye ilişkin birtakım olumlu algıların oluşturulması biçiminde gerçekleştirilmelidir. Burada kitle iletişim araçlarına da büyük iş düşer. Söz konusu yeniliğin kullanımıyla elde edilecek yararlar hakkında gerek didaktik gerekse de drama biçimindeki sunum ve programlarla insanların ilgileri bu yöne çekilmeye çalışılır.

Karar: Bilgilendirme ve ikna işlemlerinin ardından bireyin yeniliğe ilişkin bir karar vermesi beklenir. Bu karar verme sürecinde birey yeniliği kabul eder ya da etmez. Burada da kitle iletişim araçlarının etkisi önem taşır. Özellikle de söz konusu yeniliğe ilişkin kararında henüz belirgin bir keskinlik olmayan insanların kararlarına müdahale etmek çok daha kolay olabilmektedir.

Onaylama: Bu aşamada birey verdiği kararın, çevresi tarafından da onaylanmasını bekler. Bu onaylamada kitle iletişim araçlarından yapılan yayınların da etkisi büyüktür. Eğer birey, çevresinden, verdiği karara ilişkin çok fazla karşıt ileti alırsa, kararından vazgeçmek ve yeniliği kendi yaşam pratiğine dahil etmek gibi bir davranış biçimi de geliştirilebilir.

Bir kültür sözlü iletişimden yazıya, basılı yayınlardan televizyon yayınlara kaydıkça, hakikatle ilgili fikirleri de değişebilir. Sözde ezbere önem verilirken, yazıda kitaba önem verilir. “Yeni bir araç, söylem yapısını, aklın kullanışının bazı yollarını

cesaretlendirerek, belli zeka ve bilgelik tanımlarını öne çıkararak ve belli türde bir içerik (özel bir deyişle, hakikati öğrenmenin yeni biçimlerini yaratarak) değiştirir” (Postman, 1994:37, akt. Ayhan, 2003:88).

Kitle iletişiminin toplumsal işlevlerinin yayılımına Everett M. Roger tarafından aktarılan başlıkların oluşumunda rol oynayan bir diğer aktarım ise asıl olarak kitle iletişiminin toplumsal anlamda önemli görülen işlevlerini maddeleyen rapordur. UNESCO’nun hazırladığı ve iletişim alanında bilgi aktaran çoğu çalışmada MacBride komisyonu tarafından sunulan “Birçok Ses, Tek Bir Dünya” başlıklı raporda en kapsamlı haliyle toplamda 8 başlık altında toparlanmıştır. Bunlar:

“Haber ve bilgi verme işlevi: Kitle iletişim araçları olaylar ve durumlar karşısında haber ve bilgi vererek, ulusal ve uluslararası durumların anlaşılmasını, bilerek tepkide bulunulmasını sağlayabilirler. Bu işlev, haberlerin, haberlerin, imgelerin, görüş ve yorumların toplanmasını ve işlem görmesini içermektedir.

Toplumsallaştırma işlevi: Bireylerin toplum hakkında genel bilgi ve değerleri edinebilme konusunda kitle iletişiminin önemli bir yeri bulunmaktadır.

Güdüleme: Toplumların kendilerine belirledikleri amaçları açıklayarak, özendirerek, bireyin topluluk yaşamına katılmasını sağlama işlevidir.

Tartışma ortamı hazırlama işlevi: Kitle iletişim araçlarının toplumsal değerlere ve amaçlara açıklık kazandırma ve gelişmelerine katkıda bulunma işlevidir.

Eğitim işlevi: Toplum üyelerinin bilgi düzeylerini ve becerilerini artırmasına yardımcı olma işlevini içermektedir.

Kültürün gelişmesine katkı işlevi: Kültür kavramının geliştirilmesinde kültürel mirasın korunmasında kitle iletişim araçlarının önemi büyüktür.

Eğlendirme işlevi: Kitle iletişim araçları bireylere hoş vakit geçirme imkanları sunmaktadır.

Bütünleştirme işlevi: Kitle iletişim araçları, bireyler ve gruplara arasındaki ilişkilerin gelişmesi için bir ortam hazırlamaktadır.”

2.2. Kitle İletişim Araçları ve Haber Verme İşlevi

Haber, “bir olay, bir olgu üzerine edinilen, iletişim ya da yayın organlarıyla verilen bilgi”dir (Yüksel ve Gürcan 2004: 55). Kitle iletişim araçlarının haber verme işlevi insanların haberleşmesiyle başlayan süreçte oluşan ve gelişen, bir nevi insanlık tarihi ile

birlikte ortaya çıkmış olan bir bütündür. Toplumsal işlevleri üzerinde durulan MacBride Raporuna göre de haberleşme hakkı temel bir hak olarak var olmaktadır (1980. s. 172). İnsanlar, olayları kitle iletişim araçlarından takip eder olmuş, bu araçlar sayesinde kültürlerin yakınlaşıp mesafelerin kısaldığı dünyamızda kitle iletişimi ana odak noktası olmuştur. Bu ana odak noktası, kullanılan araçları ile birlikte dünyanın farklı yerlerinde ve birbirinden farklı bireylerde tutum, davranış değişikliği yaratarak bilgi düzeyi artırma yetisi oluşturmuştur.

1450’de matbaa ile yola çıkılan bu süreçte Johannes Gutenberg’in ve Osmanlı İmparatorluğu’na bunu aktarmış olan İbrahim Müteferrika ile birlikte yazılı basının önünü açan süreçler olmuştur. Bu süreçler ile birlikte yazılı basının yaydığı haber verme işlevinin de kitle iletişim araçları bağlamında değer kazandığı görülmektedir. Sonrasında çıkmakta olan radyo, televizyon ve internet ile birlikte kitle iletişim araçları tarihsel süreç içerisinde güncelliğini korumuş, haber verme işlevini de hem daha işlevsel hem de daha pratik yollara dönüştürmüştür.

Bundan yola çıkarak haberleşme işlevinin ilk önce ülkelerinin kendi içlerinde, sonrasında ise ülkeler arası şeklinde bir işlevsellik görevi gördüğü aktarılmaktadır. Bu nedenle kitle iletişim araçlarında en temel ve en bilinen işlevi olarak haber verme işlevinin öne çıktığı görülmektedir. Kitle iletişimi önem olarak hava koşullarını aktaran, yaşanan iç ve dış politik gelişmeleri bildiren, toplumu etkileyen önemli bir seçimi ya da ekonomik hareketliliği haber vermede bir gözcü veya eşik bekçisi olarak haber verme işlevini temellerinde barındırmaktadır. Sosyo-politik yönüyle de öne çıkan kitle iletişimi, liderlerin görüşleri ve hükümet politikalarının eşitliğini koruduğu gibi, toplumsal olaylarda yaşanan çıkmazların hakkında toplumsal yapıyla nasıl işlev göreceğimiz hakkında bir eğitimci gibi eğitici özelliklerini barındırır. Bu nedenle de kitle iletişim araçları ve haber verme işlevi, toplumun yönetim hakkında ne kadar bilgi sahibi olmasıyla uygulamayı o kadar denetleme yetisine sahip olması ve bununla birlikte oluşacak olan siyasal ve demokratik katılımı da berabere getirmektedir.

Liberal-Çoğulcu Yaklaşımına göre haber; haber değeri ölçütleri ve gazeteciliğin profesyonel kurallarının belirlendiği, gerçek dünyada bir yerlerde meydana gelen olaylar, kişiler ya da nesneler hakkındaki en son, en güncel bilgi; gerçekliği bir ayna gibi yansıtan nesnel, tarafsız ve dengeli bir iletişim ürünü olarak tanımlanmaktadır. Eleştirel yaklaşımda ise haber; inşa edilmiş, bir ürün, metin, anlatı ya da söylemdir. Bu

yaklaşımına göre haber, politik ilişkilerle oluşturulmuş bir ürün, sorunlar ve konular etrafında belirli türden anlamların sistemli ve düzenli olarak kurulduğu ya da ideolojilerin yeniden üretildiği, çatışma ve güç/iktidar için mücadele edildiği, toplum içindeki güç/iktidar ve önem bakımından önde gelen kişi, kuruluşların ve ideolojilerin bir yeniden üretim aracı olarak toplumsal gerçekliğin yeniden inşa edildiği bir metin ya da söylem; çarpışan söylemlerin yarıştığı bir alandır (Çebi, 2002: 11).

Schram'a göre Liberal-Çoğulcu yaklaşımın haberin olayla özdeş olmamasına rağmen olayın esas çerçevesinde tekrar kurulabileceği belirtilir. Bu açıdan bakıldığında, bir olayın haber olarak yayınlanabilmesi için zamanlılık, yakınlık, önemlilik, sonuç ve insanın ilgisini çekme gibi haber değerlerinden en az birine sahip olması gerekmektedir (Tokgöz 2003: 199-212 akt. Özer, 2006, s. 42). Dördüncü gücün medya olarak seçilmesinde var olan medyanın işlevi, siyasi organları denetleyebilme ve toplumun kamuoyu olarak sesini gündeme taşıyabilme adına önemli bir yer oluşturmaktadır. Bu nedenle medya, kamuoyu için hem bir denetleme mekanizmasını oluşturacak kadar işlevsel, hem de kapı bekçiliği anlamında kamuoyuna açılan bir geçit halini almış bulunmaktadır. Dolayısıyla medya demokratik sistemin sürmesinin ve vatandaşların sürece katılımının “garantörü” olmaktadır (İrvan 1995: 76 akt. Özer, 2006, s. 42). Bu rolü yüzünden devlete bağlı organların işleyişinin ve devletin var olmasında baş aktörler olan yasama, yürütme ve yargının yanında medya da “dördüncü” bir güç olarak yer almaktadır.

2.3. Kitle İletişim Araçları ve Kamuoyu Oluşturma İşlevi

Kitle iletişim araçlarının bilgiyi mümkün olan en kısa sürede ve birden fazla hedefe ulaştırması gücünü göstermektedir. Bilginin yayılımı ortak bir düşünce yapısını ortaya çıkarır, bu da kamuoyunun oluşmasına sebep olmaktadır. Dolayısıyla gücü elinde bulunduran taraf kamuoyunu da oluşturan tarafı oluşturmaktadır. Kamuoyu ve kamuoyu oluşturma işlevi kavram olarak ele alındığında ilk kullanımı 18. Yüzyıla uzanmaktadır. Latincedeki “publicus” ve “opinion” sözcüklerinden türetilerek Batı dillerine giren ve İngilizcede “public opinion” sözcükleriyle ifade edilen kamuoyu kavramı, dilimizde ilk zamanlarda “efkar-ı umumiye”, “halk efkârı”, “amme efkârı” gibi kavramların karşılığı olarak kullanılmıştır (Atabek, 2002, s.223). İletişim Sözlüğü’nde kamuoyu, “halkın kamusal ilgi konularına ilişkin kanılarının toplamı; genel kamunun üyelerinin siyasi

konular ya da güncel olaylar hakkındaki tutumlarının anlatımları” şeklinde tanımlanmaktadır (Mutlu, 1993, s.117 akt. Yüksel, 2007, s. 572). Kamuoyu oluşturmak (veya yaratmak) üzerine Türk Dil Kurumu Sözlüğü’ndeki tanım ise, “bir düşüncüyü yaygınlaştırmak ve halkın dikkati o düşünce etrafında toplamak ve yoğunlaştırmak” olarak aktarılmaktadır (<https://sozluk.gov.tr>).

Kitle iletişim araçları, günümüzün yaygın deyişle medya, kullandığı sözel ve göstergesel dil ve tüm gündelik pratikleri, spordan siyasete, sanattan eğlenceye bireyin içinde biçimlendiği, kendini yeniden ürettiği toplumsal olguları anlamlandırmakta ve tanımlamaktadır (Oktay, 1995: 169). Dolayısıyla kitle iletişim araçlarındaki haberlerin üretimi, konuya getirilen bir yorum, olayın sunuşu ya da durumun ifade ediliş biçimine göre kamuoyunda farklılıklar meydana getirebilmekte, değişimleri oluşturan etken olarak karşısına çıkabilmektedir. Basın organları çeşitli görüşlerin ifade edilebildiği bir forum olma özelliği taşıdıklarından, ülkedeki çok sesliliğe ve dolayısıyla demokrasiye büyük katkı sağlamaktadırlar (Işık, 2001: 150). Bu nedenle medyanın bulunduğu yerde kamuoyu oluşturma işlevinden de söz edilmektedir, sadece kamuoyunu oluşturmadığı gibi kamuoyunun sesini yansıtmaya ve duyurabilmesine de yardımcı olmaktadır. Televizyon, radyo, gazete, dergi ve sinema gibi kitlesel iletişime olanak sağlayan ortamlar, kitle iletişim araçları ya da medya; toplumdaki farklı görüş, düşünce ya da kanaatlerin yayılmasında, eş deyişle farklı görüşlerin sesini duyurabilmelerinde ve farklı görüşlerin duyulabilmesi anlamında önemli bir aracılık rolüne sahip görülmektedir (Yüksel, 2004: 245).

Bilgi aktarımı sürekli bir biçimde kitle iletişim araçlarından sağlanmamaktadır, bireyler bir araya geldiklerinde de gelişigüzel bir konu üzerinden bilgi aktarımı sağlayabilmektedir. Bu noktada kitle iletişim araçları konuları kasıtlı bir şekilde aktarmaktadır. Haber seçiminde “süzgeç” benzetmesi yapılabilecek bu durum, kitle iletişim araçlarının bilgisini paylaşacağı haberlerin bir kısmını görmezden gelirken, diğer kısmını ön plana çıkarması olarak ifade edilebilmektedir (Çalışır, 2019: 439). Diğer yandan bilgi aktarımı nasıl sürekli olarak kitle iletişim araçlarından geçmiyorsa kamuoyunu oluşturan da birden çok unsur bulunmaktadır. Literatürde kamuoyunu oluşturan araçlar denildiğinde; dolaylı olarak aile, eğitim, kültür, toplumsal kontrol mekanizmaları gibi kurumsal sosyolojik araçlar ve kanaat, motivasyon, algı, tutum gibi bireysel psikolojik araçlarla; doğrudan siyasal grup ve partiler, baskı grup ya da

örgütleri gibi siyasal araçlar ve medyanın etkilerine işaret edilir (Anık, 1994, s.83 106). Sonuç olarak bakıldığında unsurlar kendi aralarında aynı etkide ve yeterlilikte olmasa da özellikle medyanın bu unsurların en başında geldiği gözlemlenmiştir. Bununla birlikte kamuoyu oluşturmak için başvurulacak araçların başında medya gelmekte, devlet ve siyaset adamları, hangi sistem içinde olurlarsa olsunlar, kamuoyunu etkilemek amacıyla kitle iletişim araçlarına önem vermektedirler (Kışlalı, 1997, s.330)

Medya, kamuoyu oluşturma eylemini gerçekleştirirken bununla ilgili olarak gelişmiş olan bir takım kuram ve modelden yararlanmaktadır. Kitle iletişim araçları kamuoyu araştırmasına benzer bir biçimde haber verme işlevini toplumun siyasileri olan bakış açısı ve tepkisi, verdikleri yanıtlar üzerinden değerlendirmektedir. Diğer yandan hem toplumsal sorunların bu noktada ortaya çıkması hem de halkın sorunlar ve konular hakkındaki kanat ve düşüncelerini siyasilere iletmekte kamuoyunu yansıtmaya işlevini kullanmaktadır. İletişim araçları haberleri ileterek hem konuyla ilgilenen halka hem de politikacılara toplumda yaşanan olayları iletirler (Truman, 1951: 224). Medyanın kamuoyu oluşturmada sıklıkla kullanmakta olduğu iki kuram vardır. Bunlar:

Suskunluk Sarmalı Kuramı

Bu kuram, 1974 yılında Alman Sosyolog Elisabeth Noelle-Neumann tarafından geliştirilip, ortaya atılmıştır. 1965 yılında gerçekleşen seçimlerle ilgili olarak seçimi kimin kazanacağına dair hiçbir tahmin gerçekleştirilmemesine rağmen, seçimlere az bir zaman kala kamuoyunda seçimi Hristiyan Demokratların kazanacağı yönünde bir hava oluşması, ardından da bu partinin seçimi kazanması üzerine bunun nedenlerini irdeleyen Neumann suskunluk sarmalı (spiral of silence) adıyla anılan kuramı geliştirmiştir (Işık, 2001:151). Kuram insanların toplumun çoğunluğu tarafından gelebilecek olan dışlanma korkusuna karşı fikirlerini açığa vurmaktan korkan insanları aktarmaktadır. Bu nedenle de kitle iletişim araçlarının yönlendirmesi dışlanma korkusu yaşayan kısmın hareketlerini yönlendirmektedir. Kitle iletişim araçlarında yer alan görüşler ne kadar baskınsa, bireysel karşıt görüşlerini açıklamakta o kadar sessiz kalmaktadırlar. Bunun nedeni toplumsal dışlanma korkusu ve yönelim gereksinimidir (Yumlu, 1994: 102-103). Bu kurama göre, toplumun baskı sından uzaklaşmak için bireyin, toplumla ve diğer bireylerle bütünleşmek ihtiyacı hissetmesi, diğerlerine benzemesine ve benzer şekilde davranmaya çalışmasına neden olmaktadır (Işık, 2002: 92). Bu nedenle birey toplumda

hangi görüşlerin kabul gördüğünü öğrenmek amacıyla haberlerden bilgi edinmektedir. Bu da kitle iletişim araçlarının aktarmakta olduğu ifadeler ve görüşleri daha baskın ve doğru görüş olarak bireyin suskunlaşmış olduğu toplum nazarında kabul görmektedir.

Gündem Belirleme Kuramı

1972 yılında Mc Combs ve Shaw tarafından ortaya atılan gündem belirleme, gündem oluşturma ya da kurma kuramı (agenda setting) Kamuoyunun ya da toplumun neyi, ne kadar bilmesi gerektiğine karar veren medya, kitle iletişim araçlarının haberleri sunma biçimi ile birlikte o an toplumun ilgilenmesi gerektiği kanaatine vardığı konulara ağırlık vererek kamuoyunun gündemini oluşturmaktadır. Kitle iletişim araçlarının gündemi belirleye bilmesinin temelinde ise; bireylerin yaşamlarında kendilerine bir dayanak aramasından kaynaklanmaktadır (Işık, 2002: 74-75). Gündem oluşturma kuramı da tıpkı suskunluk sarmalı gibi bireyin toplumlaşmadığı durumda hakimiyeti sağlamaktadır. Yukarıda açıkladığımız durum, yüksek öğrenim görmüş kişilerde siya sal bilincin üst düzeyde olması ve daha az yönelime ihtiyaç hissetmeleri nedeniyle fazla olmamaktadır (Yumlu, 1994: 96). Kitle iletişim araçların da en fazla yer alan konu, kamuoyu tarafından da en önemli konu olarak algılanmaktadır. Kitle iletişim araçları içerikleri ile insanların ne düşüneceğine değil ne hakkında düşüneceğine etki ettiği görüşü ileri sürülmektedir (Yumlu, 1994: 93). İnsanlar, kitle iletişim araçlarında yayınlanan haberleri okuyarak ya da izleyerek dünyada neler olup bittiği konusunda bilgi sahibi olmaktadır. Hangi konuların gündemin ilk sıralarında oldukları, hangi konuların önemsiz kabul edildiğini kitle iletişim araçlarının o konulara, nerede, ne kadar ve nasıl, yer verdiği ile belirlenmektedir (Yüksel, 2001: 22 23). Sonuç olarak kitle iletişim araçlarının gündeme ilişkin durumlarda hangi konuların önemli, hangi konuların önemsiz olduğu eğilimine yönelmesinde bireyin de ciddi bir etkisi bulunmaktadır. Birey her ne kadar bu durumdan etkileniyorsa da bireyin kendi yaşamına dair oluşturduğu düzenlemeler ve kendisine bir referans arıyor oluşu bu kuramı birey ile birleştiren bir diğer unsur olarak yer almaktadır.

2.4. Kitle İletişim Araçları ve Eğitim İşlevi

Eğitim, Türk Dil Kurumuna göre çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini

geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etmelerinin tümüne verilen bir isimdir. Kitle iletişim araçlarının birtakım işlevleri bulunmaktadır. Bu araçların işlevleri, iletişim işlevleri olarak MacBride'in "Birçok Ses, Tek Bir Dünya" adlı raporunda toplam 8 başlık altında toplanmıştır. Bunlardan biri olan Eğitim işlevi, toplumsallaştırma işlevi ile bağlantılıdır. Topluma yeni üyeler kazandırma, bunları toplumun kültürel değerleri ile eğitme bu işlev içerisindedir. Bu nedenle toplumun iletişim yapısı içinde eğitim işlevinin kendine özgü bir konuma sahip olduğu gözlemlenmektedir. Bireylerin eğitilme noktasında eğitim ve eğitim kurumları kadar kitle iletişim araçlarının da bu çerçevede aktif rol oynadığı bilimsel araştırmalar ile kanıtlanmıştır. Böylelikle okulların tek bilgi kaynağı olma özelliği de azalır (Savaş, 2004). Bir diğer adlandırılması üzerine eğitim iletişimi, kaynak kişilik(yetiştiren) tarafından oluk, ileti, iletişim araçları kullanılarak alıcı kişilikte(yetişen) amaçlı olarak istendik yönde kişilik bilgisi sağlama ve kişilik bilgisini geliştirme süreci olarak tanımlanmaktadır (Güler, 1990:105). Kitle iletişim araçlarının yaygın kullanılmadığı dönemlerde eğitim alan öğrenci okul ve öğretmenin etkisi altındadır. Eğitim-öğretimde kitle iletişim araçlarından yararlanma, eğitim-öğretimden birinci derecede sorumlu olan öğretmene yardımcı olma, öğretmenin eğitim-öğretim görevini pekiştirme ve tümleme yönündendir (Tokgöz, 1984). Böyle bir toplumda öğrenci için örnek teşkil eden ve hayatına etki eden kişi öğretmen olmaktadır. Bu etki alanı anne, baba gibi çocuğun sosyal çevresinde oldukça yakın konumda barındırdığı öğretmeni en öne almaktadır. Kitle iletişim araçları ve modernleşen iletişim bu tesir alanını biraz da olsa okul ve öğretmen çevresinde azaltmakla kalmamış, öğrencinin bilgi edinme alanını çeşitlendirerek daha kaliteli ve seçenekleri olan bir eğitim ortamı yaratmıştır.

Eğitim olgusu ilk çıkış noktasından süregelen farklı yöntemler ve ideolojiler ile birlikte günümüze dek oldukça fazla kişi tarafından tanımlanmış ve açıklanmaya çalışılmıştır. Louis Althusser bu yöntemler ve ideolojilerden olan devlet aygıtlarını baskıcı ve ideolojik aygıtlar olarak iki durumda açıklamaktadır. Baskıcı devlet aygıtlarını yasama, yürütme, yargı, polis ve ordu güçleri oluştururken; ideolojik devlet aygıtlarını ise eğitim, din, siyaset, aile, iletişim araçları, hukuk gibi güçler oluşturur. Baskıcı devlet aygıtları zor kullanarak, sınıf adına sınıf savaşımını lehine çevirme düşüncesinden hareket eder (Althusser, 2015: 60 akt. Dağtaş, Ünal, 2019: 12). Althusser'in aktardığı bu özellikler ile eğitimin devlet odaklı, egemen anlayışa sahip bilgileri aktarmakta bir aygıt

işlevi gördüğü söylenmektedir. Eğitim ve medya, açık sistem yaklaşımına göre işleyen birer sosyal kurum olarak karşılıklı etkileşim içindedir (Levent, 2018). Eğitim kurumları, eğitime adım atılan günden itibaren bireylerin etkiye en açık olduğu dönemde, “aile aygıtı ve devletin okul aygıtı arasında sıkıştığı yıllar boyunca, egemen ideolojiyle bezenmiş becerileri ya da saf egemen ideolojiyi (ahlak, felsefe, yurttaşlık eğitimi) çocukların zihnine yerleştirmektedir (Althusser, 2015: 61). Siyasette bulunan bu kesimler içinde bulunduğu toplumda oluşmuş olan bazı problemleri düzeltmek, eğitim sistemine ilişkin geliştirmelere öncülük etmek ve yayın içeriklerini kendi anlayışlarına bağlı olarak yenilemek isteyebilmektedir. “Çok özel durumlar olmadıkça, kitle iletişim araçları eğitim içerikli yayınlarını, toplumda var olan eğitim siyasetine paralel olarak yürütürler” (Kocadaş, 2004: 134).

Kitle iletişimi günümüz için yadsınamaz işleviyle kendini ve araçlarını iletişimde merkezileştirmiştir. Bireysel okuryazarlığın artması ve yazılı basının gelişmesi bu merkezileştirmenin yanı sıra modern iletişimin kapılarını da açan anahtar olmuştur. Medyadaki gerçekleşecek modernleşmenin öncesinde, kitle iletişim araçlarının gelişip çoğalmadığı dönemde eğitim kurumu olarak görülen en önemli kurum okul ve eğitici anlamındaki kişi ise öğretmendi. Günümüzde ise topluma hizmet noktasında okulların yanı sıra farklı fonksiyonlar ve geniş ağı ile yeni eğitim kurumları ortaya çıkmıştır. Ticari anlamda varlıklarını hissettiğimiz ve eğitim satması ana hedefi olan bu kurumlar ile kitle iletişim araçlarının arasında güçlü bir bağ bulunmaktadır. Kitle iletişim olgusunun oturmasında yazılı mesajların ulaşması büyük önem taşımaktadır. Kamuoyunu bilgilendirmek ve diğer işlevleri yerine getirmesi adına basılı materyallerin varlığı olması gerekmektedir. Bu ortamın oluşması ve ürünlerin satılması için tüketici bir okuryazar kitlesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Kitle iletişim araçları, kendini yenileyerek her an için kendisine ulaşımı cazip hale getirirken yeni eğitim teknolojilerinde de bu özellikleri ile zaman ve mekan farklılığını ortadan kaldırdığı gibi öğrenmeyi ve bilgi edinmeyi herkes için mümkün kılmaktadır. Bu yüzden kitle iletişim araçlarının her birinin kendine has bir eğitim fonksiyonu bulunmaktadır. Son zamanlarda yaşanan salgın ve doğal afetler gibi durumlarda en etkili araçlardan biri olan internetin eğitim konusunda da ne kadar yarar sağladığı EBA platformu ve eğitim kurumlarının buna benzer uygulamaları ile göze çarpmaktadır.

Eğitimin her seviyesinde var olan çocukların yetiştiği coğrafyalarda bilgi edinme yöntemleri farklılık gösterebilir.

Köy ortamında, kırsalda veya daha farklı koşullarda olan öğrenciler bu bilgi edinme düsturunu radyodan ve o coğrafya için daha elverişli kitle iletişim araçları ile sağlarken, şehirleşmenin yaygın olduğu ve metropol olan şehirlerde yaşayan öğrenciler bunu internetten veya televizyon gibi düzenli erişebildikleri kitle iletişim araçlarından daha rahat sağlayabilmektedirler. Bu nedenle toplumun hem gelecek nesillere bilgi aktarmadaki gücü ve yeteneğinin gelişmesini sağlamak, hem de eğitim ve eğitim kurumlarının medyadaki yayılımı ile bu kişilerin niteliklerini artırarak gelecek nesle aktarım sürecini daha sağlıklı ve sorunsuz hale getirmek amaçlanmaktadır. Kitle iletişim araçlarının bu noktada okulda verilen eğitimi bilgi olarak doğrudan aktarır konumda olmalıdır. Çünkü kendini yenileyen ve geliştiren eğitim kurumları ve devlete bağlı Bakanlığın gerçekleştirdiği yenilikler sadece öğrenciyi değil tüm toplumu etkiler niteliktedir. Bunun için de eğitimin tam olarak hangi noktada olduğunu bilmek gerekmektedir. Eğitim, insanlıkla beraber ilerleyen ve her devirde farklılıklar göstermesine rağmen özünde bireyin eğitilmesini temel alan bir olgudur. Eğitimin uygulanış tarzları her devir farklılık gösterdiği gibi ülkeden ülkeye, toplumdan topluma ve bu toplumu oluşturan aile yapısına kadar farklılık gösterebilmektedir.

Okuryazar, bulunduğu ülkede veya coğrafyaya ilişkin politik, ekonomik, toplumsal ve kültürel olaylara dair görüşleri, diğer ülkelerde ya da bölgelerde olup biten son dakika gelişmeleri ve günlük olayların, canlı veya cansız evreni kapsayan tüm konulara, kendi kültürünün ve yeteneklerinin el verdiği ölçüde ilgi göstermektedir. Bu anlamda da yazılı basın bu tür bilgileri ayrıntılı olarak vermektedir. Kurumsal olarak da kurumsallaşmış bir ürün olarak sonuçlanan yazılı basındaki eğitim işlevi (ya da iletişimi) içinde yaşadığı toplumu ya da evreni yansıtmaktadır. Yazılı basının iletişim özelliği, öncelikle iletişimi başlatan birimi olarak her çeşit haberi topluma ulaştıran günlük haber aracı olan gazetedir. Gazetecilik örgütünün yapısı içinde bulunan gazeteci kişiliği, yazılı basının eğitim iletişimi sürecindeki kaynak kişiliktir (Güler, 1991).

Bir bakıma yazılı basındaki kaynak kişi konumundaki gazeteci, okuyucuya aktarmak istedikleri bilgilerin düzenlemesini yaparak da kendi gazeteci kişiliği ekseninde haberlerini ulaştırmak istediği okuyucuya aktarmaktadır. Gazeteci, kimliğini oluşturan noktada sorunlara çözüm bulan ve bunu bilgisel anlamda aktarabilmeyi sağlayabilen bir

konumda bulunmaktadır. Bu sorunları haber biçimine sokarak okuyucuyu düşünmeye yönlendiren bir kurgu yaratmaktadır. Gazetede ki paylaşılan bilgi ve üretilen haberler topluma yön vermektedir, bununla birlikte yazılı basın bu eylemleri ile bir kurum olarak okuyucu kitle yaratmakta ve yön vermektedir. Yazılı basının bu kitleleri yaratıp yönlendirmesi adına da kitle iletişim araçlarının vasıtası ile eğitim işlevini yayması elzem olmaktadır. Çünkü bir diğer yandan yazılı basının iletişim özellikleri arasında “Yazının kullanımı okuyucu olarak nitelendirilen alıcıda okuma eylemini gerektirir.” ve “Toplumu doğrudan doğruya etkiler ve okuyucu kitlesine yön verir.” gibi iki önemli madde bulunmaktadır (Güler, 1991: 32).

Kitle iletişim araçlarının eğitim işlevi ve eğitime dair oluşturduğu iletişim çemberinde de alıcı bireyin kişiliği üzerinde önemli rol oynamaktadır. Bireyin haberi süzme ve eleme olanağına sahip olması da bu düşünsel ve duygusal faktörlerde önemli bir yer oluşturmaktadır. Bu kişilik oluşumunda yazılı basın kültür-sanat, siyasal, ekonomik veya toplumsal olaylar arasında bağlantılar kurarak okuryazar kitleye hizmet etmektedirler. Konular arasında kurulan olgular ve değer yargıları ile birlikte bir çeşit girdi oluşturarak bireysel oluşumun haricinde toplumsal kişiliğin de oluşmasında ve gelişmesinde yardımcı olacak biçimde bulunmaktadır. Haberde gerçekleşen çeşitliliğin ve bilgi kalitesinin çokluğu gelecek nesillerde de bir fikir değişimi ve tutum farklılığı sağlayabileceği gibi kitle iletişim araçlarının seneler içerisinde kendini geliştirme potansiyeline ve eğitimin geniş kitlelere yayılarak daha nitelikli bir okuryazar kitlenin oluşmasına olanak sağlayacaktır.

Türkiye’de kitle iletişim araçlarının tarihsel gelişimi olarak bakıldığında Cumhuriyet döneminin, eğitim işlevinin ve eğitim iletişiminin önemi oldukça büyüktür. Milli Mücadele döneminde de kitle iletişim araçlarının kullanımı ve önemine dikkat çekilmektedir. İletişimin esas olarak bir ulusun temel ihtiyacı olması, Cumhuriyetin ilk yıllarında Atatürk tarafından basının “ulusun ortak sesi” olarak nitelendirilmesiyle ve “Cumhuriyet devrimi kendi zihniyet ve ahlakını taşıyan basını yine ancak Cumhuriyetin kendisi yetiştirir” sözü ile yazılı basın olarak gazetenin eğitim işlevi ve iletişiminin özelliğini bir defa daha ortaya koymuştur (akt. Güler, 1991: 338).

Televizyonun eğitme işlevi ve iletişimi de radyo ile benzerlik göstermektedir. Her bir araçta olduğu gibi televizyonda da kaynağı olan kişilikle başlamaktadır. Hangi bölgede ve de ne içerik sunması gerektiğine bağlı olarak toplumsal yapıya uygun olan

programlardan sorumlu olan kişidir. Diğer yandan üretilen içerikler ve yayınlanan bu programlar arkasında ekip çalışmasının barındığı bir üretim silsilesidir. Televizyonda üretilen içerikler çeşitli olmak ile beraber toplumun istediği ve alıcı kişinin alışkanlıklarına göre şekillenmektedir. Televizyonun eğitime süreci olarak alıcı kitlesi izleyicisidir. İzleyici yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, toplumsal ve kültürel farklılığı olarak ayrılmaktadır. Bu da aslında televizyonun eğitim amaçlarından en esaslı olan kültürel değerlerin aktarılması amacıdır.

2.5. Haber Değeri Kavramı

Kitle iletişim araçları önemi bakımından medyada kritik noktalara ulaştığı ve kamuoyu ile birebir etkileşime geçtiği için birtakım ön hazırlık, bu konuda deneyim kazanmış birçok profesyonel kişi ve kurumla beraber kullanılmaktadır.

Yaşanan bir gelişmenin veya aktarılması gerekli olan bir olayın haberleşme sürecinde de aynı kişilerin ve kurumların dokunuşları bulunur. Bu haberler, haber bültenine ulaşana kadar mutfağı denilebilecek bölümde düzenlenerek yaşanan olayların son haliyle kamuoyuna kurgulanmış bir biçimde aktarılır. Olaylar, habere müdahale edebilen kişilerle birlikte bir eleme sürecine girerler. Bu eleme sürecinde olayların bazıları haber yapmak üzere, bazıları ise değerlendirilmeme yaklaşımında bulundurulmaktadır. Muhabirler, editörler ve yazı işlerinden sorumlu kişilerin görevleri gereği bu olaylara değer atfetme görevleri bulunmaktadır. Bu olayların habere dönüştürülmesi üzerine yapılan seçim veya kabul görmemesini sağlayan ölçütler haber değer ölçütleri olarak adlandırılır.

Haber değeri kapsamında akademik birçok çalışma gerçekleşmiştir. Söz konusu bu çalışmalara burada değinilecektir.

Yüce'nin 2022 yılında gerçekleştirmiş olduğu "Haber Değerlerini Sorgulamak: Ana akım Gazetelerde Engelli Haberleri" isimli çalışma ana akım gazetelerin haber değeri anlayışını temsil tercihlerine dayalı olarak ortaya koymak üzere, 2015 yılında, 3 Aralık Dünya Engelliler Günü'nde ana akım, ulusal, günlük, en çok satan ilk 15 gazetede yer alan reklam vb. dahil tüm ögelerin (437 sayfa, 728.072 cm²) nicel içerik analizine dayanmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre bu gazeteler, sayfalarının önemli bir kısmını reklama ayırdığından habere sınırlı yer ayırabilmektedir. Bu sınırlı alandaki haberlerin dağılımının temsil ve kamu yararı açısından sorunlu olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırmanın bulguları en çok haber olmaları beklenen gün dahi, engellilere temsil/haber değeri verilmediğini, 432 sayfanın haber değeri tartışmalı kişi ve konulara ayrıldığını, yaklaşık sadece 5 sayfanın (yüzde 1) engellilerle ilgili haberlere ayrıldığını göstermiştir (Yüce, 2022).

Özmen'in 2021 yılında gerçekleştirdiği "25. Yılında Dijitalleşmenin Haber Değerine ve Değerlendirmesine Etkisi" isimli çalışmada ulusal gazetelerdeki yayınlanan ilk sayfa haberlerinin dijitalleşmenin de etkisiyle nasıl bir değişime uğradığını ortaya çıkarmak amaçlı olarak içerik çözümlemesi tekniği uygulanmıştır. Çalışmanın örneklemini üç ulusal gazete olan Hürriyet, Milliyet ve Cumhuriyet gazetesinin 25 yıl arayla ilk sayfalarının 15 günlük bir periyotta çözümlemesi ile oluşturulmuştur. Yapılan çözümleme sonucunda çatışma gibi bazı haber unsurlarının gerilediği, ilgililik, eğlence ve ünlülük gibi unsurların seneler içerisinde artış gösterdiği belirlenmiştir (Özmen, 2021).

Bir diğer çalışma Çilek'in 2019 yılında gerçekleştirmiş olduğu "Haber Değeri Kriterlerinin Geleneksel ve Yeni Medya Bağlamında karşılaştırılması: Hürriyet Gazetesi ve ensonhaber.com Örneği" isimli çalışmada haber değerleri ve haber kriterleri açısından geleneksel medya ile yeni medyanın hangi konularda farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amaçlanmaktadır. Bu farklılaşmanın nasıl tespit edileceğini ortaya koymak adına haberlerin haber değerlerine göre karşılaştırıldığı bu çalışmada veriler içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmektedir. Çalışmanın örneklemini çalışmanın yapıldığı dönemde en yüksek tiraja sahip olan Hürriyet Gazetesi ile en çok ziyaret edilen haber sitesi olan ensonhaber.com'dan oluşmaktadır. Sınırlandırma olarak 26 Ocak-4 Şubat 2018 tarihleri arasındaki haberleri haber değeri kriterlerine göre değerlendirilmiştir. Yapılan çözümlemenin sonucunda genel olarak ritim, yoğunluk ve olumsuzluk haber değer kriterlerinde benzerliklere rastlanırken; uygunluk, devamlılık ve kompozisyonda farklılıkların meydana geldiği gözlemlenmiştir (Çilek, 2019).

Yüksel vd.(2015) İyi haber de iyi haber midir? haber değerleri üzerine bir içerik analizi çalışması isimli çalışmada "İyi haberler de değerli haberler midir; yoksa yalnızca kötü haberler mi daha yüksek değere sahiptir?" sorusundan yola çıkarak günlük gazetelerde yayımlanan haberlerin duygu durumu incelenmektedir. Yapılan bu araştırmada yaygın günlük gazetelerden beşinin (Hürriyet, Posta, Sabah, Sözcü ve Zaman) belirli bir zaman kesiti içerisinde (6 Ocak – 13 Nisan 2014) örneklem alınan ilk

sayfa haberlerinin duygu tonu ve duygu türü içerik analizine dayalı olarak çözümlenmiştir. Analizde duygu tonu bağlamında haberlerin pozitif, negatif ve nötr şeklindeki duygu çağrışımları; duygu türü bağlamında da endişe, ilgi duyma, korku, memnuniyet, merak, öfke ve şaşkınlık gibi öne çıkan duygular tanımlanmıştır. Araştırmada incelenmiş olan 668 haberin yarısından fazlasında siyasetin konu edildiğini en fazla güncellik, önemlilik, ilgi düzeyi ve ilginçlik şeklindeki haber değerlerine önem verildiğini, baskın duygu tonunun nötr (%45,8) ve negatif (%41,6) olduğunu, buna karşılık pozitif tonlu haberlerin %12,6 düzeyinde kaldığını ortaya koymaktadır (Yüksel vd, 2015).

Türk ve diğerleri tarafından gerçekleştirilen 2013 tarihli “Türk Gazetecilerin Haber Yayınlama Kriterlerine Yönelik Bir Araştırma” isimli çalışmada gazetecilerin haber yayınlama kriterleri ve bu kriterleri etkileyen unsurlar tespit etmek amacıyla alan araştırması yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket tekniği tercih edilmiştir. Bu çalışmanın örneklemini, ulusal yayın yapan medya organlarının Ankara bürosunda çalışan ve haberle doğrudan ilgisi olan muhabir, foto muhabiri, kameraman ve haber merkezi yöneticileri gibi rassal seçilen 175 gazeteciden oluşmaktadır. Medya çalışanlarının demografik özelliklerinin incelenmesinde ve haber yayınlama kriterlerinin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistiklere göre en önemli haber yayınlama kriteri “doğruluk” olarak belirlenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucunda haber yayınlama kriterleri ile demografik faktörler arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde ilişki bulunmuştur (Türk vd, 2013).

2.6. Haber Değerine İlişkin Öncü Çalışmalar

Tarihsel açıdan bakıldığında “haber değeri” kavramı olarak ilk kez 1922 yılında Lippman tarafından kullanılmıştır. Walter Lippman, sonrasındaki yüzyıl içerisinde bir klasik haline gelecek olan “kamuoyu” adlı eseri ile birlikte gazetecilerin neyi haber yapıp neyi yapmadıklarına dair etkenler ve değerli gördükleri olayları nitelemek adıyla bir dizi haber unsuruna eserinde dikkat çekmiştir. Lippman’a göre haber değerinin belirlenen unsurları medyada var olan tüketicileri, alıcıları doğrudan ilgilendiren, heyecanlandıran, şaşırtan, çatışma ve anlaşmazlık gibi anlamlar yüklü haberlerin yayınlanma ihtimalinin daha yüksek olduğu üzerinedir. Lippmann’ın “kamuoyu”

kitabından üç yıl sonra Merz 1925 yılında New Republic dergisinde New York merkezli Times dergisinin on büyük kapak konusunu ele aldığı bir içerik analizi yayınlamıştır. Bu çalışmasında Merz, haberlerde çatışma, kişiselleştirme, önemlilik gibi bir olayın haber değerini etkileyen ve daha sonra haber değeri ölçütleri olarak nitelendirilen bazı ortak unsurlar tespit etmiştir (akt, Çebi, 1996, s. 256).

Haber değerine ilişkin sistematik anlamdaki ilk ve en kapsamlı çalışma Johan Galtung ve Maria Ruge tarafından yapılmıştır. 1965 yılında Norveç'te yayınlanan gazetenin o yılların önemli sorunları olarak ülke sorunlarına (Kongo, Küba ve Kıbrıs) yönelik yapılan haberlerinde ölçütlerin neye dayanarak seçildiğine yönelik inceleme yapan Galtung ve Ruge, araştırmaları sonucunda psikolojik algı teorisine dayandırdıkları ve sekizinin tüm ülkelerde, dördünün ise gelişmiş kuzey ülkelerinde geçerli olduğunu belirttikleri on iki haber değeri unsuru tespit etmişlerdir. Bu 12 kriteri içeren haber değerine ilişkin teorilerini, 1963'ta Oslo'da düzenlenmiş Nordik Barış Arama Konferansında sunmuş ve 1965 yılında da yayınlamışlardır. Bu 12 haber değeri kriteri aşağıda yer almaktadır:

Ritim: *Haberi yapılacak konunun güncel olması ve o gün içinde olup biten bir olay olması öncelikli değerdir.*

Yoğunluk: *Bir olayın haber değeri taşıyabilmesi için geniş bir coğrafi alanda gerçekleşmesi ve/veya daha çok kişiyi ilgilendirmesi gerekir. Olayın büyüklüğü önemlidir.*

Netlik/Açıklık: *Habere konu olan olayın, okuyucunun/izleyicinin anlayabileceği ölçüde açık, anlaşılır olması gerekir.*

Anlamlılık: *Konunun izleyici/okuyucu açısından anlamlı bulunması gerekmektedir. Kültürel ve/veya coğrafi yakınlık haberin izleyici/okuyucu açısından anlamlı bulunmasında önemli kriterlerdir.*

Uyumluluk: *Özel kutlamalar, anma günleri, spor karşılaşmaları gibi izleyicilerin beklentilerinin ve olacağını önceden kestirebildiği olayların dikkate alındığı değerdir.*

Beklenmedik: *Alışılmışın dışında, aniden gerçekleşen, önceden kestirilemeyen olayların her zaman haberi değeri vardır.*

Devamlılık: *Haberi yapılan bir olayın haberi yapıldıktan sonra da hala ilgi çekici olması önemli bir ölçüttür.*

Kompozisyon: Haberlerin belli bir kompozisyonda verilmesi, haberler arasında bir bütün olarak belli bir dengenin sağlanması gerekir. Bir olay bir gün içinde ne kadar sıklıkla görülürse görülsün, diğer haberlere de dengeli biçimde yer verilmelidir

Elit uluslarla ilişkili olmak: Uluslararası ilişkilerde egemen/belirleyici ülkelerin bir olay karşısındaki resmi tavırları haber değeri taşımaktadır.

Elit insanlarla/kesimlerle ilişkili olmak: Uluslararası kamuoyunda etkin ve tanınmış bir kişinin açıklamaları haber değeri açısından önemlidir

Kişiselleştirme: Herhangi bir konuyu ele alırken olayın kişilere indirgenerek aktarılması, olgunun kişiselleştirilmesi, olayı daha da kolay anlaşılır hale getirir.

Olumsuzluk (Negatiflik): Olumsuz olaylara ilişkin haberlerin dramatik etkisinin daha yoğun olması ve ilgi çekiciliği ögesiyle bütünleşmesi nedeniyle, olumsuz olayların haber yapılma olasılığı daha yüksektir. Medyanın kaza, cinayet, çatışma, kriz ya da zarar gibi olayları özellikle vurgulamasını ifade etmektedir.

Yapılan bu çalışma sonucunda çıkarmış oldukları haber değer etmenlerine bağlı olarak üç ana hipotez geliştirmişlerdir (Yüksel, vd., 2015: 96):

Ekleme Hipotezi: Bir olay, haber değeri unsurlarından ne kadar çoğuna sahipse, o olayın haber olma olasılığı o kadar yüksektir.

Tamamlayıcı Hipotez: Haber değeri unsurlarından biri zayıfsa diğer unsur ile tamamlanabilir.

Dışlama Hipotezi: Tüm haber değeri unsurları zayıfsa o olay haber yapılamaz.

Gazetecilik mesleği ile uğraşan Weischenberg ise, gazetecilerin haber seçimi ile ilgili aldığı kararların bir dizi özelliğe bağlı olduğunu ifade etmektedir (1990'den akt. Çebi s. 260- 261):

“Olayın kendisinin veya sonucunun doğrudan tesirleri ve olayın kendisinin veya sonucunun dolaylı tesirleri (önemlilik),

Olay yeri ve olayın medya alıcısı açısından önemi (yakınlık),

Olaya aktör olarak katılan şahısların meşhurluk derecesi (tanınmışlık),

Bir konunun yenilik değeri, ulaşılabilirliği (güncellik),

Bir olayın insani ve hissî yönleri (insanların ilgisini çekme).”

Federal Almanya'daki farklı kitle iletişim araçlarının siyasî tutumunu incelediği çalışmasında Schulz (akt. Çebi, 1996, s. 259) algı teorisine dayandığını belirttiği haber değeri ölçütlerinin yanı sıra bu ölçütlerin öncülerinden olan Galtung ve Ruge'un

çalışmasından (1965) farklı olarak haber seçiminde sosyal, siyasî, iktisadî ve teknolojik etkenlerin önemini vurgulamıştır. Schulz, altı başlıkta 18 haber değeri unsuru önermiştir:

“1. Zaman: Süre ve süreklilik/Bir olayın konulaştırılması.

2. Yakınlık: Coğrafi, siyasî, kültürel, ruhî yakınlık.

3. Statü: Mahalli durum (bir bölgenin önemi), ulusal durum (bir ülkenin önemi), ferdî etki, tanınmışlık.

4. Dinamik: Sürpriz, yapı (Olayların karmaşıklığının derecesi), yoğunluk.

5. Valenz (Birleşme değeri): Galtung ve Ruge'deki olumsuzluk haber değeri ölçütü burada üçe ayrılmaktadır: Çatışma, suç, zarar. Olumsuzluk ölçütüne başarı ölçütü de eklenmektedir.

6. Özdeşleşme: Şahsileştirme, etnik merkezcilik.”

2.7. Kitle İletişim Araçlarında İçerik Olarak Eğitim

Kitle iletişim araçları çok geniş kitlelere ulaşabilmekte ve bu kitlelerin eğitim ile ilgili gelişmelerden anında veya dilediği zaman bilgi edinebilmesini sağlayabilmektedir. Kitle iletişim araçlarının türlerine ve işlevlerine göre eğitim ile ilişkileri de şekil değiştirmektedir. Teknolojinin her geçen gün gelişmesi ile birlikte araçlarda da pek çok unsur önem kazanmıştır.

2.8. Eğitim Kavramı

Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre Eğitim, Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etmelerinin tümüdür (<https://sozluk.gov.tr>). Tarihsel olarak bakıldığında “Eğitim” kelimesi, ilk defa “terbiye” karşılığı olarak 1935’te yayımlanan Türkçeden Osmanlıcaya Cep Kılavuzu adlı yeni sözlükte yer almıştır. Aynı sözlükte “maarif”in karşılığı olarak da “bilimler” ve “kültür” karşılığı verilmiştir. Dîvânü Lügâtî’t-Türk’ten ses ve anlam değişikliklerine uğratarak kullanıma sokulan “eğitim” kavramının etimolojisi, eski Türkçede “îgi”,

“igid”, “igid-mek” gibi kelime köklerine dayanmakta ve “hayvan veya köle beslemek, yetiştirmek” anlamlarına gelmektedir (Gündüz, 2020).

Education, köken olarak bakıldığında Latince kökenli bir sözcüktür. Köken olarak “educere” ve “educare” sözcüklerinin yer almasından oluşmaktadır. Educare, sözcük olarak öğrenen bireyi özel bir beceriyle donatıp, bir iş ya da meslek olarak bu beceri üzerine talim ettirmeyi aktarmıştır. Educere sözcüğünün ve altında yatan öğrencilerin dünyayı keşfetmesinin yanında kendini tanıyabilmesini de sağlayan, bir nevi bireylerin “kişisel özerkliğini kazanmasını” sağlayan bir eğitim anlayışı sağlanmaktadır (Billington, 1997, 382- 385). Bu anlayışın oluşması ile eğitimin temel amacı belirli alanlarda uzman yetiştirmekten çok kişilik bilincini bireylere aşlamak olmuştur.

Durkheim, eğitim kavramına sosyolojik yaklaşmaktadır. Eğitimi ahlaki amaçlar doğrultusunda sosyolojik bakış açısı içinde konumlandırarak, eğitim ile birlikte çocukların toplumda etkin üyeler haline geleceklerini ileri sürerek geliştirmiştir. Dolayısıyla zamansız ve mekansız olan eğitim, toplumları ileriye taşımak ve çocukları toplumlarında aktif birer vatandaş haline getirmekle sorumludur.

Tolstoy’a göre de eğitim, eğitimcinin kendinde var olan bilgi hazinesini genç nesle aktarması üzerine gerçekleşmektedir. Bunu çocukluğa olan hasret ve istekten kaynaklandığını cümleleri ile aktarmaktadır. “Eğitim bir insanın diğerini kendi gibi kılma eğilimidir. Eğitimci çocuğu eğitime gayretine soyunur; çünkü bu eğiliminin altında çocukluğunun saflığını kıskanması ve onu kendi gibi kılma arzusu yatar” (Tolstoy, 2008, 33).

Rousseau’ya göre, çocuğa eğitim verilmesi, onun doğal gelişimini bozmayacak biçimde gerçekleşmelidir. Çünkü ona göre eğitim aslında bir eksiltme sürecidir ve yetişkinlerdeki kusurların nedeni de hatalı eğitimden kaynaklanmaktadır. Locke ise çocuğun düşünsel gelişimi ve özdenetimini, geliştirdiği “geleceğin yurttaşı” imgesine göre şekillenmesini önermektedir. Ona göre zihnimiz boş bir levha olduğu için buraya yazılacak olanlardan sırasıyla anne-babaları, öğretmenleri ve devleti sorumlu tutar. Bu nedenle çocuğun bilgisizliği, kaballığı kendisinin suçu değildir, büyüklerinin sorumluluğudur. Locke eğitimi bir ekleme süreci olarak görmekte ve bu süreci uygar yetişkinin biçimlendirilmesi ve yetiştirilmesi olarak algılamaktadır. Ona göre eğitimin ana konusu, hangi alışkanlıkların geliştirilmesi gerektiğidir (Tan, 1994, 11, 12; Locke, 2004, 49).

Bu açılardan bakıldığında eğitim genel amaç olarak erişkinliğe yetişmekte olan bireylerin topluma sağlıklı ve verimli bir biçimde uyum sağlamalarına yardımcı olmaktadır. Uyumun gerçekleşmesi için bu bireylere ait olan ilgi noktaları ve yetenekleri eğitim dahilinde son sınırlarına dek geliştirilir. Gelişimin sonucunda ise eğitimin amaçlarına doğru davranışları değiştirilmektedir. Eğitimin, bireylere bilgi ve beceri kazandırmanın yanında, toplumun yaşamasını ve kalkınmasını devam ettirebilecek ölçüde ve nitelikte değer üretmek, mevcut değerlerin yaşatılmasını sağlamak, eski ve yeni değerleri bağdaştırmak gibi işlevleri de vardır (Varış, 1994). Eğitimle kişinin şimdiki ve gelecek yaşamına hazırlanması, gelişmesi ve ülkenin kalkınmasının sağlanması amaçlanır (Başaran, 1993). Eğitim kavramının üzerinde durulduğunda kesin olarak kazandırdığı şey toplumun kalkınması ve topluma ait olan gelişim hedeflerine ulaşmada kolaylık sağlamasıdır.

Eğitim temelinde işlevsel bakıldığında açık ve kapalı olarak ikiye ayrılmaktadır. Eğitimin işlevi öncelikle toplumsal işlevleri ile göze çarpmaktadır. Toplumsal işlevlerinin ilki “toplumun kültürünü aktarma” işlevidir. Taylor kültürü, bir toplumun üyesi olarak insanın elde ettiği bilgi, inanç, sanat ve ahlak anlayışı, yasa, gelenek ve diğer beceri ve alışkanlıkları içeren karmaşık bütün olarak tanımlamakta ve kültürün grup ortamlarında öğrenilip öğretildiğini, çocuk ve yetişkin arasındaki toplumsal iletişim yoluyla kuşaktan kuşağa geçtiğini söylemektedir (Whitten, 1974, 72’den akt. Uras, 2002, 192). Bu görüşten yola çıkarak toplumsallaştırma özelinde tüm kurumların ve bireylerin rol aldığı söylenmektedir. Okul formel eğitimin verildiği sınırlar çerçevesinde çocuğu eğitim hayatında biçimlendirse de, sosyal ilişkilerini kurduğu öğretmenleri ve öğrenci arkadaşları ile eğitime devam etmektedir. Bu şekilde geçmişten gelen kültürel mirasın yeni kuşaklara aktarımı bu eğitim ve iletişim ile sağlanacaktır.

Eğitimin ikinci toplumsal işlevi ise “toplum kültürünü değiştirme” işlevidir. Bu işlevde toplumsal yapının değişmesi üzerine durulmaktadır. Bu yüzden bireylerin davranış değişikliğine dikkat çekmektedir, eğitimin bireyde yaşattığı değişim direkt olarak toplumun temelini etkilemektedir. Birey toplumu temsil eder. Bu nedenle birey bütünlüğü koruması gerektiği gibi mevcut kültürün gelişmesine de olanak sağlamaktadır. Bireylerde sözü edilen bu davranış değişikliklerinin gerçekleşmesi, eğitim sisteminin unsurlarından birini oluşturan okul aracılığıyla mümkün olmaktadır (Uras, 2002, 195). Uras’a göre (2002), okul, aydınlar ve bilim insanları yetiştirmektedir.

Topluma katkı sağlamak ve toplumsal değişime öncülük etme bakımından okullar, bu aydınlar ve bilim insanlarına bu yetiyi katmakta, ortaya çıkarmaktadırlar.

Eğitimin üçüncü toplumsal işlevi, “toplumsallaştırmadır”. Çocukların okul sıralarında toplumun üyelerini olması adına belirli beceri, norm ve değerleri elde etme süreci sonunda formel olarak aldığı bu bilgiler ile birbirine benzer duygu, davranış ve düşünceleri taşıyan bireyler haline gelmesi sonucu toplumlar oluşur.

Eğitimin dördüncü ve son işlevi ise, “toplumsal olarak yeniden üretim” işlevidir. Bireylerin aile oluşturmaları, ailenin topluma yeni bireyler kazandırması sadece yeni bireye toplumun kültürünü kazandırmaz. Bireyler toplumun kültürünü oluşturduğu gibi toplumsal yapıya süreklilik kazandırmaktadır. Ancak bu kazandırma sürecinde cinsiyet, sınıf, etnik gibi unsurlardan kaynaklanan farklılıkların ve eşitsizliklerin de yeniden üretilmesi söz konusu olabilir (Uras, 2002, 209). Bu noktada eğitim bu farklılığı ve eşitsizliği ortadan kaldıracak gibi daha da açabilir. Okulların formel eğitim yaklaşımında bireyleri gelecekteki mesleki ve toplumsal statülerine göre farklılaştırdığına dair görüşler de bulunmaktadır.

Toplumlarda ve toplumların oluşturduğu bu çağdaş ortamda tabakadan yetiştirdiği ve geliştirdiği bireyin önemi her geçen gün artmaktadır. Eğitim bu bireylere toplumsal çevreyi tanıma, yararlanma ve geliştirme olanağını sunar. Öneminin yükselişindeki durum ise toplumun aslında bireylerden oluştuğu ve bu bireylerin tekil halde toplumun refahına katkı sağlar. Bireyin tamamen odağını sarf ettiği nokta sadece toplum ya da topluma ait problemler değildir. Ekonomi, sağlık ve politika gibi süreç gerektiren ve çözüm bekleyen durumlar açısından eğitimin yayılması toplumun gelişmesinde en önemli noktalardan birini oluşturmaktadır.

2.9. Kitle İletişim Araçları ve Eğitim

Eğitim ile ilgili medyada yapılan haber ve içerikler, oluşturduğu ilgi ve alaka düzeyi nedeniyle geniş bir kitleye hitap ettiğinden dolayı kamuoyunda büyük bir öneme sahiptir. Eğitim ve medyanın içerikler ve işlevleri bakımından birbirleri ile karşılıklı bir fayda sağladığı da genel hatları ile gözlenmektedir. İnsanların doğumundan sonraki belirli bir dönem sonucunda başlayan eğitim hayatı, yaşamın sonuna kadar onunla beraber giden bir olgu haline geldiğinden dolayı eğitim haberleri de hem dikkatli hem de farklı açılardan incelenmesi gereken bir haber türü haline gelmektedir.

Medya, köken olarak İngilizcede bulunan medium sözcüğünün çoğuludur. Medya, basın organları, radyo ve televizyon istasyonları, vasıtalar, ortam ve kitle iletişim araçlarını kapsayan bir kavramdır. Türk Dili Kurumu'na göre medya: “iletişim ortamı”, “iletişim araçları”, “Bildirişim, haberleşme veya komünikasyon imkanlarının sağlandığı ortam” ve “Toplumda sözlü veya yazılı haber alma imkanını sağlayan teknik araçlar” olarak tanımlanmaktadır. Medyanın 3 boyutu vardır (Kejanlıoğlu, 2004):

1. Teknolojinin üretimi ve kullanıma sunulma süreçleri,

2. Toplumsal ilişkiler, kurumlar, profesyoneller, medya örgütleri ve medya endüstrisinin iç işleyişi ile diğer örgütler ve toplumsal kurumlarla ilişkileri,

3. Kültürel biçimler ve ürünlerin gazeteler, programlar vb. yollarla, okurlar ve izleyiciler tarafından alımlanma süreçleri.

Medya çok kişiye ulaşabilen her türden sözlü, yazılı, basılı, görsel metin ve imgeleri (kitaplar, gazeteler, dergiler, broşürler, billboardlar, radyo, film, televizyon, internet gibi) içeren çok geniş bir iletişim araçları yelpazesini kapsamaktadır (Nalçaoğlu, 2003). Medya ile eğitimin arasında etkileşimli bir ilişki bulunmaktadır. Medyanın içinde barındırdığı haberler, içerikler ile birlikte kendine sosyal bir misyon aşılarken diğer yandan medyanın kitleleri etkileme ve yönlendirme gücü de gözden kaçmamalıdır. İçinde yaşadığımız bilgi çağı ve kitle iletişim araçlarındaki çeşitliliğin artışıyla bireyler bu gücün içine daha da çekmektedir. Bireysel ihtiyaçlara yön verme, ekonomik, siyasal değişimler ve bireysel potansiyeli ortaya çıkarma noktasında medya önemli roller oynamaktadır. Konu bireyler boyutunda ele alındığında, izleyicilerin toplumsal öz geçmişleri, yaşı, cinsiyeti, mesleği, yaşam biçimi, hayatı algılayış şekli, zihinsel özellikleri ve zekası, kişiliği, dini inançları ve öteki bireysel karakteristikleri ... gibi birçok etken işin içine girmektedir. Bireylerle ilgili olarak sayılan, bütün bu toplumsal ve psikolojik özellikler, medyanın bireyler üzerinde yaratacağı etkinin türünü, şeklini ve şiddetini belirlemede belirli ölçüde rol oynar. Hiç kuşkusuz bu konuda mesajların simgesel yapısı da gözden ırak tutulmamalıdır (Arslan, 2004: 3). Dünyada yaşanan gelişmeler, bireylerin yaşadıkları siyasal eğilimleri yönlendirme ve güçlendirme konusunda medya yerini başka bir kuvvete kaptırmayacak kadar güç kazanmıştır. Bu gücünü toplumu ve toplumda bulunan her bir ferdi bilgilendirme görevinin yanı sıra eğlendirme işlevini de aşılayarak her geçen gün daha da sağlamlaştırmaktadır.

Türkiye genelinde sosyal medya kullanıcılarının kullanım süreleri hakkında İnternet Araştırmaları Koordinatörlüğü tarafından Türkçeye çevrilmiş olan We Are Social'ın hazırlamış olduğu “Dijital 2023 Türkiye” adlı raporunda aktarıldığı üzere Türkiye’de internet kullanıcıları tüm cihazlardan günlük ortalama 7 saat 24 dakika internette zaman geçirmektedir. Eğitim, medya üzerinde ne kadar şeffaf ve açık ise gerçekleşirse bu etkileşim daha da genişlemektedir. Gerçekleşen bu genişlemenin sonucunda da vatandaşların elde edebileceği eğitimleri daha nitelikli ve yaygın olmak ile beraber medyanın da var olan izleyici kitlesine nazaran daha nicelikli ve nitelikli bir okuryazar kitlesine ulaşabileceği de görülmektedir. Bu özellik, Erkıılıç’ın aktarmış olduğu “eğitilmiş bireyin basına ilgisi, gazete okuyanın da bilgisi artar” sözü ile birbirini pekiştirmektedir. Kitle iletişim araçlarının bu noktadan yola çıkışla hem eğitime hem de eğitimin yayılmasına olan içerikleriyle bu ağı daha da genişletmesi beklenmektedir. Milli Eğitim Bakanlığının 2008-2009 eğitim öğretim yılından itibaren “İlköğretim 4-8. Sınıf Öğretim Programlarının Öğretme-Öğrenme Süreçlerinde Gazete Kupürlerinden Yararlanma” adlı ek bir programı uygulamaya koyması Bakanlığın bu etkili öğretim aracına verdiği önemi göstermektedir. Bu ek programda gazetenin, güncel bilgiye ulaşılabilir en kolay kaynaklardan biri olması, içerdiği farklı konulardaki (şehir, ülke, dünya, ekonomi, sağlık, bilişim, kültür-sanat, spor, eğitim vb.) haberler, zengin görsel öğeler (resim, fotoğraf, şema, grafik, harita vb.) ve her düzeyde (okul öncesinden, yükseköğretime) içerdiği bilgilerle her derste kullanılabilecek bir araç olması ve günlük yayınlanması açısından “her gün yenilenen bir kitap” işlevi görmesinden dolayı öğretim-öğrenme sürecinde kullanılabileceği belirtilmektedir (MEB, 2008 akt. Berkant, Cömert, 2013:27).

Eğitim kurumları ve eğitime etki edecek konumdaki bireylerin haber yaymada ve haberi edinmede bu basın yayın organlarından daha çok yararlanacağı, gün geçtikçe hızlanan bilgiyi edinmedeki hızla beraber karşılıklı bir ilişkiden çok temel bir ihtiyaca dönüşeceği öngörülmektedir. Fakat “medyada üretilen içerikler eğitimdeki gelişimi ve süreci ne denli etkilemektedir?”, “medya üstünde eğitim hangi konumdadır?” ve “medyada eğitim konulu başlıklar nasıl yer almaktadır?” gibi sorular küresel anlamda olduğu gibi ülkemizde de bilimsel araştırmalar, çalışmalar ve akademik materyaller ile diğer haber türlerine karşın oldukça sınırlıdır.

Eğitim, çok boyutlu işlevleri bulunan toplumsal bir olgudur. Basın ise artık yalnızca haber yapıp, etkilerini dağıtan bir kitle iletişim aracı olarak tanımlanmamaktadır. Eğitimin ve eğitim haberciliğinin medyada üretilen içerik olarak bakıldığında konumlandırılma farkı göz önüne çıkmaktadır. Haber bültenlerinde yer verilen haberlerin kaynakları; resmî duyurular, basın bültenleri, resmi raporlar, görüşmeler, basın toplantıları olsa da haber kurumlarının kendi değerlendirmelerine göre seçim kriterleri ve öncelikleri farklı olabilmektedir (McQuail ve Windahl, 2010: 223). Bu nedenle medyada yer alan eğitim haberleri de çok “sınavlar açıklandı”, ve “tatil ne zaman” gibi konu başlıkları arasından ilerlemekle beraber genel bir kitleye hitap etme içerisindedir. Bu eğitim haberciliğinin yapıldığı platforma göre de farklılık gösterebilmektedir. Örnek olarak televizyonda verilen bir eğitim haberi sınavlar kaç dakika olacak, kaç soru olacak gibi içeriklerle az geri dönüt alırken bir köy okulundan çıkıp Türkiye birincisi olan bir çocuk daha çok haber niteliği ve çekiciliği taşımaktadır.

Bültenin en önemli haberi, haberin verildiği sıra ve haberin süresine göre değerlendirilir. Herkesi ilgilendiren, ilgi çekici haberlerin ilk sıralarda verildiğini öne süren bir çalışmada özellikle doğal afet, şiddet, terör, savaş gibi duygulara hitap eden görüntülerin öncelikli olarak yayınlandığı belirtilmiştir (Karakuşcu, 2003: 49). Gazetelerin internet baskılarında da bu aynı minvalde ilerlemektedir. Bu sıralamalar seneler içerisinde kanalların ve internet baskılarının işleyiş biçimi ve haber aktarış tarzına göre değişkenlik göstermektedir. Günümüzde bazı ana haber bültenleri ve internet baskısı barındıran haber siteleri en önemli haberi okuyucu veya izleyici daha fazla süre geçirsın diye en sona alabilmektedir. Günümüzde yabancı kökeni olan clickbait, “tık haberciliği” olarak adlandırılan habercilikte var olan sıcak haberi hemen detayı ile vermek yerine, bir takım kalıp cümleler kullanarak okurun internet baskısı üzerinde “tatilin hangi il ve ilçelerde olduğu” ya da “sömestr tatili kaç gün olacak” gibi soruların cevaplarına daha geç ulaşarak kişinin dikkatini diğer haber başlıklarını görerek onları da okumaya teşvik etmeye çalışmaktadır. Bir diğer dikkat çeken nokta ise bireyler tık haberciliğine maruz kalsalar dahi eğitimle ilgili tatil, sınav tarihi açıklaması gibi bilgilere internet baskılarından ulaşmaktadırlar. Bu nedenle karşılıklı bir bağımlılık ortaya çıkmaktadır. Bunun daha önce de belirtilmiş olan ‘kullanımlar ve doyumlar’ yaklaşımı ile de ilişkisi bulunmaktadır.

2.10. Türkiye’de ve Dünya’da Eğitim Haberciliği

Günümüz teknolojisi ile birlikte Dünya’da ve Türkiye’de eğitim ulaşılabilirlik açısından daha basit, ortam çeşitliliği yüzünden daha işlevsel ve teknolojinin yarattığı para kazanılabilir bir alan olmasından dolayı da günden güne kalitesini artıran bir olgu haline gelmektedir. Eğitim ve eğitimden dolayı doğan çok çeşitli platformlar ve uygulamalar bunu sadece bir kesimle bırakmamakta, toplumdaki her tabakaya yayılır bir etkileşim ağı olarak yer almaktadır. Soyut ve somut olarak varlığını sağlık, ekonomi, teknoloji vb. her alanda olduğu gibi popüler hale getirebilmesi için medya baş aktör olarak yanında yer almaktadır. Türkiye gibi geleneksel medya ile yeni medyanın halen benzer önemler atfedildiği ülkelerde bu konunun içerik olarak nasıl oluşturulduğu kadar kitle iletişim araçları üzerinden nasıl aktarıldıkları da birer soru işareti olarak eğitim haberciliği ekseninde yer almaktadır.

Türkiye’de geçmişten günümüze eğitim haberciliği değişkenliği üzerinden tartışılmasa da eğitim haberlerini oluşturan eğitim içeriklerine bakıldığında gözle görülür bir değişimin yaşandığı görülmektedir. Özellikle 1980’lerden sonra yaşanmakta olan Neo-liberal politikalar sonrası uygulamalar ile birlikte özel okullar ve devlet okulları arasındaki eşitsizlik makasının önü, süregelen yıllar içerisinde de arası gittikçe açılmaktadır. Nasıl bir vatandaşın haberleşme özgürlüğü, seçme ve seçilme gibi hakları bulunabiliyorsa anayasamızın 42. Maddesine göre de kimsenin eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamayacağını altı çizilmektedir. Bu nedenle eğitim sadece belirli bir kesimi ilgilendirmemekte, toplumun her tabakasını etkileyen bir çok yönlülük içermektedir. Eğitimin verildiği yer okuldur, bireylerin yaşayabileceği belirli başlı gelişim emareleri de bu kurumlarda görülmektedir. Kurumlar ise var olan eğitim politikası ile toplum arasında bir köprü görevi görmektedir. Bunun için de eğitim kurum ve kuruluşlarının medya ile bilgilendirme işlevini yerine getirmesi gerekmektedir. Türkiye’de ise eğitim haberciliği, var olduğu konum durumuyla en azından 80’lerden itibaren belli başlı birtakım problemlere değinmesi gereken bir habercilik türü olması gerekirken gerek akademik camiada bir tanımı olmamasından, gerekse de medya sektöründe gereken önemi ve çabayı ortaya koyamamaktadır.

Eğitim, var olduğu temeller bakımından geçmişten günümüze toplumda bir ihtiyaç olarak belirmiş ve net bir olgu olarak bilinçlere adapte olmuştur. Bu olgu sadece olgu

olarak kalmayıp kendi felsefesini oluşturmakta, sosyo-ekonomik ve psikolojik gibi birçok yönlerini barındıran bir gerçeklik haline gelmektedir. Eğitimin hangi amaçları gerçekleştireceği, bu amaçları gerçekleştirmek için hangi içeriğe sahip olacağı, içeriğe bağlı olarak hangi yöntem ve tekniklerinin uygulanacağı ve öğrenilenler ile sürecin hangi ölçüte göre ve nasıl ölçülüp değerlendirileceği önemli sorun alanlarıdır (Erkılıç, T.A., 2011). Bu nedenle var olan birtakım sorunların, her dönem müfredata bağlı olarak gerçekleşen değişikliklerin ve yükseköğretim kurumu tarafından yapılan değişikliklerin bilgilendirme işlevi noktasında eğitim üzerine haberler üreten medya şirketlerinin önemi kritik hale gelmektedir. Eğitim gazeteciliği, eğitim alanında yeni edinilen ya da mevcut bilgileri gözlemleyen, eğitimle ilgili raporlama yapılan bir gazetecilik türü olarak anlaşılabilir (Weisner ve Peherstorfer, 2006, s. 32 akt. Ünal, 2018). Neo-liberal politikaların eğitim üzerinde etkileri olduğu gibi medya şirketlerinin özelleştirilmesi ve bağlı bulunduğu yönetim kurulunun siyasi eğilimine yönelik içerikler üretmesine de neden olmaktadır. Bu sebeple oluşturulan eğitim konulu içerikler medyada var olan şirketlerin eğilimine göre farklılık göstermektedir. Türkiye’de olduğu gibi dünyada da farklılık göstermektedir.

Dünya’daki örneklerinde ise Amerika’da yer almakta olan 2 kuruluştan biri olan ve yaklaşık 75 yıldır hizmetini sürdüren Education Writers Association (EWA) olarak gösterilmektedir. Bu dernek eğitimciler için kaynak materyaller temin etmek ve eğitim gazetecileri adına haber yazımı ve kaynak oluşturma açısından yardımcı bir birlik olarak yer almaktadır. Türkçe adı Eğitim Yazarları Birliği olan kuruluşun misyonunda eğitim yazarları adına kurulmuş olan topluluğu güçlendirmek ve kamuoyunu eğitim haberlerini daha kaliteli bir hale getirerek daha iyi bilgilendirmeyi amaçlamaktadır.

EWA, sadece daha kaliteli bir eğitim haberi sunmamakla birlikte eğitim gazetecileri açısından da yararlı işler yapmaktadır. Bunların arasında EWA bünyesinde yer alan 2.000’den fazla üyeye eğitim, destek ve kendilerini geliştirmeye yönelik programlar sunmaktadır. EWA, Türkiye’de de olduğu gibi eğitim haberleri açısından nitelikli haber yapmanın önemini dikkatlice belirtmektedir (www.ewa.org).

Dünya’da eğitim haberciliği adı altında bulunmakta olan bir diğer kuruluş ise The Hechinger Report olup, eğitimde yer alan çocukların ilk basamaklarından kariyer planlarına dek çevresinde yaşanmakta olan eşitsizlik ve yenilik konularını ele alan kar amacı gütmeyen bir haber merkezi olarak yer almaktadır. Hayatına 2010’da başlayan

merkez Columbia Üniversitesi'nin Öğretmenler Koleji içinde yer almakla birlikte, ülkenin eğitim haberciliği anlamında en kapsamlı arşivi olmaktadır.

The Hechinger Report, eğitimdeki sorunlara parmak basarak Amerikan eğitim sisteminde yaşanmakta olanları aktarmaktadır. Geniş ve çeşitli kitlelere ulaşma hedefleri nedeniyle de ülke genelindeki sadece gazetelerle kalmaksızın büyük ve küçük olmak üzere tüm medya organlarından faydalanmaktadır. Hechinger Report'un da web sitelerinde yazan misyonları ise şunlardır;

“Halkı, ülkemizin en önemli kurumlarından biri hakkında ekonomik ve politik değişimlerin hızla yaşandığı bir dönemde bilgilendirmeyi amaçlıyoruz. Haberciliğimiz, okuyucuları duygusal ve entelektüel olarak etkileyerek, ABD eğitim sistemini nasıl iyileştirebileceğimize dair geniş bir ulusal tartışmayı bilgilendirmeye çalışır. Yayınladığımız her hikâye, halkın ülkemizin öğrencileri ve eğitimcilerinin karşılaştığı sorunları, önerilen çözümlerin maliyetleri ve faydalarını daha iyi anlamalarına yardımcı olmayı hedefler.

Kaynaklarımızı, zamanımızı ve tutkumuzu bu sorunları aydınlatan haberleri yapmak için kullanıyoruz. Bu çözüm odaklı haberler ve araştırmalar için ülkenin dört bir yanına seyahat ediyoruz. Verilere, istatistiklere ve araştırmalara dalarak eşitsizlikleri keşfediyor ve olası çözümler hakkındaki iddiaları test ediyoruz. Eğitim sistemlerinin en tepesinde alınan politika kararlarının, genç çocuklar, mücadele eden aileler ve eğitim yoluyla daha iyi bir yaşam kurmaya çalışan yetişkinler gibi en alttakileri nasıl etkilediğini derinlemesine inceliyoruz.” (www.hechingerreport.org)

Dünya’da yaşandığı gibi Amerika’da da eğitimde yaşanan benzer sorunların varlığı ve bunların çözülmesine ilişkin her birlik gibi The Hechinger Report’un elde ettiği veriler ve aktarmak istediği hikayelere erişim de ücretsiz olmaktadır. Geleneksel medyanın ve kuruluşların yanı sıra sosyal medya ve internet üzerinde varlığını sürdüren platformlar da bulunmaktadır. Bunlardan birisi de dijital olarak yer alan eğitim hakkındaki haberler ve araştırmaların var olduğu EdSurge adlı platformdur. Eğitim haberciliği ve bunun ekseninde gelişmekte olan araştırmaları podcast olarak, sosyal medyada paylaşarak, web sitelerindeki günlük etkileşim ve haftalık bültenleri ile sağlamaktadırlar. Bu platformda yer alan içerikler eğitimeilerin ve öğrencilerin yaşadıkları durumlar ve deneyimlere dayanmaktadır. Eğitim içerisinde yaşanan eğilimleri, sorunları ve çözümleri belirterek okuyucuya bunların eğitim sistemi ve toplum adına ne anlama

geldiklerini vurgulamak amaçlanmaktadır. Bünyesinde yer alan eğitim uzmanlarıyla erken yaşta çocukların eğitiminden gençlerin kariyer planlamasına kadar bulunan geniş bir kesimi ilgilendiren eğitimin sadece Amerika'daki müfredat ya da modern eğitimin getirisi olan iş gücü koşulları değil, öğrencilerin ruh hali ve sınıfta varlığı olan öğrencinin gelişimini ve katılımını da haberleştirerek kamuoyuna sunmaktadır (www.edsurge.com).

Türkiye'de ise Dünya'da örnekleri bulunan bağımsız medya kuruluşları ya da derneklere dair herhangi bir bulguya rastlanmamaktadır. Eğitimde yaşananlara dair en yakın girişim ise bağımsız bir sivil toplum kuruluşu olan Eğitim Reformu Girişimi'dir. Eğitim haberciliği ekseninde yeterliği sağlamıyor olsa da eğitimdeki gelişmeler, değişimler ve sorunların istatistiki veriler baz alınarak sene sonu raporu olarak yer alması habercilik anlamında büyük bir kaynak oluşturmaktadır. 2003 yılında kurulmuş olan Eğitim Reformu Girişimi Sabancı Üniversitesi'nin bünyesinde bulunmakla birlikte Türkiye'nin önde gelen vakıfları tarafından desteklenen bir girişim olarak yer almaktadır. ERG'nin hakkında bulunan bilgileri kendi web sayfasında şu şekilde yer almaktadır;

“ERG çalışmalarını, Eğitim Gözlemevi ve Eğitim Laboratuvarı birimleriyle yürütür, Öğretmen Ağı'nın yürütücülüğünü üstlenir.

Eğitim Gözlemevi, eğitim sistemimizin iyileştirilmesine ve karar süreçlerinin veriye dayalı olmasına katkıda bulunmak için nitelikli veri kaynağı olmaya çalışır. Eğitim politikalarının iyileştirilmesi için yapıcı görüş sunar, öneriler geliştirir. Her yıl eğitim alanındaki gelişmeleri izleyerek “Eğitim İzleme Raporları”nı yayımlar. Eğitim politikalarının süreç ve çıktılarını iyileştirmek, kamuoyunu bilgilendirmek için araştırma ve politika belgeleri hazırlar.

Eğitim Laboratuvarı, çeşitli uzmanlık alanlarından kişi, kurum ve kuruluşları eğitim zemininde bir araya getirerek farklı görüşlerden ortak akıl yaratır. Eğitimde fark yaratacak yaratıcı ve yenilikçi çözümleri üretmek için hayal gücünün önemine inanır. Eğitim Laboratuvarı öğretmenlerin, eğitim alanında çalışan uzmanların, kurum ve kuruluşların bir araya geldiği, iyi örnek ve materyallerini paylaştığı ve birbirlerinden öğrendiği etkinlikler, festivaller ve “Eğitimde İyi Örnekler Konferansı”nı düzenler.

Bunun yanı sıra, eğitimin farklı paydaşlarını bir araya getirerek ağ inşa eder.” (ERG, 2003)

3. YÖNTEM

Yapılan çalışmada medyanın “eğitim haberleri” konusuna eğilimi ve eğitim haberlerine bakış açısı ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu bölümde çalışmada bulunan amaç başlığı altında belirtilmiş olan sorulara yanıt vermek üzere Hürriyet, Sabah, ve Milliyet gazetelerinin internet baskıları, SHOW TV, NOW TV ve TRT Haber’in ana haber bültenlerinde yer alan haberler üzerinde uygulanan eleştirel söylem analizi yöntemi açıklanacaktır. Bu bağlamda ilk önce araştırma modeli tanımlanacak, sonrasında ise araştırmanın evren ve örnekleme, verilerin toplamı ve analiz süreci açıklanacaktır.

3.1. Araştırma Modeli

3.2. Eleştirel Söylem Çözümlemesi

Bu çalışmanın modelinin uygulanması noktasında Teun Adrian van Dijk’in sosyobilişsel söylem çalışmaları içinde yer alan makro ve mikro yapı çözümleme modeli olmaktadır. Hürriyet, Sabah ve Milliyet gazetesinin, NOW TV, SHOW TV ve TRT Haber kanallarının web sitelerinden alınan haberler makro yapı ve mikro yapı modeline göre çözümlenmiştir. Eğitim haberlerinin barındırdığı ideoloji ve dilbilimsel güç bu modelin seçilmesinde büyük neden oluşturmaktadır. Teknik bakımından makro yapı ve mikro yapı çözümleme modeli, haber metinlerindeki ideolojik üretimi ortaya çıkarmada oldukça sık kullanılan başarılı ve güçlü bir tekniktir. Çalışmada yer alan haber içeriği analizinde ise eğitim haberciliğinde var olan dil kullanımının hangi yönde aktarıldığı sorusunun yanıtı aranmaktadır.

Söylem yaygın bir kullanıma sahip olup karşılıklı konuşma, söz, hitabet, nutuk, tez, makale, broşür; konuşmak, hitap etmek, bir konuyu sözle ya da yazılı olarak işlemek anlamına gelmektedir (Bal, 2016). Bu konuda söylemin geniş bir alana yayıldığı söylenebilmektedir. Sosyal bilimlerin çeşitli alanlarında ve eleştirel söylem çözümlemesi gibi alanlarda bu kavram etkin ve çeşitli şekillerde kullanılabilir. Söylem, bize çok sayıda anlamı ifade eden, kaynakları tanımlayan çözümsel bir

kategoridir (Fairclough, Mulderring ve Wodak, 2011, s. 2). Söylem, günlük dil pratiklerinden yola çıktığından günlük konuşmalardan iktidar ilişkilerine kadar ideolojik durum barındırmaktadır. Teun van Dijk'in eleştirel söylem analizi, haber metnlerinin içerisinde yer alan ideolojik unsurların belirlenen dilsel yapılar içerisine yerleştirildiği ve bunun üstü kapalı bir biçimde yapıldığını ifade ederken haber metninin içerisine gizlenmiş ideolojik unsurların eleştirel söylem analiziyle açığa çıkarılabileceğinin altını çizmektedir (Günay, 2022, s. 48). Söylem analizi, dil bilimleri, edebiyat çalışmaları, antropoloji, sosyoloji ve psikoloji gibi sosyal bilimlerin çeşitli disiplinlerinden oluşan "disiplinler arası" bir çalışma alanıdır (Van Dijk, 1999:173). Yüz yüze iletişim, etkileşim ve bilgi alışverişi olarak başlayan yöntem sonralarda kitle iletişim araştırmaları için kullanılmaya başlamıştır. Eleştirel söylem çözümlemesi araştırma konusuna göre küçük nitel çalışmalardan başlayarak büyük çaplı çalışmaları ve farklı çalışmaları barındırmaktadır (Özer, 2018, 14-15). Fairclough ve Wodak eleştirel söylem çözümlemesini tanımlarken temel ilkelerini şu şekilde sıralamışlardır (1997, s. 258-284). :

1. Eleştirel söylem çözümlemesi sosyal sorunlar ile ilgilenmektedir.
2. Güç ilişkileri söylemsel olmaktadır.
3. Söylem toplumu ve kültürü oluşturmaktadır.
4. Söylem ideolojik çalışmaları kapsamaktadır.
5. Söylem tarihseldir.
6. Metin ve toplum arasındaki bağlantıya aracılık etmektedir.
7. Söylem çözümlemesi yorumlayıcı ve açıklayıcıdır.
8. Söylem sosyal eylemin bir türüdür.

Eleştirel söylem analizi üzerinden güç ve iktidar ilişkilerin ve buna bağlı olan söylemin ideoloji tarafından şekillendirdiğini göstermeyi amaçlar. İdeolojiler gibi söylemler de temelde "Biz ve Onlar" ikiliği çerçevesinde kurgulanır. Bu ikilik içinde bizim iyi yanlarımız, onların olumsuz yanları vurgulanır. Böylece egemen grubun iktidarı yeniden üretilir ve meşrulaştırılır (Van Dijk, 2003:28). Biz ve onlar gibi iki farklı grubun birbirini farklı tanıtmaları söylem çalışmalarının çıkışını oluşturur. Dilin sistematik ve açık tanımlarıyla üretilmesi, metnin metinsel ve bağlamsal olarak iki boyutta analiz edilmesiyle söylemi oluşturur. Eşitsizlik ve egemenliğin yeniden üretiminde dilin kullanımının, iletişim esnasında ise dilin rolünün çözümlemesi

yapılabilirse siyasi ve sosyolojik açıdan çözüm arayışına katkı sunulabilir (Özer, 2015: 198). Metinsel boyutta manşetler, başlıklar, sözcük seçimleri ve cümle yapılarının analizi ile çözümlenir. Bu düşüncesi doğrultusunda haber çözümlemesinin makro ve mikro düzeyleri ile medya metinleri ve bağlamları arasında köprü oluşturmayı amaçlamıştır (Van Dijk, 1988, s. 181).

Bağlamsal boyutta da sosyo-kültürel faktörler, bilişsel süreçler ve sunumlar gibi bağlamların çeşitli özellikler ile beraber metin arasındaki ilişkiyi gösterir. Metinde bağlamsal boyut önem arz etmektedir, temsil olan söylemin en önemli bilgisi olmaktadır. Ne ile ilgili olduğu noktasında ise iktidar ile olan ilişkisinden yola çıkılmaktadır. Eleştirel söylem çözümlemesi yapan diğer yaklaşımlar nasıl tek bir yönetime karşı duruş sergiliyorsa sosyobilişsel yaklaşım da aynı duruşu sergilemektedir. Aynı zamanda sosyobilişsel yaklaşım sorun odaklıdır ve disiplinlerarası yaklaşımı benimsemektedir (van Dijk, 2015a, s. 63). Sosyobilişsel yaklaşım eleştirel söylem çözümlemesi geneli gibi toplumsal sorunları ele alırken biliş kavramı önemli bir rol oynamaktadır. Söz konusu yaklaşım için güç, bilgi, tutum, sosyal biliş ve söylem kavramları sorunun anlamlandırma ve yorumlandırma sürecinde önemli olmaktadır. Söylem çözümlemesi, iletişim ile etkileşimde sosyal sorunların tespit edilmesi ve günlük olarak kanıtlanmasında, güçlü ve keskin yöntemler ortaya koyar. Cinsiyetçilik, ırkçılık, eşitsizlik, sınıf farklılığı, güç konuşma ve metinden daha fazlasını içermektedir. Söylem, bunların ideolojik olarak formülasyonlarında yeniden üretimlerinde, sosyal ve politik karar alma süreçlerinde ve yine bazı konuların temsili ve kurumsal olarak yönetilmesinde hayati rol oynar (Karaduman, 2017, s. 44). Söylem çözümlemesi bu tür araştırmalar için kullanışlı ve yararlı bir model olacaktır.

Bu tez kapsamında da eğitim haberciliği ve buna bağlı üretilen eğitim haberleri makro yapı ve mikro yapı çözümleme modeline göre incelenmeye çalışılmıştır. Makro yapı analizi tematik ve şematik olmak üzere iki yoldan yapılır. Makro yapı başlığı altında başlıklar, haber girişleri ve fotoğraflar tematik analizi oluşturmaktadır. Olayın sunumu, sonuçları, ardaan ve bağlam bilgisi, haber kaynakları ve tarafların yorumları şematik analizi oluşturmaktadır. Makro yapı analizinin amacı söylemin neyle ilgili olduğunu ve haberin yazarının ne amaçla haberi ürettiğini anlamaktır. Haberin okunmasından sonra okuyucunun aklında kalan bilginin ne olduğunu açıklar. Başlık ve haber girişleri haberin anlamsal çerçevesinin belirlenmesindeki en önemli unsurlardır (Van Dijk, 2009,

s:69). Makro önermeler enformasyon eksiltimi, genelleştirme ve kurgulama yöntemlerini içermektedir. Bir diğer ifade ile belirtmek gerekirse haberi oluşturmakta olan başlık veya haber girişlerindeki olayın geçtiği yer ve zaman verilmediği gibi genelleştirme yapılarak olayın birtakım özelliklerinin üstü örtülebilir. Ayrıca birbirinden farklı eylemler tek eylem üzerinden ifade edilebileceği gibi tek kavramla olayın bütünü anlatılabilir. Bu da çözümün kurgulanma yöntemini aktarmaktadır.

Mikro yapı ise sentaktik çözümleme, sözcük seçimleri ve haber retorikini kapsamaktadır. Mikro yapısal analizin amacı bölümsel anlamların analizidir. Sözcüklerin anlamını, örtük veya dolaylı anlam biçimlerini içermektedir. Böylece haberi yapanın ideolojisi doğrultusunda yapılan seçimin bir işlevi olduğu ve alımlayıcının da duruşunu etkileyen bir bilginin varlığının olduğu gösterilir. Makro ve mikro yapılar alımlayıcının en çok aklında tuttuğu ve yeniden üretilebilen anlamlardır (Van Dijk, 2009, s:75). van Dijk'ın makro ve mikro yapı çözümlemesi model olarak şu şekildedir (Özer, 2018, s:166):

A. Makro Yapı

1. Tematik Yapı

a) Başlıklar

b) Haber Girişi

1. Spotlar

2. Spot olmadığında haber metninin ilk paragrafı alınmalıdır. Haber tek paragraftan oluşuyorsa ilk cümle haber girişi olarak alınabilir.

c) Fotoğraf

2. Şematik Yapı

a) Durum

1. Ana olayın sunumu

2. Sonuçlar

3. Ardalan bilgisi (Önceki olay da dahil)

4. Bağlam bilgisi

b) Yorum

1. Haber kaynakları

2. Olay taraftarlarının olaya getirdikleri yorumlar

B. Mikro Yapı

1. Sentaktik Çözümleme

- a) Cümle yapılarının aktif ya da pasif olması
- b) Cümle yapılarının basit ya da karmaşık olması

2. Yerel Bağdaşıklık

- a) Nedensel ilişki
- b) İşlevsel ilişki
- c) Referansal ilişki

3. Sözcük Seçimleri

4. Haber Retoriği

- a) Fotoğraf
- b) İnandırıcı bilgiler
- c) Görgü tanıklarının ifadeleri

Bu çalışmada, yukarıda bahsedilen Hürriyet, Sabah ve Milliyet gazetelerinin internet baskılarında oldukça sınırlı kaynak ile yer alan eğitim konulu haberlerinin medya üzerindeki sunumu ele alınmıştır. Gazete gibi basılı yayınların çeşitli nedenlerden dolayı tirajını günden güne yitirmesi ile günümüzde internet haberciliği ve buna bağlı internet baskıları sosyal medyanın da eşliği ile birlikte artış göstermektedir. Bu nedenle eğitim haberlerinde var olan ideolojik aktarımı açık bir biçimde ortaya koyabilmek adına birbirinden farklı görüşlere sahip üç gazetenin internet baskıları seçilmektedir. Bu çerçevede similarweb adlı internet trafiği gözlemleyicisinin verilerine göre Türkiye’de en yüksek trafiğe sahip, basılı versiyonu da mevcut olup ana akım medyada değerlendirilebilecek 3 haber portalı olan Hürriyet, Sabah ve Milliyet’e ve TİAK reytinglerine göre en çok izlenen ana akım medya kanalları olan NOW TV, SHOW TV ve TRT Haber’e odaklanılmıştır.

3.3. Evren ve Örneklem

Bu çalışmada, Türkiye genelinde yayıncılık faaliyetini sürdüren ve ana akımda var olan, Hürriyet, Sabah ve Milliyet gazetelerinin internet baskılı yer alan haberleri ve NOW TV, SHOW TV ve TRT Haber’in ana haberlerinde yer alan televizyon haberlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın evrenini Türkiye’de yayınlanan ana akım gazetelerin haber siteleri ve ana akımda yer alan televizyon kanalları oluşturmaktadır. Örneklemi ise Hürriyet, Sabah ve Milliyet Gazetesi’nin haber siteleri ve NOW TV,

SHOW TV ve TRT Haber'in ana haberine dair haber kesitleri paylaştığı resmi YouTube kanallarıdır. Gazetelerin web sitelerindeki ve ana haberde yer alan haberler haftanın tüm günü yayınlanmaktadır. Bu araştırmada, eğitimi hedef alan haberlerin derinlemesine incelenmesini sağlamak amacıyla amaçlı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda, yalnızca eğitim konusunu ele alan haberler özenle seçilmiştir. Veriler, Medya Takip Merkezi'nden (www.medyatakip.com.tr) elde edilen geniş haber havuzu içerisinde, araştırmacının belirlediği kriterler doğrultusunda seçilerek oluşturulmuştur. Bu seçim süreci, araştırma sorularına daha etkili ve hızlı yanıt bulabilmek amacıyla yapılmıştır. Eğitimi doğrudan hedef alan haberlerin analize dahil edilmesi, araştırma sonuçlarının kapsamlı olmasına katkı sağlayacaktır. Amaçlı örneklem araştırmacının kendi hedefi doğrultusunda evrenden seçim yaparak örnekleme belirlemesidir. Örneklem belirlenirken araştırma sorununa en uygun olan öğelerin seçimine özen gösterilir (Şimşek, 2018). Amaçlı örneklem, derinlikli çalışmalar için bilgi açısından zengin durumlar seçilmesini sağlamaktadır (Patton, 2014). Bu noktada hem eğitim konulu haberlere odaklanılabilmekte hem de çalışmada da izlerine ulaşılacak olan ana aktörlerinin yaşamakta olduğu sorunlar ve bunun benzeri sorunların üzerinden gerçekleşmekte olan olaylar hakkında bilgi sahibi olunabilmektedir.

4. HABERLERİN MAKRO VE MİKRO YAPI ÇÖZÜMLEMESİ

Bu başlığın altında haberlerin modele ilişkin oluşturulmuş sırasıyla çözümlenme sağlanmaktadır.

4.1. Makro Yapı Çözümlemesi

Yapılan çalışmanın bu kısmında Hürriyet, Milliyet ve Sabah gazetelerinin web siteleri, NOW TV, SHOW TV ve TRT Haber'de YouTube kanallarında yer alan haberlerin makro yapı çözümlenmesi yapılmıştır. Sırasıyla Hürriyet, Milliyet ve Sabah gazetelerinin eğitim konusu altındaki haberleri ele alınmıştır. Makro yapı çözümlemesinde haberlerin tematik ve şematik yapısı ele alınmıştır.

Örnek: Hürriyet 10 Mart 2022

Haber başlığı: “8 Ülkenin göçmen çocukları, aynı okulda”

Haber spotu: Aksaray’da göçmenlerin yoğun olarak yaşadığı mahallede bulunan Zafer İlkokulu’nda 8 ülkeden çocuklar eğitim görüyor. 220 öğrenciden, 140’ı Afganistan uyruklu olmak üzere 180’inin göçmen ailelerin çocukları olduğunu belirten okul müdürü Selman Emre Darılmaz, ‘Afganistan uyrukluların bizim kültürümüze yakın olması sebebiyle ilk önce aile desteğiyle Türkçeyi öğrendikleri için biz de eğitim ve öğretim konusunda bir sıkıntı yaşamadık. Suriyeliler, Arapça konuştukları için önce Türkçe kelimeleri öğretiyoruz. Çocuklar birbirleriyle iletişim halinde olduğu için Türkçeyi daha hızlı öğreniyorlar” dedi.

Haber girişi: Kent merkezindeki Taşpazar Mahallesi’nde oturanların çoğunluğu göçmen ailelerinden oluşuyor. Göçmen ailelerin çocukları da mahalledeki Zafer İlkokulu’nda eğitim görüyor. Okul Müdürü Selman Emre Darılmaz, okullarında 7 yıldır göçmen çocukların eğitim gördüğünü belirterek, şöyle konuştu:

Haberin başlığına bakıldığında, olay hakkında bir düşünce elde etmek yerine bir durumu aktarmak üzere yazılmış olduğu görülmektedir. Birden çok ülkeden gelen öğrencinin olması dikkat çekici ilk durumudur. Haberde kullanılan noktalama işareti konumları dikkat çekmektedir. Haberin içinde de sık sık dikkat çekilen göçmen kelimesi başlıkta da kullanılmaktadır. Başlığın ortasında kullanılan virgül haberdeki vurguyu artırır niteliktedir. Okuyucu ilk bilgi olarak 8 ülkenin göçmen çocukları bilgisini elde etmektedir. Okur, bilgiyi virgül atladıktan sonra elde etmektedir. Bu nedenle 8 farklı ülkenin göçmen çocuğu başlıkta tek başına bir bütünlük elde etmediği gibi herhangi bir bilgi de sağlamamaktadır. Bu çocukların aynı okulda olması haberin ilgi çekiciliğini artıran en temel özelliklerinden olmaktadır. Diğer yandan kullanılan virgül haber başlığının akıcılığını sekteye uğratmaktadır.

Haberin spotu haberin kendisiyle kıyaslandığında uzun cümleler kurularak aktarılmaktadır. Spotta haberin kendisi ile ilgili olayın nerede yaşandığı, öğrencilerin geldiği ülkeler ve okul müdürüyle yapılan röportaj başlıktan sonra durumu hem özetler hem de açıklar niteliktedir. Mekan olarak Aksaray’da bulunan göçmenlerin sık yaşadığı mahalleye dikkat çekmektedir. Odağın buraya artmasındaki ana sebep Zafer İlkokulu’nda bulunan 8 farklı ülkeden çocuğun bu mahalleden çıkmış olmasıdır. Spotta 8 ülkeye dikkat çeken haberin devamında ise çoğunluğunun Afgan ailelerin çocukları olması da detay olarak eklenmektedir. Habere göre ilkokulun birden çok ülkenin çocuğunu eğitiyor olması haber değerini yükseltmektedir, buna göre çoğunluğu

oluşturan Afgan öğrenci detayı odak noktasını ve ilgiyi okuyucuya kaybettirmektedir. Spotta okul müdürü ile gerçekleştirilen röportaj da eklenmek ile birlikte Afgan öğrencilerin aile desteğiyle Türkçeyi rahatlıkla öğrenebildiğini aktarmaktadır. Fakat bu aktarımda Afganistan uyruğu ile kültür yakınlığı kullanmıştır. Afganistan eğitim modeli ile Türk eğitim modeli benzer nitelikler mi taşımaktadır? Ya da Afgan kültürü ile Türk kültürü birbirine çok yakın kültürler midir? Spotta sebep olarak aile desteğinin Türkçeyi kolay öğrettiği bir kültür olarak gösterilse de coğrafi konum olarak aynı mesafede olan Suriyeli çocuklara yönelik bir ötekileştirme görülmektedir. Görevliye göre bunun sebebi öğrencilerin Arap alfabesi bildiği için Latin alfabeleriyle yaşadıkları zorluk olarak aktarılmaktadır. Fakat bunun iyi tarafı okul olarak görülmektedir çünkü bu öğrenciler birbirleriyle iletişim halindedir. Okul, bu denli sosyalleştirdiği için yabancı uyruklu öğrencilerin gelişimine fayda sağlamaktadır.

Haber girişi, “Kent merkezindeki Taşpazar Mahallesi’nde oturanların çoğunluğu göçmen ailelerinden oluşuyor. Göçmen ailelerin çocukları da mahalledeki Zafer İlkokulu’nda eğitim görüyor.” cümlesi ile başlamaktadır. Haber öncelediği kelime seçimleri ve aktardığı detayları ile birincil ve ikincil olarak karşıya çıkmaktadır. Kent merkezindeki mahallede göçmenlerin yaşaması ilk olarak, bu ailelerin çocuklarının mahalledeki okulda eğitim görmesi ikincil olarak girişte aktarılmaktadır. Haberin öncelik gösterdiği nokta göçmen aileleridir. Buna göre eğitim görecek veya görmekte olan göçmen ailelerin öğrencileri ise ilgi çekiciliği artırması beklenen ikincil plandaki olaydan oluşmaktadır. Okul müdürünün aktarmış olduğu öncelikli zaman mefhumu dikkat çekmektedir. Olay ile ilgili önce zamanın verilmiş olması yurtdışından gelmiş olan bu göçmenlerin ne kadar süredir burada durduklarına dair ek bilgi olarak haberde yer almaktadır. Röportajın devamında müdür yine birincil ve ikincil olarak bilgileri aynı şekilde aktarmaktadır. Öğrencilerin şehirde bulunduğu konumdan dolayı bu ilkokulda okumaktadır. Bu okul, yabancı uyruklu öğrenci okuludur. Çünkü haberde hiçbir şekilde Türk öğrenci geçmemektedir. Dolayısıyla haber başlığı, spotu ve girişi göçmenler üzerine kurulmuş, göçmen öğrencileri ele alıp göçmen nüfusu öncelenerek bir haber olarak sunulmaktadır.

Haberin gelişme ve sonuç kısmında ise gerçekleşen olay müdürün gerçekleştirdikleri projeyi anlatımıyla devam etmektedir. Cümleler genel anlamıyla aktif kelime yapılarıyla oluşup bu projenin oluşmasına sebep olan unsurun da haberdan kopmamak

adına göçmen öğrencilerin yoğunluğu olarak aktarmaktadır. Müdür bu noktada hem okulun başarısını anlatmakla birlikte eğitim politikasında yapılan yurtdışı anlaşmalarının faydalarına da dikkat çekmektedir. Buna göre Türkiye’deki eğitim hareketliliği, yoğun şekilde göçmen öğrenci barındıran okulların yurtdışında da aynı durumda olan okullar ile iş birliği yapmak adına bir adım atılmasına olanak sağlamaktadır. Haberde de bu durumun yarattığı olanaklar Milli Eğitim’e bağlı bir müdür tarafından dile getirilerek hem olayın aktarımına hem de okuyucunun bu proje hakkında bilgi sahibi olmasına bir kapı açmaktadır. Haberin sonuç kısmında okulda görevli olan öğretmen ile yapılan ekstra röportaj durumun gerçekliği ve inandırıcılığı açısından katkı sağlayan unsurlardan olmaktadır. Öğretmenin açıklamaları müdürü destekler nitelikte olmakla beraber göçmen öğrencilerin adaptasyon sürecine dikkat çeken bir konuşma gerçekleştirmektedir. Göçmen ailelerin çocukları olsa da hepsinin aslında çocuk olduğu ve sınıf sıralarının birleştirici gücünün olduğuna dikkat çekmektedir. Bu sebeple başlığa bakıldığında haberin sadece öğretmen ile olan röportaj kısmı dahi durumun gerçekçiliğini oldukça net tamamlayan noktalardan biri olmaktadır. Mikro yapıya göre değerlendirme bölümünde, Van Dijk’ın çözümleme modelinde sentaktik çözümleme yapılırken cümlelerin uzun-kısa, basit-karmaşık, aktif-pasif durumları incelenmektedir (Van Dijk, 1988, s. 71). Sentaktik çözümlemede en net haliyle cümlelerin kullanım yapılarına bakılmaktadır. Haberde yer alan cümlelerde genel olarak basit yapılar kurulmuş, durumun gerçekleşmesine dair aktif yapıda cümleler kurularak olumlu bir hava yansıtıldığı gibi öğrencilerin bir arada eğitim görmesine ilişkin sadece okulun müdürü ve öğretmenin bakış açısından ve durumu gerçekleştiren kişiler olan konumdan verilmektedir.

Haberde başlıktan itibaren yer alan kelime seçimlerinde ise ilk dikkat çekici detay haberin başlığında kullanılan “göçmen” kelimesi haberin içerisinde sıklıkla “yabancı uyruklu” olarak yer almaktadır. Müdürün açıklamalarında sıklıkla okul ile öğrenci arasındaki etken cümle yapıları ortaya çıkarken velilerin önemsizleştirildiği görülmektedir. Öğretmenin açıklamalarını yaptığı kısımlarda ise durumun önemine ilişkin abartılı kelime seçimleri kullanılmaktadır. Öğrencilerin yaşadıkları travma ve Türkiye’deki sınıflarında yaşadıkları mutluluk üzerinden “çok” sıfatı durumun ne denli iyi yönetildiği ve başarıya ulaştığına yönelik öğretmen tarafından yapılan bir yorum olarak haberde yer almaktadır.

Haberin retoriği kısmında ise haberi oluşturan fotoğraflar haber metnini destekler biçimdedir. İlk fotoğrafta sınıfın içinde bulunduğu yıl koşulu ile sağlıklı bir eğitim verilmektedir. Bu sağlıklı eğitim, sınıfta öğretmen dahil bütün öğrencilerde maske olduğunu okuyucuya göstermektedir. Yandaki küçük karelerde ise dikkat çeken nokta bir öğrencinin maskesinin indirilip suratının gösterilmesidir. Bunun nedeni öğrencinin farklı ten rengine sahip olmasından kaynaklıdır. Haber göçmen çocuklarının aynı okulda eğitim gördükleri üzerinedir, bu sebeple öğrencinin ten rengi habere inandırıcılık katan görsel unsurlardan biri olmaktadır. Bir diğer görselde müdürün pano önünde fotoğrafı aktarılmaktadır. Fotoğrafta dikkat çeken nokta bahsedilen erasmus projesi ile ilgili bazı şeylerin panoda gösterilmesidir. Panoda İngilizce yazılmış birçok işleme ve metin bulunmakla beraber yurtdışından gelen çocukların yapmış oldukları el işleri göze çarpmaktadır.

Haberde gerekli olan ardaan ve bağlam bilgisi yeterli biçimde okuyucuya aktarılmaktadır. Aksaray'da göçmenlerin yoğun olarak barındığı mahalle vardır, bu mahalledeki okul göçmen ailelerin çocuklarına eğitim vermektedir. Birden çok ülkeden gelen bu çocukların adaptasyon süreci ise öğretmenleri tarafından sınıf içi sosyallikleri üzerinden aktarılmaktadır. Bununla ilgili daha fazla bilgi ve deneyim elde etmek isteyen müdür ise bu durumu devletin olanak sağladığı erasmus projesi ile çözüme ulaştırmaktadır. Dolayısıyla haber ideolojik anlamda da var olan eğitim politikası üzerinde ne kadar ihtiyatlı durduğunu gösteren bir diğer kanıt haline gelmektedir. Buna bağlı olarak haberde herhangi bir göçmen veliye, öğrenciye ya da uzman görüşüne yer verilmemektedir.

Örnek: Hürriyet 10 Eylül 2021

Haber başlığı: "Her üniversitenin bir başarı hikayesi olmalı"

Haber spotu: "Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Başkanı Prof. Dr. Erol Özvar, YÖK'ün yeni dönem vizyonuna işaret ederek, "Türkiye'de, Anadolu'da pek çok üniversitemizin birer başarı hikayesinin olabileceğine inanıyorum. Yeni dönemimiz, bu başarı hikayesinin inşa edilmesiyle geçecektir" dedi."

Haber girişi: "Prof. Dr. Özvar, YÖK'ün yeni vizyonunun detaylarını açıkladı. Yeni dönemde, yükseköğretimde yeni vizyonun ana hatlarını büyük veri, istihdam odaklı üniversiteler, akademik üretkenlik, güçlü akademik performans, üniversite-sanayi iş birliğine dair yeni modeller, üniversitelerin uluslararası etkileşimleri ve bilgi

diplomasinin yaygın kullanılmasının oluşturduğunu belirten Özvar, bu konuların içeriklerini üniversitelerle paylaşacaklarını söyledi.”

Haberin başlığına bakıldığında haberin içerik olarak bir röportajdan yola çıktığı görülmektedir, konu hakkında bir bilgi ya da olay hakkında tam bir düşünce edinmek çok kolay olmamaktadır. Çünkü başlıkta her üniversitenin başarısı olmalı derken hangi konuda ve nasıl bir başarı olduğuna dair sorulan soruların yanıtları verilmemektedir. Haber söylemlerinde çağrışımlar barındırmaktadır. Bu nedenle eğitim konusu üzerinde üniversiteler ile ilgili yapılan haberlerin birçoğunda bu kurumların başarısı ve başaracaklarına yönelik haberler ile sıklıkla karşılaşmaktadır. Başlıkta ise üniversitelerin başarılı olmalarına yönelik bir tutum sergilenmektedir. Bu tutum, tüm Türkiye’deki üniversiteleri ele alacak şekilde söylenmekte, başarılı olması gerektiği söylenerek bir koşul ya da zorunluluk oluşturan bir durum yaratmaktadır. Bazı üniversiteler görece başarılı olduğu için başarıya aç olan diğer üniversiteleri de ele alarak bu bütün sağlanması düşüncesi hakim olmaktadır. Eğitimde herkesin hedefi olduğu gibi, okulların da hedefleri olmaktadır. Eğitim politikalarının içinde olan bu okullar da hedefi olan başarıyı sağlamak adına hamleler yapmaktadır. Başarının bu anlamda hikayesel olması haberin gerçekçiliği açısından soru işaretleri doğurmaktadır. Başlığın spotla olan uyumu gözlemlendiğinde başlığı oluşturan cümle ile YÖK başkanının kurduğu cümle arasındaki farklılık göze çarpmaktadır. Haber başlığında bu durumun zorunluluğu üzerine odaklanırken spotta yer alan kesit bunun tam tersi olmaktadır. Söz konusu olan üniversitelerin başarı konumu bakımından “olmalı” olarak atılan başlığı spotta “olabileceğine inanıyorum” olarak aktarılmaktadır. Bu yüzden haberin içeriğini oluşturma noktasında başlığa daha eleştirel bir söylem katabilmek adına röportajdan alınan demeç üzerinde birtakım oynamalar yapılmıştır. Bu da habere olumsuzluk kattığı gibi güvenilirlik açısından sağlam temellere atılmamaktadır.

Haberin spotu ise YÖK başkanı ile yapılan röportajın kilit cümlesine yönelik yerden alıntı yapılarak haberin içeriğini de oluşturan konu aktarılmaktadır. YÖK başkanı kendi liderliğindeki kurumun gelecekteki uygulamalarına yönelik demeçler sunmaktadır. Bu nedenle haber başlığı ve spottaki içerik birbirini takip eder durumda olmaktadır. Örnek haberde bunun tam olarak aktarılmadığı görülmektedir. Yeni dönem vizyonu okura her dönem vizyonun değiştiğini göstermektedir. Bir başkan önderliğinde sabit bir vizyonun olmayışı haberi olumsuz nitelendirebilecek bir unsur olabilmektedir. Haber başlığında

atılmış olan her üniversite kavramı spotta sınırlandırılmakla birlikte belli bir bölgeye işaret edildiğini göstermektedir. Türkiye'nin Anadolu bölgesindeki pek çok üniversite bu değerlendirmeye alınmaktadır, bunun dışındakiler ya başarıya ulaşmakta ya da başarıya ulaşmış olan üniversiteler tarafına girmektedir. Bahsedilen vizyon bu Anadolu'da olan üniversiteleri başarıya ulaştırmakla sınırlanmaktadır. Başlıkta olduğu gibi spotta da bu başarının nitelikleri paylaşılmamaktadır fakat vizyonun bununla sınırlandırılıyor olması eğitim politikasının tek yönlü bir odaklanma ile çoğu gelişmeyi arka plana atma refleksi olarak görülmesine de sebebiyet vermektedir. Metinde arka planda gibi görünüp aslında önemsenen asıl durum YÖK'ün yeni döneme dair vizyonlarını gerçekleştirmesi üzerinedir. Üniversitelerin başarı kazanmasının da buna bağlı olması, başarılı üniversitelerin de YÖK'ü yücelteceği anlamına gelmektedir.

Haberin girişi YÖK'te var olan değişim ve yeni dönemine ilişkin YÖK içerisindeki vizyonu ve gelişmeleri birincil ağızdan paylaşan bir cümle ile başlamaktadır. Başlık ve spottan yer alan cümleler hem açıklayıcı, detaylandıran hem de röportajın özetini aktaran haliyle yer almaktadır. YÖK, oluşturduğu yeni vizyonuyla eski vizyonunu geride bırakmaktadır. Bu nedenle yeni dönem bu vizyonları aktarmak adına en kritik yerlerden biri olmaktadır. Haber bu girişle birlikte aktif yapılar kullanarak geleceğe ilişkin YÖK'ün atacağı adımları olumlu olarak göstermektedir. Sürekli yeni kelimesine vurgu yapan haberde güçlü, büyük gibi sıfatların kullanılmış olması da kurumun ve kuruma bağlı üniversitelerin yapısı anlamda bilgiler vermektedir. Bu bilgiler eğitim politikasında var olan YÖK'ün akademik anlamda olumlu sinyaller gösterdiği üzerinedir. Üniversiteler ile sürekli bilgi paylaşımı halinde olması bu kurumun paydaşı olan üniversiteler ile daimi etkileşim halinde olduğu ve bu iletişim sürecinin sürekli olumlu ortam oluşturduğu üzerine olmaktadır.

Haberin gelişme ve sonuç kısmında ise röportaj, YÖK Başkanı tarafından aktarılan bu hamlelerin her bir konu olarak alt başlıklar halinde yer aldığı bir metin halinde devam etmektedir. Cümleler genel anlamıyla aktif yapılar üzerine kurulmakla birlikte başkanın da aktarmış olduğu biçimde ve kronolojik sırada aktarılmaktadır. Haber bu yönü ile YÖK Başkanı tarafından aktarılan bu vizyon hamlelerinin aslında üniversitelerin başarılı olmak için yapması gerektiği uygulamalar olarak görülmesi gerektiği bilincinde olmaktadır. Bu nedenle yapılan röportaj gerçekte de dirsek halinde olunan üniversiteler ve bu üniversitelerin vizyonların yönelik yapılması gereken talimatlar

yerine geçmektedir. YÖK'ün vizyonları birincil hedef olarak haberde yer almaktadır fakat haberin konusunu oluşturan durum üniversitelerin başarıları olarak gözükmektedir, buna göre başarı sıkıntısı çeken üniversiteler yeni dönemde oluşturulan bu kararlar ile birlikte başarıyı yakalayan paydaşlar olabilecektir. Haber metni bu noktada başlıkla da uyuşan bir noktaya gelmektedir. Spotun haberin metni ile olan uyumluluğu anlamsal olarak başlıkla da uyum sağladığından haberin dikkat çekiciliğini artıran unsurlardan olmaktadır.

Haberin sentaktik çözümleme kısmında ise YÖK başkanın haberde yer alan cümlelerinin kullanım yapılarına bakılmaktadır. Başkanın sıklıkla dile getirmekte olduğu hedeflerin geleceğe yönelik olması cümle yapılarını hem basit hem karmaşık bir hale getiriyor olsa da aktif bir yapıda kullanılmaktadır. YÖK'ün geleceği ile ilgili cümlelerde aktif bir yapı kullanılmakta böylece haberler YÖK'ün gelecekte yaratacağı değişiklikler ve yenilikleri başkanın sözleri olan bir açıdan vermektedir.

Kelime seçimleri, oluşturulan farklılıklar ve haberde kullanılmakta olan sıfatlar ise haberin geleceğe ve geleceğine ilişkin ipuçları vermektedir. YÖK başkanı açıklamalarında iddialı cümleler oluşturmaktadır. Yeni sıfatıyla yer almakta olan yeni dönemin getirilerine ve başarılı sıfatıyla da hedeflerini gerçekleştireceğini aktarmaktadır. Akademik anlamda ve haberin konusunu oluşturmakta olan üniversitelerin geleceği hakkında ise güçlü sıfatının yer alması kullanılan abartılı dilin artış haline olduğunu göstermekle birlikte bir diğer kullanılan büyük sıfatında ise YÖK'ün geçmişten şu ana kadarki veri yoğunluğunu ifade eden iddialı bir cümle olarak haberin belirli kısımlarında kendisini hissettiren bir diğer kelime, sıfat seçimi olmuştur.

Haberin retorik ise haber metnini destekler biçimde bulunmaktadır. YÖK'ün yeni vizyonunu ve üniversitelerin başarı gereksinimlerini anlatan başkan röportaj yaparken görselleştirmektedir, haberde geçmişe değinirken ya da günümüze ilişkin bilgiler verirken bir verinin verilmiyor oluşu röportajın yapıldığı kişinin durumu ve konumu bakımından güvenilirliği ile ilişkilendirilebilmektedir. Her iki eliyle de bir konu hakkında anlatım yapan bir görünümde olan başkan bu konumdan aktif ve haberin ana aktörü olarak güçlü bir duruş sergilemektedir. Haber röportaj tarzında olduğu için sadece YÖK başkanının bulunduğu görsel haberin internet baskısında yer alması bakımından oldukça yeterli görülmektedir.

Haberde gerekli olan ardalan ve bağlam bilgisi haberi oluşturan unsurlar bakımından yeterli olmaktadır. Üniversitelerin başarı yakalaması üzerine bilgiler verilmiş ve YÖK’ün vizyonu ile bu üniversitelerin de başarıyı yakalayacak olması perçinlenmiştir. Bu üniversitelerin var olan sorunlarına ilişkin bilgilere değinmemiş fakat sistemde bulunan eksikliğin bu vizyon ile giderileceği aktarılmaktadır. Dolayısıyla haberde ideolojik sunum sağlanarak YÖK’ün üniversiteler ile arasındaki bağın sadece kanunlar ve maddiyat anlamında olmadığı, bu vizyonun konulan politikalar ile başarıyı getireceğine dair inanç aşılانmaktadır. Konu anlamında sadece YÖK başkanı yer almakla birlikte herhangi bir üniversite yöneticisi ya da eğitim uzmanına yer verilmemektedir.

Örnek: Hürriyet 5 Eylül 2020

Haber başlığı: “Tarlada dersbaşı”

Haber spotu: “Şanlıurfa’nın Siverek ilçesinde kırsal mahallelerde ikamet eden ve aileleri ile tarlada çalışan öğrenciler, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesindeki mobil EBA aracı ile tarlada internet üzerinden derslere katıldı.”

Haber girişi: “Koronavirüs salgını nedeni ile 2020-2021 eğitim ve öğretim yılı 31 Ağustos itibari ile uzaktan eğitim ile başladı. İnternet üzerinden canlı olarak anlatılan derslere katılım sağlayamayan öğrencilerin tespit edilmesi için çalışma başlatan Siverek İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, kırsal mahallerdeki öğrencilerin çoğunun canlı derslere katılım sağlayamadığını tespit etti.”

Haberin başlığına göre yaşanan olay ya da verilmek istenen mesaj adına bir bilgi çıkarımında bulunmak mümkündür. Haber, başlıksal olarak mekan ve durum ilişkisine dikkat çeken bir yapıda yazılmıştır. Haberin olağandışı bir özellik taşıdığı başlıktan belli olmaktadır. Ders başı yapılan yerler eğitim hizmeti veren kurumlara bağlı dört duvarı olan binalardan oluşmaktadır. Okullar, dershaneler ve etüt merkezleri ders başı yapabilmektedir, salgın dolayısıyla evde de ders başı yapılan bu dönemde eğitim ortamları çeşitlenmiştir fakat tarlada bir ders başı durumu sıradanlıktan koparan ve habere olan ilgiyi artıran bir unsur olmaktadır. Diğer yandan bir öğrencinin ders başını tarlada yapabiliyor olması ilk bakışta uzaktan eğitimin dağılım kuvveti ve kalitesinin ne denli güçlü olduğunu da ifade etmektedir. Buna göre bir öğrenci salgın nedeniyle uzak kaldığı okulundan tarlada çalışıyor dahi olsa eğitimini bölünmeden alabilmektedir.

Haberin spotu ise haberin başlığını destekler nitelikte olmaktadır. Dolayısıyla spotta tarlada öğrenimini gören öğrencilerin nerede yaşadığı da haberin inandırıcılığını artıran unsurlardan birini oluşturmaktadır. Spotta birincil bilgi olarak nerede yaşadıklarına dair detaylı aktarım mevcuttur. Diğer yandan sebep-sonuç ilişkisiyle birlikte öğrencilerin neden tarlada eğitim görmek zorunda olduklarına dair sebep aktarılmaktadır. Buna göre aileleri ile tarlada çalışan öğrenciler bir yandan da salgın nedeniyle aksamış olan okullarına devam etmek zorundadırlar. Şanlıurfa'nın kırsal mahallelerinde yaşıyor olmaları da bu olumsuzluğa sebep açan etmenlerden biri olmaktadır. Başlıktan itibaren var olan nasıl katılıyorlar sorusunu MEB'e bağlı taşra yönetiminin gerçekleştirdiği uygulama ile spotta açıklığa kavuşturulmaktadır. Böylece eğitim programlarının salgın gibi mecburi durumlarda eğitim teknolojileri vasıtası ile öğrenciye ulaşımı olması hem haber açısından hem de eğitimin kalitesi açısından kritik değer taşımaktadır. Haberin olumsuz ve tartışılabilir bir diğer yanı olan telekomünikasyondaki birim artışı ve kalite düşüşü arasındaki bariz fark Milli Eğitim Bakanlığını bu ve buna benzer uygulamaları yürürlüğe koymak zorunda bırakmaktadır. İnternet, günümüz iletişimde kritik önem taşımakla birlikte salgın gibi durumlarda eğitimin telefon aramaları ile değil internet kalitesi ile ölçülebileceği bariz bir noktaya getirmiş bulunmaktadır. MEB'in aracı ile sağladığı kolaylığın bu süreç geçene kadar devam ettiği, ya da ile bağlı diğer ilçelerde aynı sorunu yaşayan öğrenciler için başka araçların da bulunup bulunmadığı belirsizliğini korumaktadır.

Haber girişi salgın nedeniyle uzaktan eğitim döneminin başladığı, bu dönemde internet üzerinden katılım sağlayamayan öğrencilerin İlçe Milli Eğitim tarafından tespit edildiği cümlesi ile başlamaktadır. Haber başlık ve spottan itibaren olayın içeriğine uygun bir dil ve söz birliği sürdürmelidir. Bu noktada haber başlıktan itibaren ilgi çekici başlamakta, spotta Bakanlığın öğrencilerin yaşadıkları mağduriyete yönelik bir çözüm arayışını gerçekleştirdiği görülmektedir. Ancak haberin girişi olumsuzluklar ve pasif cümle yapıları ile başlamaktadır. Bir nedenden dolayı eğitim ve öğretim yılının örgün hali dışında başlıyor oluşu işleyen sistemi aksatmakta, bu da eğitime zarar verdiğinden olumsuz hale getirmektedir. Bazı öğrenciler internet üzerinden canlı olarak anlatılan derslere katılamamaktadır. Bunun birden çok nedeni olabilmektedir fakat İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünün tespiti bu nedeni sonuçları ile beraber daraltmaktadır. Kırsal mahalledeki öğrenciler internetten anlatılan derslere katılamamaktadır. Ailelerine

tarlada destek olan öğrencilerin de evlerinde eğitim alamıyor oluşu Bakanlığı harekete geçiren bir diğer unsur olarak yer almaktadır. Haberin devamında internet ve tabletin bulunduğu EBA hizmet aracı niteliği ile aktarılmaktadır. Bu araçla birlikte öğretmenler de yer almaktadır. İnternet ve tablet desteği Türkiye’de birçok yerde farklı projeler ile uygulamaya geçmiş ve geçmektedir. EBA hizmet aracı ise sadece bu materyalleri öğrencilere ulaştırmakta ve öğretmenler ile etkileşime sokmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı, 2021 bütçesinde Sağlık Bakanlığından da fazla aldığı bütçesiyle ülke ekonomisinde kritik değer barındıran bir kurumdur. Salgın gibi öngörülemez durumlarda da kuruma bağlı bulunan resmi okullara buna göre strateji ve bütçe dağılımı sağlaması gerekmektedir. Bu nedenle EBA hizmet aracı yerine, kırsal yerleşkelerde sorun yaşayan öğrencilere dağıtılan internet ve tablet desteği daha kesin ve kaliteli bir etkileşim barındırmaktadır. Uzaktan eğitim öğretmenler ile öğrencileri somut ortamlardan ayıran bir program olarak salgın dönemi ortaya çıkmakta fakat mağduriyet yaşayan öğrenciler EBA hizmet aracı ile rehber öğretmenlerin yüz yüze eğitiminden faydalanmaktadır. Bakanlık tarafından verilen hizmet yararlı ve yerinde, teknik ve bütçesel anlamda ise sorgulanır niteliktedir.

Haberin gelişme ve sonuç kısmında ise öğretmen ve öğrenciler arasındaki diyaloglar ve hizmet aracında görevli olan öğretmen ile yapılan röportaj aktarılmaktadır. Haberin gelişme kısmında olayın ana aktörü öğrenciler ile etkileşime giren öğretmenler birincil bilgiyi oluşturmaktadır. EBA hizmet aracı habere göre Şanlıurfa’nın kırsalında yaşayıp tarlada çalışan öğrenciye dahi eğitimi götüren bir yenilik olarak içerik oluşturmaktadır. Öğretmenlerin öğrencileri derse katılmayı sağlıyor oluşu bir zorunda kalma durumu olarak gözler önüne serilmektedir. Asıl olay olan tarlada çalışan öğrencilerin birincil bilgi olarak salgın döneminde hem çalışıp hem öğrenim görmek istiyor oluşu arka plana atılmakta, gerçekleşen uygulama ise birincil bilgi olarak öne çıkartılmaktadır. Çocukların, sağlığın kritik değer arz edildiği salgın döneminde çalışmakta oluşuna ilişkin hiçbir soru veya eleştiri yöneltilememekle birlikte tarlada gerçekleştirdikleri eylemler olumlu ve pozitif olarak aktarılmaktadır. Buna rağmen haber içeriğine bakıldığında öğrencilerin sözlerinde tüm olumsuzluklar da yer almaktadır. Hem tarla işinde çalışmakta hem de internet bulamamaktan bahseden öğrenciler zamanın çoğunu tarlada geçirdiklerini söylemektedirler. Katılma imkanları olmayan öğrenciler birincil bilgi olarak yer alması gereklidir. Haber gerek ideolojisi gerekse de eğitim politikasını

destekleyici bir taraf olarak yer aldığından hizmete yapılan övgüde karar kılmaktadır. Haberin sonucunda içerikte gerekli desteği almayan çalışan öğrenciler için öğretmenin yaptığı yorumlar haberin seyrini değiştirmektedir. Öğrencilerin çok zor durumda ve çalışıyor olduklarının altını çizmektedir. Buna rağmen hizmet aracında görevli olan öğretmen, tarafsız bir şekilde soruna parmak basmakta ve birincil bilgi konumuna getirmektedir.

Haberdeki sentaktik çözümlemeye dair kullanılacak cümlelere bakıldığında yapıların uzun ve karmaşık yapılmasına rağmen aktif bir şekilde kullanıldığı gözlemlenmektedir. Haberde yer alan öğretmenler tarafından yapılmış olan açıklamalar basit ve aktif durumda kullanılmaktadır. Tarlada öğrenciler derse erişememekte, mobil EBA sistemi ile derse katılım sağladıkları aktarılmaktadır. Fakat haberin içerik kısmını oluşturan noktada uzun ve karmaşık yapıda cümleler kurulmakta, bu da haberin bilgi aktarımı noktasında pasif kalmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla haberde öğrenciler ile ilgili kısım pasif kısımda verilirken öğretmenlerin bakış açısından eğitime erişemeyen öğrencileri mobil EBA'nın faydası ile eriştiğini haklı çıkaracak bir konumdan verilmektedir.

Haberde açıklamaların kişiler tarafından yapılması kadar habercilerin kelimeleri kullanımlarındaki seçimlerde de farklı anlamlar açığa çıkabilmektedir. Haberin konumsal farklılığını öne çıkarmak amacıyla mağdur öğrencilerin kırsal kesimde yaşadığı vurgusu birden çok kez yapılmakla birlikte İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü sıklıkla yer almaktadır. Bir diğer kelime seçimi ise gerçekleştirilmiş olan eğitim mağduriyetinin bağlı olduğu teknoloji ile aşılmasında adı konulmuş olan mobil EBA sistemi olmaktadır. Haberde yansıtılan mağduriyetten daha sık geçmekte olan mobil EBA, eğitimde bunun gibi yaşanmakta olan sorunlara yönelik çözümlerin eğitim politikası adı altında yapılan geliştirmelerle birlikte ivedilikle aşıldığına dair kelime seçimlerinden oluşmaktadır.

Haberin retoriğinde ise inandırıcılığı açısından hizmetin gerçekleşmekte olduğuna dair kareler sık bir biçimde habere yayılmaktadır. Fotoğrafların genel aktörleri öğretmenler ve öğrenciler olmaktadır. Haberin ilk fotoğrafında yer alan öğrenci tableten bir şeyleri izlemekte, arka planın tarla olmasına da dikkat çekilmektedir. İlk fotoğraftaki öğrencinin kız oluşu eğitimden uzak tutulan kız öğrenciler adına da dikkat çekici bir diğer unsur olmaktadır. İkinci fotoğrafta yüzlerinde maske ile görevli öğretmenler

ortamın sekansına uygun olmayan bireyler olarak görülürken öğrenciler şaşkın ve sorgular halde bakmaktadırlar. Son fotoğrafta ellerinde tablet ile bekleyen öğrencilerin bu teknolojiye uzak bir hayat yaşıyor oluşu, görevli rehber öğretmenin ise bunu anlatıp açıklayan konumdaki yerini görselle pekiştiren ve habere yönelik inandırıcılığını artıran bir final görseli olarak yer almaktadır.

Haberde gerekli olan ardaan ve bağlam bilgisi yetersiz bulunmaktadır. Eğitimde gerçekleşen hizmet ve öğrencilerin eğitime ulaşımında yaşadığı sıkıntı üzerinde durulmuş ancak bu durum ve öncesinde yaşanan süreçte zor şartlar altında çalışıp eğitimlerini görmekte sorun çeken öğrenciler üzerinde durulmamıştır. Haberde sık kullanılan sağlanmak eylemi hizmete yönelik çalışmakta dolayısıyla haberde ideolojik bir sunumun sağlanması ve sansasyonel biçimde sunulması sağlanmaktadır. Buna bağlı olarak haberde yer alan öğrencilerin velileri ya da herhangi bir eğitim uzmanının görüşüne yer verilmemektedir.

Örnek: Sabah 1 Nisan 2022

Haber başlığı: “Sınırdan sınırsız eğitim!”

Haber spotu: “ Hakkari’de tüm Türkiye’ye örnek olabilecek anlamlı bir proje hayata geçirildi. Yurdun dört bir yanından gelen birçok profesör "Sınırdan Sınırsız Eğitim" projesi kapsamında Türkiye’nin en uç noktasında bulunan Hakkari’de Koronavirüs pandemisiyle evlerine kapanan öğretmen ve öğrenciler için Irak sınırının "sıfır" noktasında bir araya geldi. Hakkari’li öğretmen ve öğrenciler "Akademik Başarı", "Psikoloji" ve "Kariyer Günleri" başlıkları altında eğitimlerin verildiği projeye pandemi dönemini fırsata çevirme şansı yakaladı.”

Haber girişi: “Türkiye’nin en Güneydoğu’sunda bulunan, İran ve Irak sınırlarının "sıfır" noktasındaki Hakkari’nin Çukurca ilçesinde örnek bir proje geliştirildi. Çukurca Milli Eğitim Müdürlüğü’nün fikri temelini oluşturduğu "Sınırdan Sınırsız Eğitim" projesiyle, çetin coğrafi ve iklim koşulları ve Koronavirüs kısıtlamaları nedeniyle evlerine kapanmak zorunda kalan öğretmenler ve öğrenciler bu dönemi adeta fırsata çevirme şansı yakalıyor.”

Haberin başlığına göre olaya veya yaşanan duruma göre bir bilgi sahibi olmak zordur. Başlık bir haber başlığından daha çok bir slogana, eğitim ile alakalı bir proje adına benzer yapı taşımaktadır. Sınır kelimesinin sık kullanımı ile mecazi ve gerçek anlamı arasında bir kullanım farklılığı sağlanmış, böylece başlığı diğer salt başlıklardan zengin

tutan bir konuma yerleşmiştir. Eğitim, sınırı bulunmayan bir olgu olduğu gibi din, dil, ırk, cinsiyet veya yaş fark etmeksizin toplumun her kesimine dağılabilmektedir. Bu nedenle başlıktan yola çıkıldığında eğitimin sınırsız olduğu kanısında bir atıf yapılmadığı gibi eğitimin sınırsız oluşunun nereyi kapsadığı önem taşımaktadır. Salgın dolayısıyla kesintiye uğrayan örgün eğitim dahil olarak eğitim programları coğrafi konumların elverişsiz olduğu durumlarda işlevselliğini tam olarak yerine getirememektedir. Bunun gibi durumlarda eğitimi her kesime kesintisiz olarak aktarılabilir oluşu eğitimin işleyiş gücünü perçinlemekte, bu güç ise haberin ortaya çıkmasına olanak veren unsurlardan olmaktadır. Haberin başlığında kullanılan noktalama işaretleri ise habere olan ilgiyi başlıktan itibaren yüksek tutan bir diğer etkenlerden biri olmaktadır.

Haber spotu ise internet baskısı olan haber içeriğinin başlık konumunun hemen altında ve başlığa göre küçük puntolar ile yazılmaktadır. Dolayısıyla haberde öncelikle haberin başlığı ve spotu dikkat çekmektedir. Aynı zamanda başlık ve spotun birbirini destekler nitelikte olduğu ve başlıkta olduğu gibi spotta da sınır kelimesinin altı görülmez bir şekilde çizilmektedir. Kullanılan kelime sayısı çokluğu ile spot adeta bir haber girişi olarak içerikte yer almaktadır. Bu nedenle en az haber girişi kadar açıklayıcı ve detaylı bir spot ortaya konmaktadır. Yer ve amaç bakımından örnek olacak bir proje gerçekleşmiştir. Dolayısıyla haberin başlığından proje anlamı çıkarılmakta ve bu projenin nerede gerçekleştirildiği açığa çıkarılmaktadır. Anlamlı bir proje tanımı ise projenin değerini artırmakta, Hakkari’de gerçekleşen bu projenin ise tüm Türkiye tanımında aynı sorunları yaşayan bölgeler için örnek teşkil edecek nitelik taşımaktadır. Haberin baş aktörü ve birincil öznesi burada belli olmaktadır. Bu bölgedeki öğretmenler ve öğrenciler için Türkiye’nin birçok yerinden profesörler bir araya gelmektedirler. Bu nedenle profesörler birincil özne konumunda yer alırken, öğretmenler ve öğrenciler bir grup olarak ikincil özne olarak bulunmaktadır. Projenin gerçekleşmesinin altında yatan sebep olarak iki sorun göze çarpmaktadır. Spotta öncelikli olarak korona virüs salgını sorun olarak aktarılırken, Irak sınırının “sıfır” noktasına dair yapılan detaylı anlatım dikkat çekmektedir. Haberde başat olarak bakıldığında salgın da gündem ve eğitim camiası için yoğun bir süreç oluştursa da Türkiye’de sınıra çok yakın yerlerde yerleşkeler bulunduğu, bu yerleşimlerde de eğitim kurumlarının faaliyetlerini salgına kadar kesintisiz sürdürdüğü gözlemlenmektedir. Bu nedenle haberin ana problemi

sınırdaki eğitim-öğrenime devam eden öğretmen ve öğrencilerin eğitim kalitesi üzerine olmaktadır. Yaşanan salgın ise bu sorunun üstüne bir sebep oluşturmakla birlikte projenin gerçekleşmesinin önünü açmıştır. Ülkenin batısındaki öğretmen ve öğrenciler ile doğusundakiler arasında eğitimsel anlamda da fırsat eşitliği sağlanmak zorundadır. Dolayısıyla batıdaki öğretmen ve öğrencilerin kolaylıkla erişebildiği türlü eğitim yöntem ve programlarına doğudaki öğrenciler de bu proje sayesinde erişebilmektedirler. Haberin girişi “Türkiye'nin en Güneydoğu'sunda bulunan, İran ve Irak sınırlarının "sıfır" noktasındaki Hakkari'nin Çukurca ilçesinde örnek bir proje geliştirildi. Çukurca Milli Eğitim Müdürlüğü'nün fikri temelini oluşturduğu "Sınırdaki Sınırsız Eğitim" projesiyle, çetin coğrafi ve iklim koşulları ve Korona virüs kısıtlamaları nedeniyle evlerine kapanmak zorunda kalan öğretmenler ve öğrenciler bu dönemi adeta fırsata çevirme şansı yakalıyor.” cümleleri ile başlamaktadır. Haberin girişinde de spotta olduğu üzere olayın temellerinde var olan coğrafi konum ve yarattığı zorluklar üzerine bir aktarım sağlanmaktadır. En ve sıfır gibi kelimeler aşırı uçları nitelendiren kelimeler ile yapılan projenin ortamındaki zorluğa dikkat çekilmektedir. Örnek proje oluşu burada ilk kez deneneceği, ülkenin benzeri şartlardaki yerleşkelerine ise örnek olarak uygulanabileceği özelliğini atfetmektedir. Projenin kim tarafından ortaya çıkarıldığı konusunda Bakanlığın bir rol almadığı, aksine yerel görevini ifa eden İlçe Milli Eğitim Müdürü tarafından tespit edilip, uygulamaya konduğu haberde yer almaktadır. Başlık da isim olarak projenin isminden gelmekte olup, spotta aktarılan detaylı bilgiler haberin girişinde tekrar edilmektedir. Haberin girişinde süregelen bilgilerde birincil öznenin yerini idari amirler ve yerel yönetimler devralmaktadır. Projeyi destekleyenler yer alırken Milli Eğitim Bakanlığının eğitim politikaları ya da bu politikalara ilişkin herhangi bir kişi veya konu bulunmamaktadır. Proje ile ilgili bilgiler spottaki ile aynı özellikleri barındırmakla birlikte projedeki amacın “telafi etmek” ve “eğitim öğretimin kalitesini artırmak” olduğu netleştirilmektedir. Tüm Türkiye’de üniversiteye kadar her yaş ve kategorideki öğrencinin salgın sürecinde eğitim aldığı yer EBA TV ve buradaki rehber öğretmen uygulamaları olmaktadır. Uzaktan eğitim ve öğretimin dezavantajından bahsedildiği noktada aslında bu uygulamanın ve benzerlerinin başarıya ulaşmadığı, en azından haberde de konusu geçen coğrafi koşullardan dolayı zorluk yaratmasıyla uzaktan eğitimin de sekteye uğruyor oluşu gözlemlenmektedir. Uzaktan eğitim yeni yürürlüğe geçen bir eğitim programı olduğundan dolayı tüm Türkiye’de aynı kalitede

eğitimi yaymada gerekli koşulları sağlayamamaktadır. Oluřan bu mağduriyeti diğer kiři ve kurumlar dűzeltmekte, bundan dolayı bu ve bunun gibi haberlere yer verilmektedir. Haberin gelişme ve sonuç kısımlarında ise haberin konusu olan projeye ilişkin detaylı açıklamalara yer verilmektedir. Projede hangi eğitimlerin ve programların verildiği aktarılmakta, oluşturulan sistem detaylıca okura bilgi olarak sağlanmaktadır. Burada sağlanan asıl amaç ortada oluşan dezavantajı kaldırmak olsa da haberde ismi geçen eğitim uygulamaları “fotoğrafçılık” veya “radyoculuk” olarak yer almaktadır. EBA TV’de ise projede bulunan yař grubuna yűnelik olan temel eğitim bilgilerine yer verilmektedir. Öđrencilerin ise verilen eğitim seminerlerine iştirak edebilecek okuma-anlama seviyesinde olduklarına ilişkin net bir bilgi verilmemektedir. İlkokulda ve ortaöğretimde verilen Tűrke, Matematik, Hayat Bilgisi ve benzeri dersler yerine verilen fotoğrafçılık ve radyoculuk gibi dersler hobi yűnűnde kişisel gelişimine katkı sağlıyor olsa da uzaktan eğitime uzak kalan öğrenciler için tam anlamıyla yeterli öğrenim kotasını dolduramamakta, űlkedeki diğer yaşıt arkadaşlarıyla eřit kulvarda duramamaktadırlar. Dolayısıyla oluşturulan bu proje eğitim öğretimin kalitesini belirli bir seviyede artırıyor olsa da uzaktan eğitimin dezavantajlarına karşın oluşturdukları űzűm rotası konusunda belirli soru işaretleri barındırmaktadır. Haberin sonuç kısmına yaklaştı eğitim programları hedef kitlesi olarak öğretmenleri ana konuma almaktadır. Yapılan seminerlerin çođu eğiticileri geliştirmekte, diğer gerçekleşen eylemlerde ise daha çok sosyal aktiviteler yer almaktadır. Bu nedenle gelişimde daha çok öğretmenler amaçlanmakta, eğiticilerin eğitimi ile öğrencilerin gelişimi arasındaki bađa okuyucuyu inandırmaktadır. Haberin sonuç kısmında yer alan başlıkta sıfır kelimesine yine dikkat çekilmektedir. Sıfır noktasında umut neşteri atılmaktadır. Neřter, ameliyathanede hastaya atılmaktadır. Bu durumda Hakkari’nin bu ilçesinde eğitim anlamında bir umutsuzluk bu proje gerçekleşene dek hakim olmaktadır. Devlet kurumlarının bu projede etkin rol oynadığı aktarılsa da haber bir eğitim haberi, olayın ise eğitim ile alakalı olduğu bir içerikte Milli Eđitim Bakanlığının yer almıyor oluşu da olumsuzluk katan bir unsur olarak yer almaktadır.

Haberin sentaktik űzűmlemesi yapılırken habercinin oluřturduđu cűmle yapılarının kullanımı űnem tařımaktadır. Haberde cűmle içerisinde kullanılan kelimeler cűmlenin gidiřatına gűre anlam deđiřtirmektedir, sıfır kelimesi genelde yok olan, var olmayan, etkisiz olarak kullanılırken bu haber űzelinde kullanılan sıfır kelimesi cűmlenin

etkisiyle coğrafi yakınlığa işaret etmektedir. Haberde kullanılan cümlelerde genel olarak basit, ortalama uzunlukta ve projenin genel görünümüne zarar vermeyecek nitelikte aktif yapılarda kurulmaktadır.

Haberde kullanılan kelime seçimleri ise coğrafi konuma sürekli biçimde vurgu yapar halde ifade etmektedir. Haberin başlığından son cümlesine itibaren kelimelerin seçiminde ideolojik yönler de ortaya çıkmaktadır. Kelimelerin seçiminden çok öznelere kullanımından ve önemsizleştirilmesinden anlam çıkabilmektedir. Projenin anlatımında ve açıklamasında yer alan kelime konumlandırmaları özenle seçilmekte, öğrencilerin alacak olduğu eğitim çıktısı ana odağı olan öğrenciyi özneleştirme bakımından yetersiz kalmaktadır. Gazetenin olaya yapmış olduğu bakış açısı coğrafi yetersizliğinden yola çıkmakta, bununla birlikte kelime seçimlerinde yer alan sınır, sıfır ve uç gibi kelime ve sıfatlarla durum desteklenmektedir. Dolayısıyla haberde öncelenerek aktarılmakta olan konu proje ve projenin eğitime olan katkısından oluşmaktadır.

Haberin retorik konusunda projenin gidişatı, yaşanan gelişmeler ile ilgili bir uzmana, tanığa ya da kurum yetkilisinin açıklamasının bulunmamasıyla desteklemediği halde fotoğrafları ise olayı destekler biçimdedir. Haberde detaylıca aktarılan proje, projenin içinden çekilmiş olan görüntülerin verilmesiyle desteklenmektedir. Projenin eğitim ve öğretmen gelişimi konusunda bir çözüm olarak aktarılması sağlanmıştır. Haberin inandırıcılığı noktasında sadece görsel katkı yer almaktadır. Dolayısıyla projenin mimari İlçe Milli Eğitim müdürü ilk fotoğrafta bir başka bürokrat ile salgın koşulları dikkati ile yer almakta, ikinci ve son fotoğrafta ise sosyal faaliyetlere yoğun ilgi gösteren öğrenciler ile seminerleri başarıyla tamamlayan öğrenciler olarak haberin içeriğine olumlu bir bakış açısı uyandırmaktadır.

Haberde gerekli olan aralan ve bağlam bilgisi detaylıca aktarılmaktadır. Salgın dönemi ve zor coğrafi şartlar dolayısıyla mağduriyet yaşayan öğretmen ve öğrenciler için bu dezavantajı ortadan kaldıracabilecek bir proje gerçekleştirilmektedir. Türkiye'nin çeşitli yerlerinde görev alan akademisyenlerle birlikte sosyal bir yardımlaşma sağlanmış, kilit noktası olan eğitimcilerin seminerlerle birlikte eğitimlerindeki kalitenin artışı hedeflenmiş, böylece eğitimcilerin kaliteli bir eğitim yöntemiyle öğrencilerini başarıya ulaştırabilecekleri düşünülmüştür. Bu nedenle haberin odak noktasını öğretmenler oluşturmaktadır. Eğitimle ilişkin bir sorun olmasına karşın Milli Eğitim Bakanlığı haberin içeriğinde herhangi bir konumda yer almamış, dolayısıyla haberde ideolojik bir

sunum da sağlanmamıştır. Haberi sansasyonel yapan kısım ise devletin diğer kurumlarının iştiraki ile böyle bir eğitim atılımının gerçekleştiriliyor oluşu üzerinedir. Buna bağlı olarak haberde herhangi bir Bakanın, velinin ya da öğrencinin görüşlerine yer verilmemektedir.

Örnek: Sabah 25 Mart 2021

Haber başlığı: “Senegal’den Tokat’a öğrenci göçü”

Haber spotu: “Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi (TOGÜ) Rektörü Prof. Dr. Bünyamin Şahin, Senegal’de üniversite sınavında ilk 2 bine giren öğrencilerden 130’unun Tokat’ta eğitim göreceğini belirterek, 'Bu alacağımız öğrencilerden ilk etapta şu anda 20’si geldi' dedi.”

Haber girişi: “Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi (TOGÜ) Rektörü Prof. Dr. Bünyamin Şahin’in, Uluslararası İlişkiler Koordinatörlüğü ekibi ile geçtiğimiz yıl Batı Afrika’nın önemli ülkelerinden biri olan Senegal’e yaptıkları ziyaretler meyvesini verdi. İlk defa Senegal’den gelen 20 kişilik gurup Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi’ne (TOGÜ) kayıt yaptırdı.”

Haberin başlığına bakıldığında haberin sansasyonel bir içeriğe sahip olduğu öncelikle başlıktan belli olmaktadır. Bir Afrika ülkesi olan Senegal’in üniversite öğrencileri Tokat’a gelmektedir. Bunun başlıca sebebi de eğitim olmaktadır. Bu nedenle bahsi geçen göç kelimesi herhangi bir iş veya hayat şartlarından değil, eğitimle alakası bulunan öğrencilerin gerçekleştirdiği durumu oluşturmaktadır. Konumların birbirinden uzak ve farklı ülkeler ve etniğe sebep oluşu ise haberi ilginç ve dikkat çekici yapan önemli bir unsur haline gelmektedir. Göç, bireysel anlamda da gerçekleşiyor olsa da anlamsal olarak bir topluluğu ifade etmekte, bu da bir çoğunluğun Tokat’a göçtüğü üzerine bir görüş sağlamaktadır. Haber spotu ve başlığı genelinde uyumun sağlandığı, göçen öğrencilerin üniversite sınavı ile birlikte buraya gelebildiği yer almaktadır.

Haberin spotuna bakıldığında haberde başlıktan itibaren var olan Tokat ve Senegal arasındaki bağlantı devam etmektedir. Haber bir olaydan ziyade bir açıklamaya dayanmaktadır. Bu açıklamanın sahibinin kim olduğu ise önem taşımaktadır. Spotta da açıklamayı yapan kişinin Tokat’ın Üniversitesinde Rektörlük unvanı barındıran Prof Dr. Bünyamin Şahin olduğu gözükmemektedir. Öğrencilerin Tokat’a ne sıfatla geldikleri önem taşımaktadır. Bu öğrenciler Senegal ortalamasına göre başarılı öğrenciler olduğu için Türkiye’de eğitim görme hakkı elde etmektedir. Bakıldığında ne kadar olumlu bir tablo

çizse de Senegal'deki eğitim kalite standartları ile Türkiye'deki standartlar arasında fark oluşmaktadır. Bu nedenle herhangi bir fark var ise bu öğrenciler zorluk çekecek, bu da yurtdışından öğrenci getiren eğitim sistemi açısından bütçe zafiyeti yaratacaktır. Şu an için 20 kişinin geldiğini belirten Rektör öğrencilerin gelmesi üzerine yapılan açıklamada “alacağımız öğrenciler” ile birlikte cümleye giriş yapmaktadır. Öncelikle öğrenciler bir seçimle Türkiye'yi seçmemektedirler, Rektörlük Senegal'den başarılı öğrenci almaktadır. Bunun sebepleri üniversitenin eğitim kalitesini artırmak, uluslararası bir ortam yaratmak adına gözüксе de kullanılan sözcükler ve söylenen sözler daha çok ticari bir anlaşma ortamı gibi gözükmektedir. Genel olarak bakıldığında haberin spotu ile birlikte verilen başlık birbirine uyumlu bir durum yaratmaktadır.

Haber girişi, “Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi (TOGÜ) Rektörü Prof. Dr. Bünyamin Şahin'in, Uluslararası İlişkiler Koordinatörlüğü ekibi ile geçtiğimiz yıl Batı Afrika'nın önemli ülkelerinden biri olan Senegal'e yaptıkları ziyaretler meyvesini verdi. İlk defa Senegal'den gelen 20 kişilik grup Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'ne (TOGÜ) kayıt yaptırdı.” cümleleri ile başlamaktadır. Üniversitenin koordinatör ekibi uluslararası ilişkiler alanında olduğu için yapılan ziyaretler de üniversitenin öğrenci çeşitliliği üzerinden bakılmaktadır. Buna göre üniversitenin yapmış olduğu ziyaret sadece öğrenci göçünün önünü açmak amaçlı yapılmaktadır. Bu nedenle haber spot ve başlıkta öğrenciler için başarılı, Senegal için ise Batı Afrika'nın önemli ülkelerinden biri sıfatı atfedilmektedir. Yapılan ziyaretler öğrenci anlaşması amaçlı olduğu için meyvesini verdiği durum ise öğrencilerin Tokat'a geliyor oluşudur. Senegal'den gelen 20 öğrencinin kayıt yaptırıyor oluşu Tokat'ın üniversitesi açısından olumlu bir sonuç olarak geri dönüş sağlamaktadır. Öğrencilerin eğitim öncelikle Türkçe eğitiminden başlamaktadır, tüm haberde Senegalli öğrenciler vurgusu yaparken Türkçe Öğretim Uygulama ve Araştırma Merkezi isminin geçtiği cümlede yabancı öğrenciler vurgusu yapılmaktadır. Bu da okulun çeşitli bölgelerden gelen yabancı öğrencilerle bir çoğunluk oluşturduğu üzerine düşünülmektedir. Rektörün açıklamalarında bu uygulamanın üniversitenin koordinatör biriminin ya da üniversite yöneticisi kadrosuna göre yapılmadığı belirtilmekte, öğrencilerin gelmesinin çıkış fikrinin Cumhurbaşkanından olduğu söylenmektedir. Bu fikir önem taşımış ve Tokat'a öğrenci göçü yaşanmasına olanak sağlamıştır. Dolayısıyla gelişme üniversitenin tekelinde olan bir hamle olmamakta, ülkenin eğitim politikasına karar veren merci olan Cumhurbaşkanı

tarafından bir yol çizilmektedir. Bu yolun önemsendiğini söylemek ise bu eğitim atağını uygulamaya döken Rektör tarafından gelmektedir. Açıklamaya göre öğrenciler Türkiye’ye eğitim nedeniyle gelmemekte, öğrencilerin sadece bu ülke coğrafyasını ve kültürünü tanıma imkanı verildiği öne sürülmektedir. Bu nedenle TÖMER öğrencileri öğrenim görecekları üniversitelerdeki Türkçe dili eğitimine adapte etmemekte, erasmus ve benzeri programlar gibi öğrencilerin kültür tanıma ortamına olanak sağlamaktadır. Haberin gelişme ve sonuç kısmında ise rektörün açıklamaları yer almaktadır. Rektörün bahsi geçen konularda genel odak noktasını yabancı uyruklu öğrenciler oluşturmaktadır. Bu konuda alt başlıklar da dikkat çekici bir diğer unsur olarak yer almaktadır. Bir öğrenci hedefi olmakta, bu da ciddi bir rakamla sadece yabancı öğrencilerden var olmaktadır. Üniversitedeki toplam yabancı öğrenci nüfusu verilmekte fakat hangi ülkelerden geldikleri aktarılmamaktadır. Yaklaşık olarak verilen 50 ülkeden öğrenci geliyor olduğu bilgisi ise üniversitenin ne kadar çok yabancı öğrenci çektiğine ilişkin inandırıcılığı artıran bir bilgi olarak yer almaktadır. Öğrencilerin farklı ülkelerden geliyor oluşu ile üniversite yönetiminin bir ülkeden öğrenci alıyor olmasının arasında bazı farklar yatmaktadır. Öğrencilerin gelme durumu kendi isteğine bağılıken öğrenci alımı bir anlaşmanın sonucunda oluşturmaktadır. Haberde spotta yer alan sınav ve öğrencilerin niteliğine tekrar dikkat çekilmektedir. Burada dikkat çeken cümle içerisinde kullanılan sıfattan kaynaklanmaktadır. Senegal’den seçkin öğrenci alınmaktadır, bu seçkinliği ülkesinin üniversite sınavında ilk 2 binde oluşundan kaynaklanmaktadır. Bunun ilk defa oluşu bundan önce de Senegal’den öğrenci geldiği, fakat seçkin öğrenci statüsünde başarılı öğrenci olmadıklarını anlatmaktadır. Üniversite rektörünün bundan sonraki açıklamaları eğitim bütçesi ile ilişkilendirilmektedir. Öğrenciler gelmektedir, üniversite bunun için Senegal’e gitmiştir fakat öğrencilerin giderleri Senegal tarafından sağlanmakta ve Rektör tarafından altı çizilerek söylenmektedir. Diğer yandan harç ücreti alındığını da vurgulayan Rektör Türk öğrencilere göre bu öğrencilerin 7-10 katı ücret ödediğini belirtmektedir. Eğitim her anlamıyla fırsat eşitliği sağlanmış bir platform olacağı gibi farklı din, dil ve ırktaki insanlar için de eşit olmak zorundadır. Bu nedenle Senegal’den ve çeşitli ülkelere gelen yabancı uyruklu öğrencilerden Türk öğrencilere nazaran daha fazla para almak eğitimi ticari emellere dökmektedir. Haberin devamında yer alan üniversite ve devlet için “gelir imkanı” da sözcükleri kaynağına dayandırmaktadır. Rektörün açıklamalarına

göre Türk öğrencilerini dünya insanı olarak görmelerinde fırsat sağlayan etkenler 50 farklı ülkeden gelen öğrenciler ve Senegal'den gelen öğrencileri kapsamaktadır. Bu fikrin de kaynağını var olan politikanın sözcülerinden edinmekte, olay ve eğitim politikası geneliyle Cumhurbaşkanı'nın düşüncelerini aktarmakta aracı görev görmektedir. Pandemi süresince uzaktan eğitim alan öğrenciler yurtlarda boşluk yaratmış, bu boşluklara yabancı uyruklu öğrenciler getirilmiştir. Bu çözüm şimdilik işe yarar ve faydalı gözükse de örgün eğitimde karmaşıklık çıkaracağı kesin gözüyle bakılmaktadır.

Haberin mikro yapısında var olan sentaktik çözümlemesi üzerinden bakıldığında yaşanmış olan olayın aktif bir biçimde, uzun ve karmaşık olmayan cümleler ile aktarıldığı gözlemlenmektedir. Meyvesini veriyor olması, imkan ve fırsat sağlanıyor olması haberin açıklamasını yapan rektörden hükümetin eğitim politikasına ilişkin atılan adımların anlamsal olarak ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Yapılan bu öğrenci göçü ilgili haber yapısı aktif verilmekte, dolayısıyla içerikte yer alan olay rektörün konumundan, bu atılımın verimli olduğunu gösteren bir bakış açısıyla verilmektedir.

Haberde yer alan kelime kullanımlarında ise haberin başlığından itibaren özneleştirilmiş ve baş aktör olarak yerleştirilmiş olan öğrenciler gelmektedir. Bunun devamında ise öğrenciler Türk, yabancı ve uluslararası kavramları ile haber genelinde sık biçimde sınıflandırılmaktadır. Gelir, harç, burs ve alım gibi cümlelerin içine yerleştirilmiş olan kelimeler ile birlikte gelen öğrenciler üzerinden bir finansman aktarımı gözlemlenmektedir. Gazetenin web sitesinde yer alan haberde olaya bakışı Türk eğitim sistemine yakın olarak yer almaktadır.

Haberin retorik kısmında ise inandırıcı olan unsur bağlı bulunan üniversitenin rektörüne dair açıklamalar ve öğrencilerin geldiğine ilişkin bir görsel kaynağı olarak kullanılan fotoğraf tek kare olarak haberin internet baskısında yer almaktadır. Devlet kanadından isimlerin de sıklıkla yer aldığı açıklamada inandırıcılık oldukça doyurucu biçimde okuyucuya aktarılmaktadır. Haberin iki aktörü de fotoğrafta bulunmaktadır, ayakta öğrencilerle iletişim halinde olan Rektör ellerini etkin şekilde kullanarak karşısındaki öğrenciye dikkat kesilmektedir. Öğrencilerin seçilimi habere uygun olacak şekilde bulunmakta ve salgın dönemi sebebiyle alınan önlemler ışığında konumlandırılmaktadır. Haberde yer alan basın görevlisi sıklığı da bu haberin birden çok ajans için kaynak ve önem niteliği taşıdığı hükmündedir.

Haber ardalan ve bağlam bilgisi olarak yeterli gözükse de açıklamalar yüzünden bazı bölümlerde yetersiz kalmaktadır. Ülkedeki eğitim politikası ve bu politika eksenin yaşanan gelişmeler üzerinden üniversiteler ve yöneticileri birtakım hamlelere girmektedir. Üniversiteler, kendi tekelinde yaşanması istenen gelişim için Senegal gibi ülkeler ile dirsek temasında bulunmakta, bu da eğitim kalitesi ve bütçe sıkıntısı çeken ülkeler için nitelikli insan yetiştirmede kritik önem arz etmektedir. Dolayısıyla her iki ülke açısından da yararlı olarak gözükse de Cumhurbaşkanlığı eğitim politikası ve Rektörlük açısından maddi bir kazanç olarak adlandırılmaktadır. Bu adlandırılma hem üniversitelerin birer ticari işletme olarak gözükmesine, hem de eğitimin kalitesi bakımından kaliteli öğrenci ve eğitmen ilişkisini olumsuz açıdan etkileyen ana bir faktör niteliği taşımaktadır. Rektör, açıklamalarında yer alan ifadeler ile Cumhurbaşkanının eğitim politikası hakkında var olan ideolojisinin sözel aktarımını sağlamaktadır. Tüm bunlara ek olarak haberde herhangi bir akademisyen, öğrenci ya da eğitim uzmanının görüşüne yer verilmemektedir.

Örnek: Sabah 12 Mayıs 2020

Haber başlığı: “İndirim isteyen velilere şok! Öfkeli yönetici öğrencilerin kaydını sildi”

Haber spotu: “Corona nedeniyle uzaktan eğitim sistemine geçen özel bir okul grubu ile bir grup veli arasında geçen hafta ilginç bir olay yaşandı. Aileler, uzaktan eğitimde bazı hizmetleri alamadıklarını belirterek ödedikleri ücretten bir miktar indirim talep etti. Velilerin talebine öfkelenen okul yönetiminin kararı sert oldu. Kalan ayların tüm parasını iade eden okul, öğrencilerin kaydını sildi ve velileri e-okul sisteminden attı. Duruma tepkili olan veliler, dava açmaya hazırlanıyor.”

Haber girişi: “Salgın nedeniyle hem kamuda hem özel sektör okullarında okuyan milyonlarca öğrenci uzaktan eğitim alıyor. Özel eğitim sektörünün önemli bir markasına bağlı bir anaokulunda bir hafta önce ilginç bir olayın yaşandığı öğrenildi. Grubun, Erenköy'de bulunan anaokuluna kayıtlı 4 yaş grubundaki 11 öğrencinin velisi ortak bir karar aldı. Veliler, öğrenci başına 40-50 bin TL ödedikleri okul yönetimine yazılı bir talep iletti.”

Haberin başlığının incelendiği noktada haberin detayına ilişkin bir bilgi ya da bir düşünce elde etmek mümkün kılınmaktadır. Başlıkta geçen “Şok!” gibi abartılı ve ünlem işareti içeren kısımlar haberin sansasyonel olarak aktarılmasını editoryal anlamda destekler niteliktedir. Haber başlığı neredeyse tamamen olayı aktarmakta, başlıktan

itibaren bir sebep-sonuç ilişkisini haberde de aktörleri olan üç özne ile beraber aktarmaktadır. Veliler indirim talebinde bulundukları için okul müdürü öfkelenmiş, öfkeli müdür velilerin öğrencilerini okuldan kayıtları silinmek suretiyle göndermiştir. Konu yine eğitim haberi üzerinedir ve bu eğitim haberi velilerin eğitime yönelik harcamaları ve eğitim bütçesi genelinde hazırlanmıştır. Öfkeli yönetici özel bir okula bağlı okul yöneticisidir. Bu nedenle özel okulların yaşadığı problemler genelinde bir eğitim haberciliği sağlanmaktadır. Haber spotunda ise velilerin alelade biçimde indirim istemediği, uzaktan eğitim nedeniyle hizmetlerin tam verilemediği bilgisi olmaktadır. Dolayısıyla olayın tarafları olarak bölünen veliler ve yöneticiler arasındaki gerginlik haberde hiçbir şekilde bağlı bulunduğu medya kuruluşu tarafından yorumlanmamakta, haber olayın yaşandığı şekilde kurgulanıp haberleştirilmektedir. Metinde olduğu gibi sertliğin kalmasına göz yumulmakta, var olan sistem ve statüko korunmaktadır.

Haberin spotu ise haberin başlığının hemen altında yer almakta, haberin başlığını destekler nitelikte olduğu için haberde başlıkla birlikte dikkat çeken ikinci yer olmaktadır. Spotun girişinde haberin oluşmasına neden olabilecek durumlardan biri olan salgın yer almaktadır. 2020 senesinde yer alan çoğu eğitim haberi salgının etkileri ve uzaktan eğitim süreci üzerine olduğu gibi bu haberde de salgın ve uzaktan eğitim sorunları üzerinde durulmaktadır. Olayın inandırıcılığı kısmında haberde yer alan aktörlerden en arka planda olan avukatın ismi yer almakta, diğer özel okul yöneticileri ile velilerin isimleri haberde bulunmamaktadır. Bu nedenle haber inandırıcılığı konusunda zarar görmektedir. Aileler uzaktan eğitim dolayısıyla bazı hizmetleri alamadıklarını söylemektedir. Örgün eğitim üzerinden ödenen bir eğitim harcaması olduğu için, verilen eğitimin de örgün eğitim esaslarında devam etmesi gerekmektedir. Salgının örgün eğitime verdiği zarar ile özel ve resmi okullar uzaktan eğitime geçmiştir. Bu nedenle bir hak talebi istenmiş, geri dönüşü ise haber özelinde sert ve katı olmuştur. Okul grubu öfkelenmekte, sert karar vermektedir. Öfke ve sert kararlar insani reflekslerden oluşmaktadır. Eğer bir okul grubu yönetici kadrosu ile hareket ediyorsa hizmet verdikleri insanlara karşılıklı saygı sınırları aşılmadığı sürece profesyonel davranmak zorundadır. Çünkü her ne kadar eğitim veren bir eğitim kurumu olursa olsun bir ticarethane profesyonelliğinde iş yapması gerekmektedir. Velinin olmadığı noktada bu işletmeler iş göremez hale gelmektedirler. Silmek, atmak gibi olumsuz fiiller ile

spottaki olay gidişatı tamamıyla sansasyonel ve olumsuz bir durumdaki haber metni oluşturmaktadır. Buna rağmen haber var olan statükoyu sürdürmeye devam etmektedir. Haberin girişi, “Salgın nedeniyle hem kamuda hem özel sektör okullarında okuyan milyonlarca öğrenci uzaktan eğitim alıyor. Özel eğitim sektörünün önemli bir markasına bağlı bir anaokulunda bir hafta önce ilginç bir olayın yaşandığı öğrenildi. Grubun, Erenköy’de bulunan anaokuluna kayıtlı 4 yaş grubundaki 11 öğrencinin velisi ortak bir karar aldı. Veliler, öğrenci başına 40-50 bin TL ödedikleri okul yönetimine yazılı bir talep iletti.” cümleleri ile başlamaktadır. Haberin öncelenecek ve birincil bilgi olarak öne çıkarılacak bilgileri haberin havuzunda oldukça filtrelenmiş bir hal ile ortaya çıkmaktadır. Haber öncelikle uzaktan eğitimin durumunu açıklamış, kamu-özel fark etmeksizin tüm öğrencilerin uzaktan eğitim modeli ile eğitim gördükleri aktarılmaktadır. Haberin detaylandırıldığı nokta özel bir okuldaki birkaç velinin toplanması olarak özetlenmemekte, hangi okul ve neredeki şubesi olduğundan başlayıp hangi sınıf ve kaç velinin şikayet ettiğine dair tüm detaylar paylaşılmaktadır. Bu haberin olayını kavrama konusunda kolaylaştırır da isimlerin ve markanın bilinmiyor oluşu bu detaylara olumsuzluk katan tek unsur olmaktadır. Haberin birincil bilgilerini veliler ve yaşanan durum oluşturmakta, ikincil bilgiler ile ardından gelenler ise okul yöneticisi ve avukatın açıklaması olarak oluşmaktadır. Dolayısıyla haber başlığı, spotu ve girişinin bütününde velilerin yaşadığı mağduriyet ve eğitim harcamaları üzerine durulup, öncelenerek anlatılmıştır. Haberde okulun yapmış oldukları ve konuya ilişkin açıklamaları da eser miktarda haberin bütününde yer almaktadır.

Haberin gelişme ve sonuç kısmında ise olay mağdur tarafların açıklaması ile okul müdürünün konuya ilişkin olan yorumlarından oluşmaktadır. Cümleler olumsuz kelimeler ve fiiller ile yer alsın da cümle yapıları aktif olarak kurulmakta veli, okul müdürü ve avukat haberin ana aktörleri olarak içeriği oluşturmaktadır. Yaşanan gelişmeler velilerin bir kısmını olumsuz etkiliyor olsa da özel okulların genelinde eğitim sistemine harcama yapan aileler için büyük bir sorun teşkil etmektedir. Bu nedenle yaşanan haber toplumsal soruna değinmektedir. Haberin tam ortasında bulunan okul müdiresinin açıklaması ise girişte verilen detayın dışında bir bilgi aktarımı olarak göze çarpmaktadır. Veliler okul yönetimi ile iletişim halinde olup bu sonuçları almış olsa da, gerçekleşen olaya ilişkin okul müdiresinin haberinin olmaması tarafların olaya ilişkin yorumu bakımından zayıf kılan bir unsur olarak gösterilmektedir. Avukatın

açıklamalarında ise eğitimin temel bir hak üzerinde olduğu açıklansa da özel eğitimin bir ticari kuruluş olduğu gerçeği de haberde yer almaktadır. Açıklamalarında ise buna bir suç gözü ile bakmakla beraber, hukukta bir sonuca ulaşacakları yönünde emin bir dil aktarılmaktadır. Ne var ki haberde okul yöneticilerinin bir yorumuna dahi yer verilmemiş, özel okullarda salgın gibi kitlesel bir etkisi olan durumlarda ne yapılacağına ilişkin doğru dürüst bir bilgi edinilememiştir. Diğer yandan haberin metni ile başlığın uyumu dikkat çekmekte, başlık, spot ve içerik olarak birbiriyle bağıntılı halde verilmektedir.

Haberin sentaktik çözümlemesinde ise cümle yapıları açıklamaları ile birlikte kısa cümleler ve aktif yapıları ile verilmektedir. Velilerin yaşadığı mağduriyet ile ilgili haber aktif yapıda verilmekte, böylece velilerin konumundan velileri haklı gösterecek bir bakış kamuoyuna sunulmaktadır.

Kelime seçimleri, kelimeler aracılığıyla oluşabilecek farklılıklar yoluyla sosyal katılımcılar ve sosyal aktörler hakkındaki temel inançları ve ideolojileri saptayabilir (Van Dijk, 1983, s. 31). Yaşanmış olaydaki gibi tarafların bulunduğu haberlerde olay kahramanı olarak etken ya da edilgen yapılar kullanılarak değiştirilebilir, habercilerin kelime seçimlerindeki yaratılan farklı anlamlar da bu durumu pekiştirebilmektedir. Bu haber örneğinde de haberin velilerin bakış açısı tarafından olması gazetenin olaya bakışındaki kelime kullanımları ile özdeşleşmektedir. Etken cümle yapıları ile veliler ön plana çıkarılırken okul yönetimi ve müdüriyet arka plana atılıp özne konumu yok sayılmaktadır.

Haberin taraflarının olaya karşı açıklamaları haberdeki görgü tanıklarının artırmakta, fotoğrafı ise haber metnini destekler nitelikte içerikte yer almaktadır. Bu da retorik açıdan ikna edici bilgiler ya da verileri oluşturmaktadır. İçeriğe uygun paylaşılan görsellerde şikayetçi velilerden birinin çocuğu, özel okulun atılan öğrencisi sıfatı ile yer almaktadır. Öğrencilik halleri yaşlarından anlaşılmakta, uzaktan eğitim sürecinde olduklarından dolayı evde öğrenim görürken çekilen fotoğrafları haberde bulunmaktadır. Diğer yandan mağdur olan veliler kısmından bir dekont paylaşılmış dekontta “eğitim ve yemek ücreti iadesi” cümlesinin üstü çizilmeyip eksiksiz şekilde kamuoyuna aktarılmıştır. Haberde dönemlik eğitim ücreti üzerine bilgi paylaşılırken yemek ücreti hakkında bir aktarım sağlanmamaktadır. Bu da haberin detaylandırılması noktasında eksik parçaları oluşturmaktadır. Diğer yandan haberde bahsi geçen

materyallerin iadesi de görüntülenmekte, içinde öğrenci kıyafeti ve öğrencinin okulda kullanabileceği kağıtların bulunduğu kutu ise iadenin gerçekleştiğini okuyucuya kanıtlamaktadır.

Haber ardaan ve bağlam bilgisi açısından oldukça net ve detaylı biçimde bulunmaktadır. Salgın dönemi süresince örgün eğitim ücreti ödeyen öğrenci velileri, bağlı bulundukları özel okul yönetiminden ücret iadesi istemektedir. Haber de öncelikli olarak mağduriyet yaşayan velilerin yanında durmaktadır, okullarından atılan öğrenciler ise haberin ikincil bilgisi olarak barınmakta ve önem olarak ücret iadesi sebebiyle olmasına rağmen daha önemsiz bir detay olarak gösterilmektedir. Okulların özel veya resmi fark etmeksizin MEB’e bağlı olması ve konuyla alakalı MEB’den bir açıklama gelmiyor oluşu ise velileri tek başına bırakan unsurlardan biri olmaktadır. Bu nedenle haberde ideolojik bir tutum hissedilmemekte, muhalif duruşun da etkisiyle özel okula ve yöneticilerine yönelik bir açıklama yer almaktadır. Bunun dışında herhangi bir öğrenci, okuldan başka bir veli ya da yöneticinin konuya ilişkin bir açıklaması veya yorumu bulunmamaktadır.

Örnek: Milliyet 7 Ekim 2022

Haber başlığı: “Bakan Özer'den 'anaokulu' açıklaması: Yeni bir proje başlattık”

Haber spotu: “Milli Eğitim Bakanı Mahmut Özer, 2022’de en büyük önceliklerinin okul öncesi eğitimdeki okullaşma oranlarını OECD ülkeleri ortalamalarına çıkartmak olduğunu ifade ederek, “Bu kapsamda 3 bin tane yeni anaokulunu yapmak üzere Emine Erdoğan hanımefendi himayesinde yeni bir proje başlattık. Şu ana kadar bin 710 adet yeni bağımsız anaokulunu 2022-2023 eğitim ve öğretim yılına yetiştirdik. Türkiye’deki 5 yaşındaki okullaşma oranlarını 10 ay gibi kısa sürede yüzde 78’den yüzde 94’e çıkardık” dedi.”

Haber girişi: “Afyonkarahisar’da bir dizi temasta bulunan Milli Eğitim Bakanı Mahmut Özer, ilk olarak valiliği ziyaret etti. Vali Kübra Güran Yiğitbaşı’nı ziyareti sonrasında valilik toplantı salonunda Afyonkarahisar İl Eğitim Değerlendirme Toplantısı’na katılan Bakan Özer, il genelini ilgilendiren konuları değerlendirdi.”

Haberin başlığına ilişkin bir bilgi edinebilmek kolay gözükse de hakkında yorum yapabilecek kadar detay barındırmamaktadır. Sınırlandırılmış bir konu üzerine gerçekleşmiş soruya binaen bir detaylandırma yer almaktadır. Bu da anaokulu üzerine

olmaktadır. Haberde öncelikli olarak anlatılmak istenen ve fark edilmesini istediğini konuyu öne çıkaran gazete Milli Eğitim Bakanı'nın anaokullarına yönelik açıklaması üzerinden bir varlık sağlamaktadır. Haber başlığında da önemsenen bilgi anaokullarına yönelik yeni bir projenin başlangıcının verilmiş olmasıdır. Eğitim haberciliğinde, eğitimle alakalı olan konular kadar bu açıklamaların kim tarafından yapıldığı da önem taşımaktadır. Anaokul, eğitim sisteminde başlangıç seviyesini tanımlayan bir noktada bulunurken bu açıklamayı gerçekleştiren kişinin olayın aktörü olan Milli Eğitim Bakanı olması da haberin türü bakımından net bir nitelendirmenin önünü açmaktadır. Aynı zamanda haberin giriş kısmında ve devamında olaya ilişkin net bilgilerin yer alması da bu projenin gerekçesi olarak sunulmaktadır.

Haber spotu, "Milli Eğitim Bakanı Mahmut Özer, 2022'de en büyük önceliklerinin okul öncesi eğitimdeki okullaşma oranlarını OECD ülkeleri ortalamalarına çıkartmak olduğunu ifade ederek, "Bu kapsamda 3 bin tane yeni anaokulunu yapmak üzere Emine Erdoğan hanımefendi himayesinde yeni bir proje başlattık. Şu ana kadar bin 710 adet yeni bağımsız anaokulunu 2022-2023 eğitim ve öğretim yılına yetiştirdik. Türkiye'deki 5 yaşındaki okullaşma oranlarını 10 ay gibi kısa sürede yüzde 78'den yüzde 94'e çıkardık" dedi." şeklinde ifadeleri aktarmaktadır. Spot, diğer Milliyet gazetesi haberlerinin spotları ile benzerlik taşımaktadır. Konu yine okul öncesi yaştaki çocukları anaokuluna nasıl çekeceğiz sorusundan uzak olmaktadır. Okullaşma bu noktada büyük bir soru işareti olarak varlığını korurken bu probleme yönelik yapılan atılımlar sorgulanmaktadır. Spotta büyük bir istatistik veri yağmuru bulunsa da spotun aktarmaya çalıştığı düşünce OECD ülkelerinin ortalamasına çıkmak isteyen Türkiye'nin bu konu hakkında bir girişimde bulunduğudır. Bu girişim ise anaokulları yapmaktan geçmektedir. Dolayısıyla haberde öncelenmekte olan ve asıl fark edilmesi amaçlanan şey bu sorun değil, yapılacak ve yapılmış olan anaokulları olmaktadır. Bir başka deyişle haber soruna değil tamamen çözüme odaklı bir yönden ele almaktadır. En büyük öncelik okullaşma oranları olurken çözüm 2022 senesi için yeni atılmaktadır. Bu projeyi başlatan kişi kadar, kim tarafından başlanmasına olanak sağlandığı da önem taşıdığından diğer önemli aktörler de haberde yer almaktadır. Asıl olarak bakıldığında eğitime ve eğitime yönelik alanlarda bir uzmanlığı birinden eğitime ilgili bir destek almak ilk bakışta şaibeli gözükmemektedir. Bu nedenle de yapılan gelişmelerin aslında Bakan tarafından yapılmadığı, bu yeniliklerin bizzat daha üst mevkiden geldiği

anlaşılmaktadır. 2022-23 dönemi için yapılmış olan anaokullarında bağımsız sıfatı dikkat çekmektedir. Buna göre bundan öncesinde yapılmış olan anaokullarının birçoğu özel işletmelere bağlı olarak varlığını sürdürmektedir. Burada da Türkiye'deki eğitim politikasının okul öncesi çocuklar için ulaşabilecekleri eğitim sıklığını artırma amacı gözlenmektedir. Bu yeni bağımsız okulları bir sebep sonuç ilişkisine bağlarken okullaşma oranlarının gözle görülür artışını da aktarmaktadır.

Haber başlığı ve spotunda açıklamalarıyla yer alan Milli Eğitim Bakanı'nın röportaj niteliği taşımayan haberi, haberin giriş bölümü ve devamında yer alan bir dizi ziyaretlerinden aktardığı açıklamalar ile haberin içeriğini oluşturmaktadır. Giriş cümlesinde yer alan öznelerin belirli halleri ve detaylı anlatımı haberin ana aktörü olan Bakan öznesinin ne ile ilgilendiğini aktarmakta ve öncelemektedir. İl Eğitim Değerlendirme Toplantısı'na katılmasına karşın Vali ya da başka bir aktörün söz ve düşüncelerine yer verilmemektedir. Böylece cümlelerde tek fark edilmesi gereken aktörün Milli Eğitim Bakanı'nın kendisi olması sağlanmaktadır. Haberin genelinde birincil bilgi olarak aktardığı eğitim bütçesi yer almaktadır, geri kalan bilgi sıralamalarında ise açıklamayı yaptığı Afyon iline ait bir takım yapı geliştirme ve eğitim iyileştirme çabaları yer almaktadır. Açıklamanın diğer kısmını oluşturan kısım ise okul öncesi öğrenci sayısında iyileştirmeye gidilmeye çalışılmasıyla anaokullarının açılıyor olmasıdır. Bu kısım genele hitap ettiği için haberin başlık ve spotunda yoğun bir şekilde aktarılmaktadır. Önemsizleştiriliyor gibi gözükse de haberin içeriği bu yönde kurulmakta, etrafında yer alan eğitim bütçesi ve yapılaşma hareketi ile de bütünleşmektedir. Eğitim bütçesi olarak detaylı açıklama yapan Bakan haberin içeriğinde eğitim yardımı bütçesinde kesin kanıya vardığı söylene de bir sonraki cümlesinde nihai rakam olmadığı söylenmektedir. Bu neden cümlelerde bir tutarsızlık oluşmuş, çıkartılmış olan bütçenin üst limit ya da halen verilmekte olan limit midir belirsizliğini ortaya çıkarmıştır. Haberde Afyon ilinden mağdur sıfatı ile bahsedilmektedir, haberin geneline bakıldığında okul öncesi çocukların okullaşma oranına yönelik bir tanım olarak yer aldığı öngörülmektedir. Güçlendirilmenin sıklıkla geçtiği bu cümlelerde Afyon'daki eğitim bütçesi artmış sonuç olarak mağduriyetinden kurtulmuştur. Bu da anaokulu sayısının artışında ve okullaşmada olumlu bir değer sağlamıştır. Yerel olarak sağlanan bu gidişatın genel olarak bir açıklaması Bakandan gelirken spotta kullanmış olduğu cümleler bu kısımda tekrarlanmaktadır. Gelişme ve

sonuç kısımlarında ise bu yapılaşmanın üzerine dikkat çekilmekte, yoğun bir şekilde okul sözcüğü geçirilmektedir. Haberin yarattığı mantığa göre Afyon’da ve bunun gibi mağdur şehirlerde erişimle sıkıntılı bölgeler sorun oluşturmaktadır. Bakanın kullandığı “erişimle sıkıntılı bölgeler” çevre ilçelerdeki köylerden oluşmakta, varsayım olarak ise bu köylerde anaokulu gibi bir okulun varlığının olmaması problemi doğurmaktadır. Diğer yandan da yapılan bu binalaşma hareketinin öğrenci sayısında pozitif bir artış sağladığı gözlemlense de arka planda sorulması gereken birtakım sorular bunu nötrlemektedir.

Haberin bu kısmında sentaktik çözümlemeler yer almaktadır. Haberin içerisinde kurulmuş olan aktif-pasif yapılar, cümlelerin uzun-kısa ve basit-karmaşıklığına göre bir çıkarım sağlanabilmektedir. Haber tamamıyla Bakanın açıklamalarından oluşmaktadır. Haberde cümleler yapılan değişiklikleri açıklama adı ile uzun tutulmaktadır. Cümlelerin bu kadar uzun oluşu yapıyı karmaşık hale getirse de cümlelerin aktif olarak kurulduğu gözlemlenmektedir. Anaokulları hakkında yapılan haberler aktif yapıda verilmekte, böylece Bakan’ın konumundan eğitim politikasını haklı, başarılı kılan bir bakış açısı oluşmaktadır.

Haberde kelime seçimleri var olan politikaya ilişkin bilgiler verebilir, veriler sunabilir. Haberde olayın ana aktörü tarafından kurulan cümleler ile etken yapı kullanılarak ön plana çıkarılabilmekte, edilgen yapı ile konular önemsizleştirilebilmektedir. Yeni, büyük gibi sıfatlar kullanılarak cümle içerisindeki değişikliklerin altı çizilmekle birlikte eskiye dair yapılmış olan değişimlerin önemsizleştirildiği görülmektedir. Haber, Bakan’ın açıklamalarıyla birlikte dönemin ideolojik özelliklerini de barındırarak buna göre kelime seçimlerinden oluşmaktadır.

Haberin retoriği olarak bakıldığında ikna edici ve inandırıcı birden çok veri ve bilgi bulunmaktadır. Bakanın yapmış olduğu açıklamaların görsel ve yazı üzerindeki hali inandırıcılığını artırmaktadır. Haberde yapılan ziyarete ilişkin fotoğraf yer almaktadır. Milli Eğitim Bakanının Vali’ye yapmış olduğu ziyaretten yakalanan bu kare, haber içeriğini desteklemektedir. Diğer yandan sıklıkla haberin içinde geçmekte olan anaokulları, okullar ve yapılaşmaya dair herhangi bir görsel haberde yer almamaktadır. Ana olayın sunumu Bakanın üstünden devam ettiği gibi haber röportaj şeklinde sunulmuş, başlık kısmında ise haberin magazinsel ve politikanın aktarımı noktasında başarılı olmasına özen gösterilmiştir.

Haberde ardalın ve bağlam bilgisi karmaşık aktarılıyor gibi görünse de konular bağlam bakımından aynı yerde buluşmaktadır. Bakanın yapmış olduğu ziyaret sonucu toplantısı yerel düzeydeki eğitime yönelik olmaktadır. Bu da yereldeki eğitimle alakalı iyileştirmeler ve bütçelerin değerlendirilmesi üzerindedir. Tüm bunlar yaşanırken Afyon gibi diğer şehirlerdeki okullaşma oranı da konuşulmaktadır. Bu nedenle Afyon'da Bakanın yapmış olduğu açıklama tüm Türkiye'yi ilgilendirmektedir. Bu nedenle bireysellikten uzak toplumsal meselelere yönelik bir haber içeriği oluşmaktadır. Diğer yandan okullaşma oranının bina yaparak düzeleceği düşüncesi, merkeze uzak yerleşim bölgeleri için mantıklı bir sebep oluştururken tüm Türkiye'ye bakıldığında zor bir çözüm süreci olarak gözükmektedir. Okul öncesi öğrencilerde neden okullaşma sorunu düşük sorusunun cevabı haberde verilmemekte, aynı zamanda bu duruma ilişkin eleştiri getiren bir bağlam bilgisi de bulunmamaktadır. Dolayısıyla haberde ideolojik durum sağlanmakta, eğitim politikalarının güncel yönetimde var olan işleyişi aktarılmaktadır. Bununla birlikte haberde hiçbir öğretmen ya da eğitim uzmanının görüşüne başvurulmamaktadır.

Örnek: Milliyet 11 Temmuz 2021

Haber başlığı: “Son dakika! Öğrencisiyle birlikte satılık okul...”

Haber spotu: “Pandemi nedeniyle kapanan 938 özel okula yenileri ekleniyor. Yaz tatilini bekleyen birçok okul 2 Temmuz'da tatilin başlamasıyla birlikte satış ve devir işlemlerini başlattı. Bazı okullar ise öğrencileriyle birlikte devrediliyor.”

Haber girişi: “Milli Eğitim Bakanlığı'nın Mayıs 2021 verilerine göre pandeminin etkili olduğu 2020 ve 2021'de 938 özel okul kapandı, 882 özel okul ise devredildi. Kapanan ve devredilen özel okullardan yaklaşık 50 bin öğrenci devlet okullarına geçerken, kapanma nedeniyle 4 bin 940 öğretmen de işsiz kaldı.”

Haberin başlığına bakıldığında diğer son dakika haberleri statüsündeki haberlere olan benzerliği göze çarpmaktadır. Haberin içeriği ile alakalı gereken bilgiler başlık bölümü için yeterli olsa da başlığın aktarılış biçiminde bir aksaklık oluşmaktadır. Başlık bu olayı son dakika yaşanan bir gelişme olarak aktarmaktadır. Bir patronun ya da bir yönetim kurulunun yakın zamanda okulunu satılığa çıkarttığına yönelik bir anlam oluşturmaktadır. Bu da haberi bir eğitim haberi olmaktan ziyade ekonomi haberi kategorisine yönelik bir statüye sokmaktadır. Başlıkta satılık bir okul olduğu anlatılsa da kimin veya kimden gibi soruların yanıtı bulunamamaktadır. Dolayısıyla başlığın

aktarım dilinden dolayı gün içinde yer alan medyadaki tüm kuruluşların son dakika haberleri ile benzerlik taşımaktadır. Haberin spotunda ise satılık okul kavramının detayları aktarılmaktadır. Başlığın bu tarz dikkat çekici özelliği kullanması başlık ve spotta her ne kadar eleştirel bir yaklaşım sunmayı amaçlasa da son dakika haberi olarak gözükmesi olumsuz olarak habere yansımaktadır. Ancak haberin spotunda açıklayıcı bilgilerle konunun temelini açıkça aktarmakla birlikte var olan statükoyu sürdürmeye devam etmektedir.

Haberin spotu ise haber başlığının hemen altında, özet bilgileriyle haberin ana hatlarını aktaran bir bölüm olarak yer almaktadır. Haber, Milliyet Gazetesi'nin diğer internet baskılı haberlerinde var olduğu gibi başlıktan hemen sonra ikincil bilgi olarak spotu sıraya sokmaktadır. Aynı zamanda spotla başlık birbirini destekler nitelikte bilgiler taşımakta, başlıkta olduğu gibi spotta da satılık okul bilgisine dikkat çekmektedir. Bir diğer ayrıntı ise pandemiden dolayı eğitim sektörünün zarar görmesini aktarmaktadır. Dolayısıyla bu haberin özelinde, özel okulların satılmasına etken olanın salgın olduğu öne sürülmüş, nedenleriyle bu okulların satılışı açıklanmıştır. Böylece yapılan satışların dikkat çekmemesi gerekirken bazı okulların bu işlemi öğrencileriyle birlikte gerçekleştiriyor oluşu dikkat çeken noktası olmaktadır. Spotta kullanılmış fiillerin öznesi konumundan öznesiz kalmasız, cümle içlerinde ne durumdan etkilenen ne de eylemi gerçekleştiren olarak bulunamamaktadır. Dolayısıyla metinde önemsenen bu okulların satılıyor olmasıdır. Okulların kimin tarafından satıldığı, etkilenenlerin hangi kademelerdeki öğrenciler olduğu haber sürecinde net olamamaktadır.

Haberin girişi, "Milli Eğitim Bakanlığı'nın Mayıs 2021 verilerine göre pandeminin etkili olduğu 2020 ve 2021'de 938 özel okul kapandı, 882 özel okul ise devredildi. Kapanan ve devredilen özel okullardan yaklaşık 50 bin öğrenci devlet okullarına geçerken, kapanma nedeniyle 4 bin 940 öğretmen de işsiz kaldı." cümleleri ile başlamaktadır. Haberin olayı aktarma şekli olarak birincil bilgi bağlamında resmi veriler ile okulların durumu özetlenmektedir. Haberin spot kısmında okulların satışı hakkında bir özet bilgi geçilirken giriş kısmında ise okulların durumu resmi makamlar tarafından aktarılan veriler ışığında anlatılmaktadır. Asıl anlatılmak istenen bilgiler öncelenerek cümle içlerinde konumlandırılırken, sonucunda etkilerini yaşayan öznel haberin bu kısmında yer almaktadır. Okulların kapandığı yıllar için "pandeminin etkili olduğu" etiketi oluşturulurken okulların kapanmasına spotta olduğu gibi sebep gösterilmektedir.

Okulların kapanmasında ise okulun içinde yer alan iki aktör olan öğrenci ve öğretmen zarar görmektedir. Cümle içinde önemsenen bilgiler okulların gidişatı üzerine olmaktadır, öğretmenlerin işsiz kalması ya da öğrencilerin yaşadıkları mağduriyetler gibi bilgiler öncelenerek anlatılmamaktadır.

Haberin gelişme ve sonuç kısmında ise olay, açıklamalarına ek verilecek biçimde bilgileriyle beraber uzman görüşlerine ve okul yöneticisini açıklamalarına dayanmaktadır. Haberin bütününe bakıldığında yaşanan okul satışı okulların tarafından verilmekteyken, gelişme ve sonuç kısmında öğrenci ve öğretmen tarafından oldukça kısıtlı bir bakış açısı oluşturulmaktadır. Öyle ki öğretmensiz okul olamayacağı üzere, haberde öğretmenlerin duruma ilişkin yaşadıkları problem üzerine hiçbir şekilde değinilmemektedir. Ayrıca haberin sonunda yer alan bilgiler ile eğitim-öğretim binası olan bu okullar birer ticarethane olarak emlak sitelerinde fiyatlandırılmaktadır. Uzmanlar, konuya ilişkin yorumlarını pandemi üzerinden açıklamakta, bahsi geçen özel okulların sistemlerini oturtamadığı için bu dönemde zarar görüp satmak zorunda kaldıklarını ifade etmektedir. Öte yandan bu gelişmelere karşın okul yönetimine ya da sahiplerine karşı hiçbir şekilde olumsuz bir cümle kurulmamaktadır. Öğrencilerin yaşadığı mağduriyet normal karşılanmakta ve öğretmenlerin yaşadıkları işsizlik durumuna kesinlikle söz verilmemektedir. Bu nedenle haber başlığından kendisini muhalif bir yere konumlandırıyor gibi bir intiba bıraksa da haberin spotu ile içeriği üzerinde bir uyumsuzluk sağlamaktadır. Öğrencisiyle birlikte satılan okul iddiası doğrudur ve içerikte yer verilmektedir fakat başlıktaki aktarım diliyle uyuşmayan bir yapıda içerikte yer almaktadır. Sadece anlamsal olarak yaratılmış bir dikkat çekicilik olsa da dil bakımından isteneni karşılamamaktadır.

Haberin sentaktik çözümlemesi, kelimelerin her ne kadar cümleleri aktif bir yapıya soksa da cümlelerin toplamında uzun ve karmaşık durumları gözden kaçmamaktadır. Karmaşık yapıda kullanılan cümlelerin genelliği habere de sıçramaktadır. Kelimelerin aktifliği uzunluğu ile bağdaşmadığı gibi özel okulların kapanması ile haber aktif yapıda verilmekte, böylece haberlerin de özel okul yöneticilerinin bakış açısından özel okulları haklı gösterecek bir konumdan verilmesi sağlanmıştır.

Haberin kelime seçimlerinde ise gazetenin web sitesinde yer alan olaya bakış açısı ortaya konmakta, olayda asıl mağdur olan tarafın haberdeki yeri ve önemi önemsizleştirildiği gibi öznesinden koparılmaktadır. Haberin içerisinde açma, kapama

ve devretme gibi eylemlerin sıkça yer alması haberin sermaye sahibi olan okul patronları tarafından bir bakış açısı sağladığı görüşünü oluşturmakta, mağdur olan veliler ve öğrencileri ise arka plana atmaktadır. Öğrenciler ve velilerin pasif olmasıyla birlikte haberdeki ideolojinin sermaye sahibinin yanında yer alan bir tutumu korumakta olduğu gözlemlenmektedir.

Haberin retoriğinde ise dernek başkanlarının konuya ilişkin bakış açıları ve okul sahibi bir kişinin açıklaması olaya görgü tanığı sıfatıyla artı değer katmakta, haberin inandırıcılığı artıran temel unsur olmaktadır. Haber fotoğrafı ise haberi karşılamamakta, habere dair içeriğe göre düşünülmüş bir stok görsel ile haber internet baskısı olarak yerini almaktadır. Görselde okulların kapanmasına ana etken olan pandemi dönemi de unutulmayıp öğrencilerin maskeleriyle sınıfta eğitim gördükleri bir stok görsel seçimi sağlanmaktadır. Görselin anlamsal uyuşmazlığı olarak mağdur olan öğrencileri yeterince az şekilde ön plana çıkarması ile haberde dikkat çekiciliği oluşturan öğrencili satılık okul etiketi birbiriyle tutarsızlık gösteren faktörlerden biri olmaktadır. Bu nedenle haber görsel kaynak bakımından yetersiz, yapılan röportajların görsel olamaması açısından da doğruluk açısından şüphe yaratan bir ortam oluşturmaktadır.

Haber ardaan ve bağlam bilgisi olarak birbirini tamamlar bir havuz oluştursa da habere ilişkin eksik parçalar konuyu tamamlamakta yetersiz kalmaktadır. Haberde okulların yaşadığı sorunlara ilişkin bilgiler verilmiş fakat öğrenci ve öğretmen özelinde verilen bilgilerin yetersizliğinden söz edilmemektedir. Haberde sıklıkla pandemi kelimesi kullanılarak pandemi döneminin eğitimin üzerindeki etkileri yaşanmış ve giderek artan bir sorun olmaktadır. Bu soruna ilişkin detaylı bir bilgiye değinilmemiş ve öğrenci, öğretmen mağduriyeti gibi konuların göz ardı edilmesi kadar göz ardı edilmiştir. Dolayısıyla haberde ideolojik bir sunum sağlanarak sermaye sahibini yaşadığı sorunlar önem arz etmektedir. Haber sansasyonel bir başlık aktarımı ile aktarılmakta, haberde eğitim uzmanlarının sadece tek yönlü yorumlarına yer verilmektedir.

Örnek: Milliyet 24 Mart 2020

Haber başlığı: “Ekranda ilk ders zilini Bakan çaldı”

Haber spotu: “Korona virüs önlemleri kapsamında 18 milyon öğrenci uzaktan eğitime başladı. TRT-EBA TV’de ilk dersi, ekranda sembolik olarak okul zilini çalan Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk verdi.”

Haber girişi: “Yaklaşık 18 milyon öğrenci için uzaktan eğitim süreci dn başladı. Yüz yüze eğitime verilen bir haftalık aranın ardından ilkokul, ortaokul ve lise öğrencileri için TRT-EBA TV ile Eğitim Bilişim Ağı (EBA) zerinden yapılacak “uzaktan eğitim”in ilk dersi, Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk tarafından verildi.”

Haber, ilk bakışta başlığı ile ilgili net bir bilgi ya da yorum yapabilecek kadar bir düşünce yapısı barındırmasa da bazı dönemlerin etkisi yüzünden tarihsel bir hafıza durumunu taşıtmaktadır. Bu da haberin başlıkta ne bilgi barındırdığı değil ne zaman yayımlandığına dair önem arz etmektedir. Eğitim haberleri, dnemselliğini MEB’in ya da YK’un akademik takvimine göre yoğunlaştırmaktadır. Bu yoğunluğun başlangıç safhasında en çok yer alan ve bir klişe haline gelen dönemin Milli Eğitim Bakanının ders zili alarak okul döneminin başlatması üzerinedir. Bakanın ilk ders zilini ekran başında alıyor oluşu ise dönemi bilmeyen biri için tezatlık içermektedir. Bu da uzaktan eğitim döneminin oldukça ivedilikle başlamış olduğu koronanın ortaya çıkışından hemen sonrasına denk gelmektedir. Dolayısıyla rgn eğitim kısıtlandđı için Bakan ilk ders zilinin fiilen olmasa da sembolik görsel olarak öncelikle ekrandan öğrencilere ve tüm eğitim camiasına aktarmaktadır. Haber başlığı ve spota bakıldığında belli bir uyum sağlandığından dolayı haber metninde de var olan sistem sürdürülmeye devam etmektedir.

Haberin spotu ise haber başlığında var olan olayı detaylandırığı gibi haber metnine ilişkin ipuçları vermektedir. Bu ipuçları ise haberin zeti niteliğinde oluşabilecek toplu bilgilerden oluşmaktadır. Milliyet’in internet baskısındaki haber konumlandırması bu örnekten de geçerli olmakla birlikte Olayı iki cümle ile özetler bir biçimde vermektedir. İlk cümlede durumun tespiti yapılmaktadır. 18 milyon öğrencinin uzaktan eğitime geçmesine sebep olan koronavirüs, örgün eğitimin önüne geçmiştir. Bu nedenle öğrenciler eğitimlerine evlerinde devam edecek, örgün eğitimde olduğu gibi uzaktan eğitim de akademik takvim üzerinden başlangıç yapılacaktır. Bu açılışı kimin yapacağı, hangi iletişim aracılığıyla olacağı ve nasıl açacağı büyük önem arz etmektedir çünkü bu zamana kadar böyle bir olayın yaşanmamış oluşu durumu biricik kılmaktadır. Spotun devamında ise TRT ile EBA-TV’nin birlikte yazıldığı gözükmektedir. Buna göre devlet kanalı olan TRT’nin uzaktan eğitime geçiş durumunda EBA TV’yi ne çıkardığı, fakat bunun devlet tarafından sağlandığı yer almaktadır. Böylece devlet kanalı uzaktan eğitimde milyonlara bilgi aktaracak kritik konum haline gelmektedir. Bu yüzden de

açılışı Milli Eğitim Bakanı yapmakta, başlıkta aktarılan ilk ders zilini ekran karşısındaki öğrencilere çalmaktadır. Spotta geçen sembolik kelimesi ile anlamsal olarak örgün eğitimden kopuşun, ne kadar süreceği bilinmeyen uzaktan eğitime geçişin sinyalleri verilmektedir.

Haberin girişi, “Yaklaşık 18 milyon öğrenci için uzaktan eğitim süreci dün başladı. Yüz yüze eğitime verilen bir haftalık aranın ardından ilkokul, ortaokul ve lise öğrencileri için TRT-EBA TV ile Eğitim Bilişim Ağı (EBA) üzerinden yapılacak “uzaktan eğitim” in ilk dersi, Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk tarafından verildi.” cümleleri ile birlikte başlamaktadır. Cümlenin girişinde aynı spotta olduğu gibi tekrar öğrenci sayısı verilmektedir. Bu sayının verilmesi durumun ciddiyeti üzerine baskı sağlamakta, yapılmakta olan uygulamanın ise önemini artırmaktadır. Sonuç olarak alınacak ve atılacak her karar milyonlarca öğrenciyi ilgilendirilmektedir. Haberin girişinde dün başlayan olayın bugüne dair aktarımı bulunmaktadır, bu da olayın yaşanmasından sonra bilgilerin daha detaylı aktarılmasına yardımcı olmaktadır. Eğitimde örgün adı altında verilen yüz yüze öğrenime ara, uzaktan eğitime geçiş açısından yumuşak zemin hazırlamaktadır. Diğer yandan haberin girişinde EBA TV’nin kapsadığı alan aktarılmaktadır. 18 Milyon öğrencinin tek kademede öğrenim görmesi mantıksal olarak mümkün değildir, bunun içinde ekstra bilgi aktarımı cümle doluluğu yaratmaktadır. Fakat bir uygulamanın anlatımında aktarılan fazladan bilgi aktarımı uygulamaya karşı verimli görünüşü artıran olumlu bir yön olarak bulunmaktadır. Dolayısıyla hem uzaktan eğitime geçiş olaylaştırılmakta hem de eğitim politikası ve bunun uygulamaları üzerine haberleştirme yapılarak ideolojik bir algı oluşturulmaktadır. Bununla birlikte başlıkta ve spotta dönemin başlangıç zilini çalan Bakan ilk dersi de vermektedir. Bu da habere ilişkin gelişme ve sonuç bilgisine olacak olan merakı artırmaktadır.

Haber gelişme ve sonuç kısmında Milli Eğitim Bakanının konuya ilişkin açıklamalarına yer vermektedir. Bakanın açılış konuşmasından kesitler alan haberde sonuç kısmında tekrar TRT EBA TV’nin ne olduğuna ilişkin açıklayıcı bir alt başlık bulundurulmaktadır. Haberin bütününe bakıldığında toplumsal değeri yüksek olan olay ile ilgili açıklamaları yapan kişi bireysel açısını kullanmaktadır. Bu kişinin Bakan olması haberin ve olayın değerini artırdığı gibi bilgi aktarımı konusunda olaya ilişkin en net ve detaylı bilgi bu kanattan gelmektedir. Bu nedenle de geçilen uzaktan eğitim süreci kadar EBA TV’nin işleyişinin aktarılması da önem arz etmektedir. Bakan

televizyon karşısında ve bilgisayar karşısında yer alacak öğrenciler için tavsiyeler vermekte ve eleştiriden, olumsuz cümlelerden kaçınmaktadır. Diğer yandan da velilere tavsiye vererek evin içinde ders görecektir olan çocuklara karşı en büyük görevi ailenin üstlendiğini aktarmaktadır. Cümleler geneli itibariyle empati içeren ve soyut anlamda çocuklarla iletişime geçen bir yapıda kurulmaktadır. Bu nedenle Bakanın dili resmiyetten biraz uzak, anlatım olarak ise oldukça nötr şekilde ilerlemektedir. Dolayısıyla haber metni ile başlığın uyumu gözden kaçmamaktadır. Bu da tüm metnin uyumluluğuna ve çekiciliğine işaret etmektedir.

Haberin sentaktik çözümlemesinde cümlelerin kısa tutulması hem aktif yapıda olmasını hem de basit olmasını sağlamaktadır. Haberin oluşmasına neden olan olayın Bakanın televizyon karşısında yapmış olduğu açıklamalardan oluşmaktadır. Dolayısıyla haberin hitap ettiği kitle velilerden ve öğrencilerden oluşacağı için haberin anlaşılabilirlik noktasında en üst seviyede olması gerekmektedir. Uzaktan eğitim ile ilgili açıklamalar aktif bir yapıda verilmekte, böylece Milli Eğitim Bakanı'nın bakış açısından Uzaktan Eğitim'in faydaları ve artılarını aktaran bir konumdan verilmektedir.

Haberin kelime seçimlerinde haberin ana aktörü olarak açıklaması bulunan Milli Eğitim Bakanı'nın cümleleri önem arz etmektedir. Bu nedenle de var olan bilgileri önemsizleştirip arka plana atmak ya da önem derecesini artırarak ön plana çıkarmak ana aktöre bırakılmaktadır. Dolayısıyla burada da öncelenerek anlatılan konu uzaktan eğitim mevzusundan kaynaklıdır. Ana aktör, haberde de sıklıkla yer alan uzaktan eğitim konusunda sıklıkla etken yapıda cümleler oluşturarak uzaktan eğitimin önemini artırarak göz önünde tutmaktadır. Bu nedenle uzaktan eğitim, eğitim ve eğitime yakın kelimeler dönemin Milli Eğitim Bakanı ile özdeşleşirken geride kalan temenni niteliğindeki cümle ve içerisinde yer alan kelimeler hedef kitlesi olan öğrenciler ve velilerine iletilmektedir.

Haberin retorik kısmında Milli Eğitim Bakanı'nın gerek televizyon karşısındaki görüntüsü gerekse de yazıya dökülmüş halde yapmış olduğu açıklamalar inandırıcılığı noktasında şüphe yaratmayacak bir pay vermektedir, görsel kaynak kısmını oluşturan fotoğrafı ise haber metnini destekler biçimdedir. Haberde ilk kez gerçekleşecek olan uzaktan eğitimin dönemsel olarak tüm MEB kademelerinde başlaması tüm Türkiye açısından kritik önem taşımaktadır. Bu nedenle haberin görselinde de klasikleşmiş olan dönem başlangıç zilini çalacak olan Milli Eğitim Bakanı bulunmaktadır. Görsel olarak

sembolik de olsa elinde okul zili tutan Bakanın arka planında Uzaktan eğitim yazılı bir ekranlı tahta ve önünde de öğretmen masası yer almaktadır. Öğretmen olarak yer alan Bakanın güler yüzü de habere olumlu bir yön katmaktadır.

Haber ardalan ve bağlam bilgisi bakımından haberin konusuna ilişkin yeterli detayları barındırmaktadır. Haber uzaktan eğitimin başlaması ve uzaktan eğitimin anlatımı üzerinde durmaktadır. Bu nedenle konuya ilişkin en uzman isim olacak olan Milli Eğitim Bakanı ana aktör olarak yer almakta, her yıl klasik haline gelen ders başlangıç zilini çalarken de müfredatı anlatmaktadır. Haber, dili bakımıyla EBA TV'nin ne olduğunu anlatırken Bakanın da açıklamalarında EBA TV'nin ne olduğunu anlatması uzaktan eğitimde kullanılan tekele karşı bilinç seviyesini artırmaktadır. Diğer yandan da Bakanın uzaktan eğitime ilişkin her açıya değinmesi haberde bir bütünlük sağlamış, EBA TV'nin tanıtımı olduğu kadar uzaktan eğitime karşı da öğrenci ve öğretmen tarafından bilgi havuzu oluşturmuştur. Haber EBA TV'ye ve uzaktan eğitimde yer alacak olan 18 milyon öğrenciye değinse de doğabilecek sorunlar ve eğitime ulaşım konusunda iç rahatlatıcı bir bilgi sağlamamaktadır. Dolayısıyla haberde ideolojik sunum sağlanmakta ve olayın magazinsel aktarımı tercih edilmektedir. Buna bağlı olarak haberde sadece Milli Eğitim Bakanının açıklamaları yer almakta, konuya ilişkin herhangi bir eğitim uzmanının görüşüne ise yer verilmemektedir.

4.2. Ana Akım Televizyon Kanalları Örnekleri

Gazete haberlerinde yer alan eğitim konulu başlıkların örnek teşkil ettiği bu çalışmada ana haber bültenlerinin içerisinde bulunan KJ'ler olarak alınmaktadır. Eğitim konulu ve ana aktörü öğretmen olan haberlerin televizyon ana akım kanallarının üzerinde yayımlandıktan sonra arşiv niteliğinde YouTube platformu üzerinde yer aldığı, geçmiş zamanlı ana haber kayıtlarındaki haberlerinde kullanılmakta olan KJ'ler şu şekilde aktarılmaktadır:

“NEREDE BENİM KADROM?” (30 Mart 2023, NOW Ana Haber)

VER PARAYI, SEÇ İSTEDİĞİN ÖĞRETMENİ! (7 Eylül 2023, SHOW Ana Haber)

MINIKLER İÇİN 'ÖĞRETMEN' NE ANLAMA GELİYOR? (24 Kasım 2023, TRT Haber)

Başlıkların geneline bakıldığında NOW Ana Haber, Show Ana Haber ile TRT Haber'in ana haberleri bağlamında birtakım farklılıklar gözlemlenmektedir. NOW Haber'in aktarmış olduğu haberin özelinde yapılan incelemede olaya ilişkin sebepler sağlanırken bu durumun neden olduğuna ilişkin bilgiler aktarmaktadır. Bazı başlıklarda bu enformasyon kesintisiz sağlanırken, bazılarında sadece olaya ilişkin tepki maiyetinde oluşan bir karşıt duruş açısı önem sırasında öne geçmektedir. NOW Ana Haber'deki kj sunumu ile Show Ana Haber'deki kj sunumunda yer alan benzerlikler de bu iki televizyon kanalını birbirine yaklaştıran unsur olmaktadır. İkisi de eğitim haberleri özelinde karşıt ve sorgulayan duruşunu belirtirken odak noktasında kısmında bu benzerlik sonlanmaktadır. NOW Ana haber olayın daha çok sorun kısmına değinmeyi ele alırken Show Ana Haber'de olaya dair daha sık magazinsel aktarım gözlemlenmektedir. Dolayısıyla kj aktarımında enformasyon olarak büyük eksiklik oluşturmaktadır. TRT Haber ise bu iki kanaldan zıt bir yönde bakış açısı ile eğitim haberlerini aktarmaktadır. Bu da kj aktarımı konusunda gözle görülür bir farklılık oluşturmaktadır.

Örnek haberlerde ele alınan kj'lerin çoğu şimdiki zaman ile gelecek zaman üzerine kurulmuş başlıklardan oluşmaktadır. Diğer yandan eğitim haberleri özelinde sorunlardan ve mağduriyetten uzaklaşmış bir habercilik gözlemlenmektedir. Dolayısıyla haberlerinde eğitim politikasının reklamını yapan bir haber inşası oluşmaktadır. Haberler bağlamında tüm haberlere bakıldığında NOW Ana Haber daha çok yönetim ve yönetime bağlı kadroyu aktörü ve problemi olarak ele alırken SHOW Ana Haber'de sınavlar ve müfredat üzerinden bir aktarım sağlanmaktadır. TRT Haber'de ise eğitimin hizmet olarak aktarımındaki olumlu gelişmeler aktarılmaktadır. Bu bağlamda TRT Haber mevcut durumu sorgulamaktan kaçınmakla birlikte eğitimde yer alan sorunlar ve eksiklerin neden köküne inilmediği ya da çözümün getirilmediğine yakın bir eleştiri sergileme noktasında sınıfta kalmaktadır. Dolayısıyla bu üç kanalın ana haberi özelinde TRT Haber egemen yapıyı sorgulamamakla beraber sistemdeki eksikliklerin üzerine bir örtü çekerek meşru bir taban oluşturan konumu yaratmaktadır. Başlıklardan yola çıkarak eğitim haberlerinde ele alınan temel sonuç sorunların nasıl oluştuğuna yönelik olmamakta, neden oluştuğuna dair bir eleştirel yapı sağlamaktadır.

Haberin girişleri bağlamında yapılan incelemede öğretmenleri ele almakta olan haberler özelinde bir bakışa öncelik verilmektedir. NOW TV “Nerede benim kadrom?” sorusu üzerine bir sunum inşa etmektedir. SHOW TV ise öğretmenler konusunda “Ver parayı, seç istediğin öğretmeni!” başlığı ile özel eğitime dikkat çekerek öğretmenliği metalaştırmaktadır. TRT Haber’de ise söz konusu öğretmen aktörü 24 Kasım tarihine denk geldiğinden “Minikler için ‘Öğretmen’ ne anlam ifade ediyor” şeklinde bir girişle eğitim haberlerinde önemli bir konumu bulunan öğretmen figürünün yaşadığı problemler üzerine değinilmemektedir. Başlıklar üzerinden bakıldığında enformasyon aktarımı kısmında her iki kanalda da yetersiz kalırken TRT Haber’de ise özel güne uygun bir aktarım ile sadece enformasyon yer almaktadır. Bu nedenle de KJ’lerde olduğu gibi haber girişinde de bağlı olduğu yönelim üzerine bir ideoloji aktarımı yapmaktadır. Televizyon haberlerinde gerçekleştirilen eğitim sunumu dönemsel olarak kanallarda aynı içeriği sağlamamaktadır. Bu da eğitim konusu üzerinde medyadaki aktarımı yönlendirecek konular kanalın duruşunu yansıtmaktadır. NOW TV’nin haber girişlerinde ise bu genel olarak eğitimcilerin politik problemleri ya da oluşturduğu sorunlar üzerinde durmaktadır. Haberlerin oluşturulduğu sene olan 2023’te Milli Eğitim Bakanı’nın odak noktası oluşu ya da ana aktörü olması muhalif çerçevesini oluşturan unsur olmuş, haberlerde yer alan kj ile haber girişine yansımaktadır. Tarihsel durumu bakımdan 24 Kasım Türkiye’de öğretmenler adına özel bir gün olmaktadır. Bu nedenle o günde paylaşılan haberler de eğitimdeki ana aktörlerden biri olan öğretmen için kritik önem arz etmektedir. TRT Haber bunu bir anma ve takdir etmeye yönelik haber ile aktarırken diğer taraftan Türkiye’deki eğitim sistemine yönelik övgüsünü aktarmaktadır. Diğer yandan ise 30 Mart 2023 tarihli haberde ise kullanılan girişte “Ücretli Öğretmenler Ankara’da” başlığı ile başlamaktadır. Burada bir konum ve sıfatlandırılmakta olan öğretmenler yer almaktadır. Öğretmenler ile ücretli öğretmenler arasındaki fark ise devletin oluşturduğu kadroda yer alıp almadığına yönelik olmaktadır. Öğretmenlerin Ankara’da bulunması, yağmur altında açıklama yapmalarının sebepleri sahip oldukları meslek yüzünden mağdur olmaları ve bunun çözümünün devletin merkezi olan Ankara’da olduğuna yönelik olmasıdır. Bu bağlam haberin girişini bir konum-durum olarak yansıtmaktadır. Bir diğer içerikte ise SHOW TV’nin yapmış olduğu giriş daha dikkat çekici ve çarpıcı olmaktadır. “Bu da öğretmen borsası!” kj’si ile hem kullanılan noktalama işaretleri gösterilen tepkiyi yazısal olarak artırmakta, hem

de habere göre paranın satın aldığı bir hizmet olarak görülen öğretmeni metalaştırarak bir borsa içerisine entegre etmektedir. Haberin ana başlığı ile kj'nin uyumu haber içerisinde birbirini tekrarlayarak pekişmekle birlikte olası tepkiyi sabit tutmaktadır. Bu nedenle de hem haberin yapımında kullanılan dilin çarpıcı ve eleştiri yüklü olması sağlanmakta, hem de aktarılması beklenen tepkinin seyri sabit tutulmaktadır. TRT Haber'de ise hiçbir şekilde kj kullanılmaması ve tek bir başlık üzerinden süregelen bir haber aktarımı içeriğin sadece röportaja yönelik bir eksende var olduğunu göstermektedir. İlkokul öğrencilerinin yer aldığı haberin içeriği ise bundan oluşmaktadır. Söz konusu olan haberlerin ana aktörleri olan öğretmenler bağlamında NOW TV, SHOW TV yer alan problemler üzerine eleştirel bir bakış açısı ile içeriklerini aktarırken TRT Haber ise konu üzerinde bir haber oluşturmamakta, öğretmen ekolünü sadece belirli özel günlerden biri olan 24 Kasım'da anmaktadır.

Bu bağlamda yapılmış olan haberlerin bütününe bakıldığında bir tanık gösterme söz konusudur. Bu sunumların her biri retorik unsur olarak da değerlendirilebilmektedir. Olay taraflarından olan NOW TV'nin ana haberinde yer alan konuda öğretmenlerin yanı sıra öğretmen ebeveyni olan anne ile babanın “öğretmen olan kızlarının çalışma şartlarından dolayı gelemediği, onların eyleme katıldığı, öğretmenin ise işten sonra hayvanlara bakacağı” babanın sözleri ile haberin başında yer alan kj ile süregelmektedir. Bu bağlamda ücretli öğretmenlerin eğitim politikası nedeni yaşamakta oldukları kadro sorunu ideolojik olarak haberle pekişmektedir. Tanık gösteriliyor olması ve haberin bunun ile çeşitlendirilmesi en önemli kanıtlarından biridir. Haberde sorun olarak gösterilen öğretmen kadrosu, ücretli öğretmenlerin almakta olduğu maaş ve yaşadıkları çeşitli sorunlar gibi pek çok konu haberde cevapsız bırakılmaktadır. Dolayısıyla haberde söylem ve görüntü ile bir ideoloji inşası oluşup, sorgulanması gereken durumları ön plana çıkarıyor olsa da sorgulanmamakla birlikte cevapsız bırakılmaktadır. Dolayısıyla haberdeki ardaalan ve bağlam bilgisinin eksikliği de göze çarpmaktadır.

SHOW Ana haberde ise birden çok tanık gösterme söz konusudur, haber içerikleri açısından haberin içeriğine göre çok yorum barındıran bir kanal çizgisi çekmelerinden dolayı sunumların hepsi birer retorik unsur olarak da değerlendirilebilmektedir. Olaya ilişkin olayın tarafları olan kişilerin yaptıkları yorumlar sırayla “Devlet okulu 25 bin TL istedi, vermedim”, “Birebir görmedim ama duydum, para vermişler müdüre istedikleri öğretmene yazdırmışlar”, “Olmaz, yanlış. Devlet okulunda iseler ödenmez özel okul

değil” ve benzeri kısa cevaplarla haber sunulmaktadır. Tanık gösterilebilmesi ve bu durumun yaşanıyor olduğuna dair cevaplar en önemli kanıtlardır. Haberin konusuna yönelik verilmekte olan cevap ise Milli Eğitim Bakanından gelmekte, haberin konusunu oluşturan sorunları kesin bir dille reddetmektedir. Bu bağlamda bir karşıtlık ve olayların duruma getirdiği yorumlar yer almakta, dolayısıyla ardalan ve bağlam bilgisi de verilmiş olmaktadır.

TRT Haber’in ana haberinde ise bir soruna ilişkin olmayan, özel günün kutlanmasına yönelik bir haber yer almaktadır. Bu bağlamda gösterilen tanıklar sadece ilkokul ve ortaokul düzeyinde yer alan öğrencilerden oluşmaktadır. Öğretmen ne anlama geliyor sorusuna yönelik gelen yorumlarda ise “sevgi, güler yüzler, melekler, geleceğe miras bırakan eğitim, hayatı öğreten” ve benzeri yorumlar sunulmaktadır. Bununla birlikte haberin girişi ile işlevsel ve referansal bir ilişkin yaratılmaktadır. Ardalan ve bağlam bilgisi bakımından yeterli gibi görünüyorsa da haberin tek taraf üzerinden işleniyor oluşu, öğretmenlerin güne dair bir yorum, fikir ya da bilgi sağlamaması ardalan ve bağlam bilgisini eksik bırakmaktadır.

Örnek alınan üç haberin mikro açıdan incelenmesinde ise NOW TV ve SHOW TV’de konuyla ilgili eleştirel yaklaşımı sağlayan kelime seçimleri ve cümle yapılarının haberlerinde yer aldığı saptanmaktadır. TRT Haber’de ise eleştirel olmaktan uzak yaklaşımda kelime seçimleri ve cümle yapıları yer almaktadır. NOW TV ve SHOW TV’deki haberlerde olayla ilgili tarafların sıklığı ve getirmiş oldukları yorumlardan dolayı cümleler aktif yapıda kullanılırken TRT Haber’de bu pasif yapıda olarak gözlemlenmektedir.

NOW TV haberinde “atama”, “kadro”, “ücretli” kelimeleri vurgulanmaktadır. NOW TV söz konusu durumu “nerede” diye öğretmenin bakış açısından sorarak nitelemekte ve haberi bu üç kelime üzerinden kurarak işlemektedir. Haberdeki nedensellik de bu kelimeler çevresinde oluşmaktadır. Haberin ana sorusu ve sorunu olan kadroyu birincil ağızdan verdiği gibi habere ilişkin yapılan eylemden alınan röportajlarla da durumun sorgulanmasını ilişkilendirmektedir. Bu da retorik bir unsur oluşturduğu gibi soruyu soran televizyon kanalı ile mağdurların bir arada veriliyor oluşu her ne kadar işlevsel ve referansal bir ilişki oluştursa da karşıt tarafın herhangi bir yorum ya da bilgi vermiyor oluşu bu süreci zayıflatmaktadır.

SHOW TV’de ise kelime seçimleri olarak “para” “öğretmen” ve haberde kanalın kelime seçimi olarak sıklıkla yer alan “borsa” kelimesi bulunmaktadır. Para ve öğretmen kelimelerinin yaşanan soruna ilişkin ana aktör ve sorunu yaratan diğer unsur olarak yer vermesi sorunu haberleştiren en önemli nedenlerdendir. Haber servisinin seçmekte olduğu borsa kelimesi ise öğretmenlerin birer eğitimciden çok alınıp satılacak bir hizmet, ürün olarak göstermesini sağlamaktadır. Bu nedenle de öğretmenlik mesleği ve öğretmen kişisi kanal tarafından metalaştırılmaktadır. SHOW Ana haber konuya Milli Eğitim Bakanı’nın Yusuf Tekin’in yaptığı “Zorunlu bağış, zorunlu kayıt ücreti. Kesinlikle böyle bir düzenlememiz, böyle bir isteğimiz, böyle bir politikamız yok. Bunu yapan arkadaşlarla ilgili de biz gerekli işlemleri yürütüyoruz.” Açıklamalar ile haber girişinden itibaren işlevsel ve referansal bir ilişki yaratmaktadır. Konuyu haber yapan husus devlet okullarında alınan para olmakta, Milli Eğitim Bakanı’nın ise velilerin yorumuna başvurulmadan önce açıklamasını yapmış bulunmaktadır. SHOW Ana haber konuyu çok derin inceleyemese de sıklıkla eleştirel noktalar oluşturmakta ve karşıt tarafların olaya getirdiği yorumlar ile problemin tekrar üretilmeyeceğine dair bir algıda bulunmaktadır.

TRT Haber’in ana haberinde ise özel gün kutlamalarına göre öğrencilerin söylemiş olduğu sözlerden yola çıkan bir kelime havuzu oluşmaktadır. Bu kelimeler genel olarak “sevgi dolu”, “güler yüzlü” gibi sıfatlar olurken eylem olarak yoğun bir şekilde “çalışmak”, “öğretici” titri ile öğretmen nitelendirilmektedir. Olayın tek tarafının aktarıldığı haberde olaya ilişkin işlevsel ya da referansal bir ilişki bulunmamaktadır.

Genel bir değerlendirme yapıldığında öğretmenlerin yaşadıkları olaylar ve sorunlara yönelik haberlerde NOW TV’de eğitim politikasında yaşanan sorunlara karşı tek taraflı bir duruşun ve aktarımın sağlandığı gözlemlenmekle birlikte muhatabı olan kurum ya da kuruluşlara oldukça az danışılmaktadır. SHOW TV’de ise egemen yapının söylem ve pratiklerini koruyan, fakat bunu olayların her iki tarafına da yer vererek sağlayan bir sunumun yapıldığı görülmektedir. Bazı noktalarda NOW Ana haber eleştirel bir tonda haber söylemlerini incelese de nedensellik bağının, ardaalan ve bağlam bilgisinin yetersiz kaldığı görülmektedir. TRT Haber’in Ana haberinde ise doğrudan var olan eğitim politikasının eylem ve söylemini destekleyen bir doğrultuda sunum yaptığı, bu bağlamda ideolojik yeniden üretime katkıda bulunduğu gözlemlenmektedir.

4.3. Mikro Yapı Çözümleme

Bu bölümde Hürriyet, Milliyet ve Sabah gazetelerinin web sitelerinde yer alan haberlerin mikro yapı çözümlemesi yapılmıştır. Yer alan kısımdaki incelemede haber retoriği, sözcük seçimleri, sentaktik çözümlemelerine ve yerel bağdaşıklığına yer verilmektedir.

Hürriyet Gazetesi

Haber, makro yapıda haberin sunumu ve ideolojik olarak haberde neyin barındığını göstermektedir. Haberde ideolojik varlığın oluşmasında ve haberde bir üretim sağlanmasını etkileyen ve türlü tarafları ile destekleyen mikro yapısı olmaktadır. Her haber içerisinde bir söylem barındırdığı gibi var olan yapıları bağlı bulunduğu kurum ya da dönemin görüşünün ideolojisine bağlı olarak seçilen cümle yapıları ve sözcükleri ile kurulmaktadır. Bu çalışmada da haberde var olan söylem yapılarının arkasında yer alan bu ideolojik yapıları ortaya çıkarmak amacı ile eleştirel söylem çözümlemesine başvurulmaktadır. Örneklerde ele alınmış olan makro çözümleme ile bu bölümde yer alan mikro çözümlemenin birbirini tamamlayıcı özelliği bulunmaktadır. Mikro çözümleme ile ideolojik yapı daha da görünür hale gelmekte, böylece makro yapıda açığa çıkartılmış olan ideolojik duruşu tamamlar hale gelmektedir. Egemen sistemin yeniden üretilmesine bağlı olarak haberin içerisindeki yer alan cümlelerin aktif ya da pasif yapıları, sözcük seçimleri ile haber retoriği gibi mikro yapıları unsurlar önemli rol sahibi olmaktadır. Eğitimin toplumsal bir sorun olması, bu nedenle de Hürriyet gazetesinin internet baskılı haberlerinin eğitime karşı ideolojik duruşu makro ve mikro yapı çözümlemesi ile ele alınmaktadır. Hürriyet gazetesinde diğer iki gazeteye göre daha resmi bir dil yer almakta olsa da bağlı olduğu dönem dolayısıyla ideolojik üretim yapmaktan kaçınmamaktadır. İdeolojik üretimi gerek resmi makamların açıklamalarında yer alan konumlandırmalar, gerekse de bu açıklamaların içine ilâştirilmekte olan sözcük tercihleri ve cümleler ile pekiştirilmektedir. Bu nedenle Hürriyet gazetesinde spesifik olarak yapılan bu yönlendirmelere daha sık rastlanmaktadır.

Haberde birer içerik olarak konumlandırılmış olan cümlelerin pasif ya da aktif olarak kullanımı haberin içerisinde yer alan aktörlerden hangisini önemsendiği hakkında bilgi vermekte ve öncelemektedir. İçerikte eğitim ile alakalı bir olayın, durumun ya da kişinin dikkat çekmemesi ve gizlenmesi gerekiyorsa bu yapı pasif olarak cümlede

kullanılır. Dolayısıyla haberde önemsenen bilgiler ve öznel birincil cümleler ile öncelenerek okuyucuya aktarılmaktadır, bu da haberin aslında kimi ve neyi önemsediyini aktaran önemli bir unsurdur. Haberlerde asıl anlatılmak istenen, akılda kalması amaçlanan ve önem atfedilen bilgiler birincil olarak yer almaktadır. Haber bu hamleleri ile okuyucunun aklında nasıl kalacağı ve nasıl düşünceceği hususunda bir yer açmaktadır. Eğitim konulu haberlerde ise gazetenin özelinde Milli Eğitim Bakanlığı'nın yöneticileri ve YÖK yöneticilerini odak alarak haberlerini aktarımı sağlanmaktadır. Haberin asıl öznesi öğrenci, ya da öğretmen olması gerekirken çoğunlukla yöneticiler olmaktadır. Cümlelerde sıklıkla resmi açıklama yer almış, Bakan veya yönetici görüşlerine yer verilmiştir, öğrencilerin ya da öğretmenlerin olaya ilişkin durum ve pozisyonları dolaylı yoldan aktarılmış ve öznesi olmamıştır. Hürriyet gazetesinde eğitim konulu kritik açıklamalarda bu ve bunun gibi örneklerle sıklıkla rastlanmaktadır. Eğitim konulu haberlerin başlıklarında açıklamalara ilişkin kesitler yer aldığı gibi içeriğinde edilgen ve ettirgen yapılar kullanılmaktadır. Durum tespiti yapılan çalışmalarda bu başlık daha net yer almaktadır. 10 Eylül 2021 tarihli “Her üniversitenin bir başarı hikayesi olmalı” başlıklı haber ve benzeri haberler gibi öneri dili yer almaktadır. Bu gerekli bir zorunluluk gibi görülse de söyleyen kısımların mevkisi nedeniyle resmiyete yakın bir dil sürdürülmektedir. Diğer yandan gösterilmesi uğraşılacak ve başlıklar ile uyumsuzluk yakalayan haberler de eğitim politikasını yükseğe çıkarma niyetli bir hamle yürütmektedir. Bu hem normal zamanında var olan örgün eğitim üzerinde, hem de salgın döneminin yarattığı kaos ortamı ve mağdur olan öğrenci ya da öğretmen üzerinde kendini göstermektedir.

Salgın dönemi durumlarına bakıldığında 5 Eylül 2020 tarihli “Tarlada ders başı” başlıklı haber gibi öğrenciler mağduriyeti yaşarken öncelik sıralaması olarak yer alan ve birincil bilgi olarak aktarılan durum eğitim politikalarının salgın gibi kritik durumlarda dahi çeşitli ve sınırsız şekilde işliyor olmasına bağlanmaktadır. Diğer yandan durum tamamen öğrenci mağduriyetine yönelik bir çözüm kapısı ve ana aktörü öğrenci olması gereken bir alan gibi gösterilirken eğitimin güncel sistemine ilişkin reklam ise eksiksiz biçimde yapılmaktadır. Eylemlerde ise haberlerin çoğunluğunda görüldüğü üzere resmi makamların aktif bir konumda bulunduğu gözükmemektedir. Buna göre mağdur olan kısımlara yönelen kısımlardan birini oluşturduğu gibi pasif hale döndürdüğü mağdur tarafından kurtarıcı övgüsü ile adlandırılmaktadır. Dolayısıyla haber metninde ve başlık

özelinde sansasyonel bir tutum sergilemek amacıyla eylemin ne olduğuyla ilgilenirken, haber metninin içinde ise eylemi gerçekleştirenle daha çok ilgilenmektedir.

Haberde yer alan metinlerin bölümünü oluşturan cümleler basit veya karmaşık yapılarda kurulabilmektedir. Basit cümlelerde anlamsal olarak karmaşıklık ya da bir alt metin aranmazken cümleler yalın ve doğrudan anlamı çıkarılacak bir biçimde oluşturulmaktadır. Bu cümleler anlamca ve yapıca bütünlük taşımaktadırlar. Ancak eğitim konulu haberlerde cümlelere bakıldığında karmaşık cümle yapıları üzerinden bir oluşum gözlemlenmektedir. Bu nedenle de anlatılmak istenen bilgiler tam anlamıyla geçiş sağlamamakta, haberin bölümlerine ayrılan kısımda politik aktarım sağlamak amacıyla bir bağımlılık yaratılmaktadır. Hürriyet gazetesi eğitim haberlerinde genellikle aktörün üzerinden aktif ve ikincil bilgilerinin üzerinde pasif ve karmaşık bir yapı kullanmıştır. Böylece eğitim haberleri, toplumsal bir sorun olarak aktarılmak yerine bir politik bir aktarım aracı olarak kullanılmaktadır. Haberlerde genelde eğitimde öğrenci ve öğretmenlerin mağdur olması gerektiği, bu mağduriyeti ise ancak resmi makamların düzeltebileceği gibi bir anlam yaratılmaktadır. Bu nedenle haberler ataerkil sistemin çıkarları üzerinden inşa ediliyor gibi gözükmektedir.

Hürriyet gazetesinde yer verilmekte olan eğitim haberleri yerel bağdaşıklık öğelerini barındırsa da bu genelinde açıklamaları ile aktörlerinin seviyeleri üzerinden anlaşılmaktadır. Salgın ve konumsal sorunlar yaşayan eğitimciler ve öğrenciler bakımından haberde aktarılmış olaylar birbiriyle bağlantılar içermektedir. Haberlerde salgınla ilişkili yer alan uzaktan eğitim modeli sıklıkla ve taraflarca çoğunlukla aktarılan bir bağdaşıklık yaratan bilgi olarak akılda kalmaktadır. Hürriyet gazetesinin eğitim haberlerinin bir kısmı da nedensellik ilişkisi içinde verilmektedir. Böylelikle de yaşanan mağduriyet belirli gerekçeleri ile zorunlu gibi gözükmektedir. Bu da toplumun yaşanan mağduriyete uzaklaşmasına, eğitim politikasına olan güvenini artırmaya yönelik bir çaba göstermektedir. Haber metinlerinde dikkat çeken diğer noktada ise bu mağduriyetler dramatik ya da az bir biçimde magazinsel olarak sunulmaktadır. Eğitim politikasının bu denli reklamının yapıldığı ortamda bu mağduriyetlerin toplumsal bir sorun olarak yer aldığı görmezden gelinmektedir.

Haberlerde seçilmekte olan sözcük tercihleri ise gazetenin ideolojik tutumu hakkında bilgi veren bir bölümü oluşturmaktadır. Konu hakkında getirilmiş olan sıfatlar, kullanılan zarflar ve kişilerin tanımlanması düşüncelerimizi etkilediği gibi

tutumlarımıza da yön vermektedir. Öğretmenler, eğitim konulu haberlerde daha çok başarıları üzerinde kahramanlık içeren sıfatlar ile pekiştirilirken yapılan başarıda da öğrenci övgüsü basit kelimeler ile ifade edilmektedir. Mağdur noktasında her ikisi de yakın konumda yer almaktadır. Haberlerde açıklamaları yapan yöneticiler var olan sistem hakkında güçlü, kuvvetli ve sağlıklı gibi sağlamlığına yönelik benzetmelerle aktarmakta, eğitim dışı aktörlere olan olumlu yorumlar ise sıfatları övgü halinde yöneltmektedir.

Haber fotoğrafları ise haberin inandırıcılığını aktaran öğelerden biri olmaktadır, bu durum yazılı basında önem taşıdığı kadar internet baskısında da önem arz etmektedir. Görsellerde daha çok yaşanan olaylara ilişkin gerçek görüntüleri aktarılması sağlansa da salgınla birlikte bazı haberlerde stok görsel kullanımı sağlanmaktadır. Bu resimlerde de dönemin zorunluluklarına ilişkin olan birkaç ekipman yer almaktadır. Bunlar maske, dezenfektan gibi öğelerden oluşmaktadır. Görsellerde yer alan sosyal mesafenin belirtilmesi ise salgının sertliğine yönelik görsel olarak aktarılabilecek en net kaynak olarak yer almaktadır.

Milliyet Gazetesi

Milliyet gazetesinin çözümlemelerinde, eğitim haberlerinin daha araştırma üzerine ve odak noktası olarak daha topluma yakın olduğu görülmektedir. Bu durum mikro çözümleme sürecinde daha açık hale gelmesini sağlamaktadır. Dolayısıyla Milliyet'teki haberin içeriğinde kullanmış olan sözcük seçimleri dikkat çeken durum yaratmaktadır. Diğer yandan eğitim haberlerine karşı eleştirel bir duruş da sağlanmıştır.

Milliyet gazetesi Hürriyet gazetesi gibi resmi açıklamalara yer verse de bunu eleştirel açıyla birleştiren bir haber yorumu katmaktadır. Bu detaylar eklenirken başlıkta yer alan ifadeler Hürriyet'teki gibi resmi açıklamalar barındırsa da gazete tarafından oluşturulmuş olan başlıklar sansasyonel ve dikkat çekici özellikler taşımaktadır. Bu da gerekli olan ilgiyi çektiği kadar konudan uzaklaşmasına neden olacak birtakım eklemeler içermekte olduğundan anlamsal olarak metinden ve aktarılmak istenen düşünceden uzaklaşan bir yapı oluşturmaktadır. Daha soyut bir anlatım ve daha sert bir dille bu durum aktarılmakta, haberlerde yer alan mağdur ya da sorunu yaşayan kısmı koruyan bir dil ve duruş sergilenmektedir. Bu durum bazı olaylarda taraf değiştirmekte, 11 Temmuz 2021 tarihinde yayınlanan “Son dakika! Öğrencisiyle birlikte satılık okul...” başlıklı haberde de görüldüğü üzere sermayenin tarafını koruyan bir bakış açısı da yer

almakta, mağdur olan kısım es geçilerek neo-liberal politikaların getirisi olan özel okul patronlarının mağduriyeti önem arz etmektedir. Bu nedenle mağdur olan tarafları ayırt etmeden sistemin karşısında bir tutum sergilemektedir.

Milliyet gazetesi eğitim haberlerinin çoğunda bir durum tespiti yapılmakta, neden-sonuç ilişkili haberlerin birçoğunda ise nedensellikten dolayı yaşanan olayların birçoğu gerekçeleriyle sunulmuştur. Haberlerin çoğunda özneler gizli tutulmakla birlikte geneliyle olaylar hikaye biçiminde yer almakta, nedensel biçimde aktararak ataerkil sistemin çıkarlarına karşıt bir duruşta bulundurulmaktadır. Her iki gazeteyi birbirinden ayıran ana nedenlerden biri de bu olmaktadır. Bu nedenle de eğitim sistemi arka planda tutulmakta, mağdur olan kısımlara daha fazla yer ve önem verilmektedir.

Haberlerin cümle yapıları kısmında ise Hürriyet gazetesi ile farklılık gösteren birkaç yön ve durum barındırmaktadır. Öncelikle Hürriyet'te aktarılmakta olan haberler yapılan açıklamaların resmi kaynak ve değer taşıması amacıyla ötesine geçmezken bu kısımda daha eleştirel ve sorgulayıcı bir tutum oluşturulmaktadır. Bu da taşıdığı ideolojik sunum ve duruşla sağlanmaktadır. Bu nedenle cümle yapıları görece daha basitleştirilmekte olup her haberde olacağı üzere fark edilmesi istenilmeyen bilgiler ise arka plana bırakılmaktadır.

Eğitim haberlerinin sunumunda aktarılmış olan sözcük tercihleri durumun olumsuzluğunu üsteler niteliktedir. Mağdur olan kişinin üzerinden bu durum daha da artarken araştırma çalışması veya rapor gibi çıktıların haberleşmesinde yetersizlik ve bunun eksenindeki olumsuz sözcük tercihleri okuyucuyu duruma karşı daha eleştirel ve sorgulayıcı bir yapıya dönüştürmektedir. Bu durumda eğitim haberlerinde gerçekleşen olaylar sıklıkla yaşanmaktadır. Diğer yandan da toplumsal soruna karşı nedenler sorgulanarak var olan statükoya karşı muhalif bir ideoloji sergilenmektedir.

Haberlerde genellikle stok görseller verilmiş, böylece haberin genel anlamda yazılı kaynak olarak inandırıcılığının artırılması sağlanmaktadır. Bunun sağlanmadığı durumlarda haberin inandırıcılık çerçevesi görsel yetersizlikle birleştiğinden olumsuz olarak dönüş yapmaktadır.

Sabah Gazetesi

Sabah gazetesinin çözümlemelerinde ise her iki gazetenin eğitim haberlerinden daha bireysel ve magazinsel bir haber aktarımı sağlandığı görülmektedir. Bu da mikro çözümlemesi bakımından daha açık hale gelmesini sağlamaktadır. Genel anlamıyla

Sabah gazetesinin sözcük seçimleri dikkat çeken hususlardan biri olmakta, aynı zamanda da eleştiriye açık konularda hiçbir yorum ya da bilgilendirme sağlamamaktadır.

Sabah gazetesi, içerik aktarımı olarak Hürriyet ile daha yakın bir dil kullanımı ortaya koyarken Milliyet'ten oldukça zıt bir çizgi çizmektedir. Eğitim haberlerinde daha çok bireysel başarılarla yer verdiği gibi, imkansızlıklara uzatılan yardım elinin de eğitim sistemi içerisinde olduğunu oldukça başarılı şekilde göstermektedir. Bireysel açıklamaların içerisinde barınan eleştirel söylemleri engelleyemese de sönümlemekte olan bir haber konumlandırması oluşturmaktadır. Bu nedenle de var olan eğitim politikasını aktarmakla yükümlü olduğu, bunu bireysel başarılar ile de şekillendirdiği gözlemlenmektedir. Haberde kullanılan fiiller ve özne seçimi de bu yönde konumlandırılmaktadır.

Sabah gazetesinde yer alan eğitim haberlerinde genel olarak gerekçelendirilerek haberler sunulmaktadır. Bunlar tarla başında ders gören öğrenciler ve sınıra yakın yerleşkede eğitim gören öğrenciler gibi çoğaltılabilmektedir. Haberlerde bir çeşit neden-sonuç ilişkisi yer almakla birlikte bu eğitim politikasının aktarımını daha kolaylaştıran bir unsur olmaktadır.

Haber cümle yapılarında ise her ikisinden daha farklı bir cümle yapısı yer almaktadır. Metnin büyük bir kısmı karmaşık bir yapıyla kurulduğu gibi genel anlamda övgülü bir cümle yapısı yer oluşturulmaktadır. Bu yüzden aktarılmakta olan sorunların birçoğunda sistemin giderdiğine dair bir olumlu yön gösterilmektedir. Böylece eğitim sistemi üzerinde bir anlam bütünlüğü yaratılırken mağduriyet ve buna ilişkin birçok soru geri plana atılmaktadır.

Haberde aktarılan bilgiler ise genel önermenin dışında verilmekte olan özgün önermeler ile birlikte desteklenebilmektedir. Dolayısıyla haberde inandırıcılık noktasında niteliği artmakta ve daha çok bilgi sağlayabilmektedir. Haberde öğrencilerin yardımına koşan müzik öğretmeninin kariyeri, doğuda salgın sürecinde eğitim modeli deneyen öğretmene ilişkin detaylar bunlara birer örnek olarak yer almaktadır.

Sabah gazetesinde yer alan eğitim haberlerinde kullanılan sözcük tercihleri de sorun teşkil etmektedir. Buna göre haberde dikkat çekilmeye çalışan mağduriyet silinmekte, onun yerine yer alan popülist sunum hakim olmaktadır. Dolayısıyla haberlerde her kanadın bulunduğu politik dil üretmektedir. Bu durum da Sabah gazetesinde aktarılan

eđitim haberlerinin neden arttıđına ya da oluřan bu toplumsal sorunda asıl nedenlerin neler olduđuna deđinen bir bilginin olmayıřından kaynaklıdır. Bu yůzden var olan ideolojik ۆretim sůreci devam etmekte ve statůko korunmaktadır.

Haberlerde genellikle sınıf içi ve okul etrafındaki çekilmiş fotoğraflara yer verilmiş ve haberin inandırıcılığı artırılmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda Bakanın ve yۆneticilerin yer aldığı haber fotoğrafları gۆrۆlmektedir. Bu da eğitimde yaşanan sorunlar hakkında gerekenin yapıldığı, yasaların işlediği ve gerekli ۆnlemlerin alındığı gibi bir çağrışım yaratılmaktadır. Bۆylece haberlerde yer alan eğitimle ilgili sorunlar hakkında bir farkında olma durumu yaratma ya da kamuoyunun bilinçlenmesini sağlama noktasında başarısız kalmaktadır.

5. SONUÇ VE DEğerLENDİRME

Bu alışmada, Hůrriyet, Milliyet ve Sabah gazetelerindeki 2020, 2021 ve 2022 yıllarında ve NOW TV, SHOW TV ve TRT Haber'in 2023 dۆnemi içerisinde web sitesinde yer almış olan eğitim haberlerinin kamuoyuna aktarımı ve ideolojik sunumu ele alınmaktadır. Hůrriyet, Milliyet ve Sabah gazetelerinin internet baskılarında, NOW TV, SHOW TV ve TRT Haber'in ana haber bۆltenlerinde yer alan eğitim haberlerini kendi habercilik doğrultularında nasıl ele aldıkları ve bu doğrultuda haberlerin içerisinde ideolojik ۆretimin olup olmadığı incelenmiştir. ۆ farklı tandansa yۆnelik bu kanalların ve gazetelerin haberlerindeki farklılık ya da benzerlikleri ۆzerinde durulmaktadır. Araştırmanın uygulama kısmında eleştirel sۆylem analizi modeli altında yer alan makro ve mikro yapılarına gۆre ۆzۆmleme yapılmıştır. Hůrriyet, Milliyet ve Sabah gazetesinin, NOW TV, SHOW TV ve TRT Haber kanallarının seçilme sebepleri ise politik çizgisel farklılıklarının yanı sıra eğitim haberlerini aktarmalarındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Bu sebepler çalışmada yer alan haberlerin seçilmesinde ۆnem taşıdığı gibi, salgın dۆnemi ve eğitim alanında yaşanan sorunlar ile beraber ortaya çıkan uzaktan eğitim dۆnemi de seçimin nedenini artıran faktۆrlerden olmaktadır.

Bu çalışmada kullanılması amacıyla eleştirel sۆylem ۆzۆmlemesine yer verilmekte, ۆzۆmlemenin ana inceleme konularından olan eşitsizlik ve sosyal gůcün kۆtۆye kullanılması gibi maddelerinden faydalanılmaktadır. Eleřtirel sۆylem ۆzۆmlemesinin toplumsal sorunlara ve adaletsiz olan sisteme odaklanıyor oluşu, eğitim sisteminin içinde yer alan dinamiklerin sorgulanması adına ideal bir teknik olmaktadır. Dolayısıyla

eleştirel söylem çözümlemesi toplumda dezavantajlı, ezilenlerin yanında olan bir duruş sergileyerek sorumlu olanı ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Günümüzde medyada yer alan birçok devlet ve özel kuruluşunun kendi bünyesinde ve bu sektörde oluşturduğu, dönemin yansıtmış olduğu dinamiklere göre seçilmiş olan konuya yönelik oluşan havuzun üzerinden habercilik yapılmakta, bu haberler ise ayrılmış türleri ile birlikte gazete sayfalarından web sitelerine kadar yer almaktadır. Eğitim haberciliği ise diğer türlerin aksine Türkiye’de ve Dünya’da gelişime açık fakat önemi medya karşısındaki niteliği açısından henüz ortaya çıkartılamamış bir habercilik türü olarak konumlandırılmaktadır. Ülke genelinde yer alan medya kuruluşlarının eğitim kategorisi oluşturmamış oluşu, eğitim haberlerinin tık haberciliği adı altında dönemsel tatiller ve okullara verilen zorunlu aralar yer almakla birlikte, döneme ilişkin eğitim ve politikasının aktarımına yönelik olan anlatımlarda da seyrek bir tutundurma çabası gözlemlenmektedir. Magazinsel anlatım, sansasyonel aktarım ve mağduriyet başlığı adı altında aktarılmakta olan eğitim haberlerinde ise bu bir görsel-yazısal aktarım aracı olarak medya aracılığıyla kullanılmaktadır. Dönemsel olarak medyada vitrine çıkarılan ve uygulamalarını gerçekleştiren eğitim politikası da bunlardan biri olmaktadır. Bunun aktarımı devlet kanadına bağlı olan medya kadar özel medya kuruluşları adına da geçerli olmaktadır. Bir öğretmenin başarısı her ne kadar bireysel çabalarıyla eş değer şekilde gözükse de medyanın bilgilendirme işlevini kullandığı noktada öğretmeni yetiştirmiş olan eğitim politikasını ve kullanılan eğitim materyallerine dikkat çekilerek haberin dikkat çekiciliğini oluşturan ana aktör öğretmen arka plana atılmaktadır. Bu da bireysel başarıyı dışarıda tutan, tüm paydaşlarıyla kurumu yüceltmeye çalışan bir tutum olarak gözükmektedir. Mağdur olan öğrencinin yanında duran politika, mağduriyetin oluşması noktasında sessiz kalmıştır. Bu nedenle bütün bunlar birer kahramanlık olarak gözükmekte, her ne kadar sorun çözüme ulaşsa da sorunun ardında yer alan oluşturunca ana etkenler bir buzdağı gibi orada varlığını sürdürmektedir. Dolayısıyla eğitim için her ne kadar seneler, dönemler ve yönetimler geçse de sorun hep aynı olmaktadır. Sorun köy okulunda eğitime tam anlamıyla ulaşamamış olan öğrenciden, sorun öğretmenin halen okul içinde ya da okul dışında fark etmeksizin veliler tarafından şiddet görüyor oluşudur, ya da sorun velilerin özel okullara ödediği fahiş ücretlere karşın aldıkları yetersiz ve basit hizmetlerdir. Gazeteler web sitelerinde de yer verdikleri haberler üzerinde her ne kadar sorunu dile getirseler de

bunların birçoğu çözüme ulaşmış ya da ulaşmakta olan olaylardan yola çıkmaktadır. Bu nedenle de sorunun hala bulunduğu eğitim mecrasında çözüme ulaşmış sorunlar bir başarı olarak medyada tutundurulmakta, sorunlar çözülemediği noktada medyada birer hayalet olarak varlığını kaybetmektedir. Bu nedenle de sorunlarını nitelikli olarak aktaramayan televizyon kanalları ve gazeteler sorunu kamuoyuna aktarma ve anlatma konusunda sınıfta kalmaktadır. Kitle iletişim araçlarının eğitime işlevi ise bu noktada her ne kadar kendisini geliştirip uygulayabilirse o kadar eğitime yönelik önemi de artırmış olur. Araçların toplumu eğitimdeki rolünün artması, toplumdaki eğitim seviyesinin artması ve toplumun eğitimdeki değişimleri fark edip, inceliyor, sorgulayabiliyor olmasının önünü açmaktadır. Dolayısıyla eğitim haberciliğinin gelişmesi, eğitim haberlerinin gerekli önemi ve niteliği kazanması adına bu araçların eğitime işlevinde de medya kuruluşlarının daha çok üzerine sorumluluk alabilecek bir duruş sergilemesi gerekir.

Eğitim haberleri genel olarak gazeteler içerisinde yeterli özveriye bulamamaktadır. Başlıca nedenlerinden birisi iş birliği yapmakta oldukları ajanslardan alınan haberlerin üstüne düşülmüyor oluşu ve buna bağlı olan eğitim servisinin yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Hasan Güner Berkant ile Muhammed Cömert'in yayınlamış olduğu "Günlük Gazetelerdeki Eğitimle İlgili Haberlerin İncelenmesi" başlıklı araştırma makalesinde de aynı sorunlar üzerinde durmaktadır. Gazetelerde yer alan eğitim haberlerinin yetersiz olduğu, nicelik ve nitelik olarak artırılması gerektiği bu çalışmada da aktarılmaktadır. Berkant ve Cömert eğitim haberlerinin üretiminde eğitim fakültesi öğretim üyelerinin de bulunması gerektiğini söylemektedir lakin bu durum yalnızca eğitim haberciliğinde soru işaretlerini çoğaltmakta olan bir öneri olarak görülebilir. Eğitim fakültelerinde yer alan akademisyenlerin bu öneriye yönelik habercilik anlamında yetersiz kalması haberin niteliğini düşüren bir unsur olarak risk oluşturmaktadır. Diğer yandan akademisyenlerin eğitim hakkında yanlış bilgilendirilme sorununu ortadan kaldırması her ne kadar potansiyel olarak görülse de ileride yaşanabilecek bir ideolojik aktarımın da önünü açmaktadır. Bu nedenle eğitim müfredatına ve mevzuatlara vakıf olan eğitim üzerine uzmanlaşmış olan gazetecilerin sayısının artışı bu durumda daha kritik bir önem taşımaktadır. Eğitimde yaşanan gelişmelerde anlık olarak, şeffaf ve doğru bilgilerle aktarılacak bir ağın kurulması daha kaliteli bir eğitim haberciliği adına büyük bir adım olacaktır. Bu nedenle yapılan

haberler özelinde de farklılık gözlemlenmektedir. Bir servis tarafından oluşturulan haber daha detaylı araştırmalardan yola çıkan ve araştırma dosyası niteliğinde bir haber içeriği olarak karşımıza çıkarken ajans haberleri yerellik özelliğini kullanarak bölgeden gelen gündem haberleri üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu yüzden eğitim haberlerinin eğitim kategorisi adı altında olmadan yerel haberler olarak paylaşıldığı gözlemlenmektedir. Her bölge kendine has problemleri ile eğitimde yer alan eksiklerini aktarmaktadır. Güneydoğu Anadolu’da bu coğrafi zorlukların üzerine eğitim teknolojisi kısıtlılığı ve eğitime ulaşımındaki zorluğu gösterse de Marmara Bölgesi’nde yer alan eğitim haberlerinde bu eğitimde şiddet ya da öğretmenlere yönelik yapılan mağduriyetlerden oluşmaktadır. Bu da eğitim haberlerine bölgesel bir incelemenin yapılması gerektiğini göstermektedir. Gazeteler ve televizyon kanallarından önce ajansların bölgesel olarak konumlandırırmış olduğu muhabirleri her konuda sahaya sürmemesi, uzmanlık alanları oluşturarak daha nitelikli ve haber değeri açısından kaliteli eğitim haberlerini medyaya sürmesi önem taşımaktadır.

Televizyon kanallarında ise eğitim dönemsel ve Bakanlık kararları ile dikkat çeken bir konu başlığı olarak tutundurulmaktadır. Öğrencilerin lise veya üniversite dönemine yardımcı olacak nitelikteki programlar ise üniversitelerin birer reklamı kampanyası yarışı haline dönmektedir. Bu nedenle de tercih programlarının çoğunda özel üniversitelerin daha çok bilgi aktarımı yapıldığı gözlemlenmektedir. Ana haber durumunda ise haftalık ya da günlük çıkan olaylar arasında kendine yer bulması haberi kamuoyuna aktaran kurumun siyasi duruşu ile de ilişkilendirilmektedir. Muhalif görüşte olarak adlandırılabilir kanallarda daha çok mağdur sıfatı ile ortaya çıkan eğitim haberleri yer alırken işlevselliği sorgulanmakta, referansal anlamda zayıf kalarak tarafların olaya getirdiği yorum konusunda zayıf kalmaktadır. Bu da haberin niteliğini ve olayı aktarışını negatif yönde etkilemektedir. Karşıt görüşteki kanallarda ise haber sıklığı az da olsa eğitimdeki değişimin ve yapılan gelişmelerin iyi olduğuna yönelik bir aktarım sergileniyor olsa da bir uzman görüşünün ya da öğrencinin aldığı hizmete ilişkin bir yorumu olmuyor oluşu gelişmenin iyi veya kötü olduğu değerlendirmesini kamuoyunun elinden alan unsur olmaktadır. Bunların ortasında kalan kanallarda ise eğer mevcut durumda bir karşıtlık oluşuyorsa her iki kısmı da aktarmakta, ana probleme yaklaşmamaktadır. Bu da haberin günlük üretime katkıda bulunduğu ve olayın yüzeysel bir zeminde eridiğini göstermektedir.

Eğitimdeki mevzuatların ve Bakanlığın aldığı kararlarda çalışmada yer alan gazetelerin hepsinde herhangi bir eğitim uzmanı yorumu ya da gazetenin alınan kararlara ilişkin getirdiği bir yorum olmaması eğitim politikasını direkt aktarması gereken resmi bir aktarıcı olarak gözükmektedir. Buna rağmen haber kendi yorumu başlıklarda göstermeye çalışmaktadır. Bu da zorlama olmakla birlikte sert bir dilin kullanımına, abartı ifadelerin yer almasına sebebiyet vermektedir. Resmi kurumun başında yer alan kişinin açıklamalarını birebir aktaran gazetelerde olaya karşın bir yorum olmayışı haberin eleştirel bir bakış açısı kurmasını kapattığı gibi okuyucuda oluşan eleştirel bakış açısını da sağlıklı bir vaziyette destekleyememektedir. Bu da resmi açıklamaların ya da alınan yeni kararların okur tarafından dikkat çekmesi için yapılan sansasyonel bir aktarım aracı olarak yer almaktadır. Hürriyet gazetesi özelinde var olan eğitim servisinde bu durum dönemin Yükseköğretim Kurumu ya da Milli Eğitim Bakanlığına bağlı yöneticilerin açıklamalarından yola çıkarak oluşmaktadır. Bu da okuyucu özelinde haberin dikkatini çekmekte, yöneticinin yaptığı açıklamaya merak uyandırmaktadır.

Eğitim haberleri, genelinde resmi kurumların kritik olmayan, sadece belirli bir kesime hitap eden açıklamaları bakımından sıradan ve sade bulunmakta, hiçbir sansasyonel durum ya da magazinsel bir olay barındırmadığı için dikkat çekiciliğini yitirmektedir. Bu da genel kesime hitap etmediği noktada haberler kategorisinde kendini arka sıralarda bulmasına neden olmaktadır. Dikkat çekiciliği her ne kadar çözüm olarak bulunan bir unsur olup, kendisini bir yere kadar okunabilir kılsa da bağlam olarak birbirinden bağımsız ve çelişkili haberlerin oluşmasına sebep gösterilebilmektedir. Bu konuda sorumlu tek bir taraf olarak gösterilmemelidir, Hakkı Kahveci ve Alaaddin Faruk Paksoy’a ait “Ulusal Gazetelerin Haber Metinlerinde Öğretmen Temsili” başlıklı araştırma makalesinde “Ancak medya sadece devletin değil, aynı zamanda devlete ve topluma etkide bulunmak isteyen diğer güç odaklarının da ideolojik aygıtı olarak kullanılmaktadır. Bu durumda birçok konuda olduğu gibi öğretmenlerle ilgili haberlerde de tek bir haber kaynağından yararlanmanın doğru olmayacağı, gazetelerin ilgi çekmek veya ideolojik ve ekonomik amaçları doğrultusunda etik değerleri dikkate almadan mesleği zedeleyici bir üslup kullanabileceği bu çalışmada ortaya konmuştur.” cümleleri ile ifade edilmektedir. Söz konusu araştırma makalesinde her ne kadar ana aktör olan öğretmen üzerinden bir aktarım sağlanmış olsa da eğitimdeki diğer aktörlerin de medya üzerindeki aktarımında sorunlar baş göstermektedir. Kısıtlı bir konuya ilişkin

tek bir kaynak eğitim haberlerinin kısıtlı olduğu bir döneme göre yeterli görülebilmektedir fakat bilgi alışverişinin bu kadar seri bir hal aldığı günümüz medyasında yetersiz atfedilmektedir. Diğer yandan bu haberlerde sadece öğretmen özelinde olmamakla birlikte eğitim genelinde bir dikkat çekici dil kullanılmaya özen gösterilmiştir. Bu da hem bu araştırmayı hem de önceki yapılan araştırmaları haklı çıkaran bir husus olarak yer almaktadır fakat ideolojik bir yerleştirme bulunsa bile ekonomik bir amaç güdüldüğü haberin içeriğinde görülmemektedir. Bu nedenle yazılmış olan haberlerde sıklıkla etik değerlerin sınırlarını zorlayıcı bir ideolojik aktarım göze çarpmaktadır. Sabah gazetesine de bakıldığında durum bundan pek farklı gözükmemektedir. Örnek olarak verilen sınır bölgesindeki bir okulda gerçekleşmiş olan proje bunu yansıtmaktadır. Coğrafi zorluğa ve yapılan projeye atfedilen önem öğrencilere ne aktarıldığı sorusunun sorulmadığı haberde ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla eğitimde gerçekleştirilen yeniden bir sunum haline dönüşmekte, projenin yapılmış olması, projenin önemini oluşturan detay ve öğrencilerin bu projeden ne dönüt aldığına yönelik cevapsız sorular oluşturmaktadır. Bu nedenle de haberciliğin magazinsel boyutu da bu konuya bir hayli girmektedir. Tarlada salgın dönemi boyunca iş yapmak zorunda kalan öğrencilerin akıbeti nasıl sorulmuyorsa, tarladaki öğrencilere de öğretmen ve mobil EBA aracı gönderen sistemin bu konudaki yetersizliği sorgulanmamaktadır. Mağduriyet her geçen yıl kendini tekrarlarken magazinsel boyut her geçen dönem artarak çoğalmaktadır. Sağlık, ulaşım, politika ve ekonomi gibi dış etkenler de eğitimde yer alabilecek aksaklıkların birer temeli olacak durumda kendini korumaktadır.

Eğitimde var olan özel okullar ile resmi okullar arasındaki farklılıklar haberlerde de kendini ciddi bir şekilde göstermektedir. Haberler arasında direkt bununla ilgili oluşan konular ile buna sebep olarak bağlanmakta olan bir takım yan etken niteliğinde konular yer almaktadır. Resmi açıklamalarda dahi bu durum kendini bariz bir şekilde varlık oluştururken, abanın altından sopayı göstermekte olan resmi kurumlar sadece göz boyamakta kalıp icraat konusunda yetersiz kalmaktadır. Salgın dönemi eve kapalı kalmak zorunda olan resmi kurumlara bağlı öğrenciler ne olursa olsun eğitimlerini uzaktan alırken özel eğitim kurumlarına ait olan yerlerde ise bir istisna geçildiği haberlerden yansımaktadır. Bu da eğitimde çok önemli bir konum olan eşitlik ilkesine aykırı düşmekte, buna rağmen oluşan haberde içeriğe aykırı düşmese dahi eleştirel bir

yorumun katılmaması bağı medya kuruluşu üzerinden bir göz yumulmanın önünü açmıştır. Eğitim haberleri üzerinde eleştirel bir dil barındıran Milliyet gazetesi dahi haberinde sermaye sahibi olan okul yöneticisi tarafında yer aldığı bir haberdan dolayı özel eğitim kurumlarının sermayeye bağı olan gücüne destek çıkan bir tavır göstermektedir.

Haberlerin içeriğinde yer alan eleştiri kısmında ise siyasal anlamda sağa yakın bir çizgide bulunan Sabah gazetesinde yer alan eğitim konulu haberlerin oluşu dikkat çekmektedir. Türkiye’de var olan yönetime yakın bir görüşte haber üretimi olan ve görüşü belirli bir medya kuruluşunun eğitim üzerine gelen tepkileri yansıtmaması eğitim haberciliğı açısından olumlu bir görüntü oluşturmaktadır. Eğitim haberlerinde hem var olan dönemin yönetiminin eğitim politikası hakkında üretim, hem de gelen tepkiler ve eleştiriler adına bir üretim yapıyor olması konunun yekpare bir halde tek bir ortamda gözlemlenebilmesine olanak sağlamaktadır. Bu nedenle sadece eleştirinin yer aldığı medya kuruluşlarına bağı oluşan haber üretiminde eğitime dair tek taraflı bir görüşün elde edildiğı gözlemlenmektedir. Bu da oluşan medyadaki kısıtlı eğitim haberlerini ayıklamakta problem yaratmaktadır. Dolayısıyla medya kuruluşlarında yer alan bu haberler eleştirel bir dille başlığı oluştururken içerik olarak büyük benzerlikler barındırmaktadır. Eğitimle ilgili politikalarda anaokulundan lisenin sonuna, üniversite ve bütün uygulamaların yönelik yapılan resmi kurum açıklamaları dışında eğitim haberleri üzerine dar bir pencere bırakılmaktadır. Bu pencereyi nasıl kullanacağı konusunda medya şirketlerinin, bizzat basılı yayın ve internet baskısında güçlü olan şirketlerin daha dikkatli ve özverili bir şekilde haber içeriğı üretmesi sağlanmalıdır.

Eğitim haberlerinin incelendiğı internet baskılı haberlerde görülen bir diğ er nokta ise her haber türünde yer aldığı üzere şiddete yönelik yazılan haberlerden oluşmaktadır. Bir diğ er sınırlılığı ise öğretmenlerin uğradığı sözlü ve fiziksel şiddet üzerine olmaktadır. Şiddet haberleri her kategoride ses getirdiğı gibi eğitim haberciliğinde de bir tepki oluşturan durum yaratmaktadır. Genel olarak eğitim haberlerinde şiddet başlığında öğretmenin tarafından aktarım yapan gazeteler bu konuya ilişkin bir çözüm arayışını birer eleştiri halinde getirememektedirler. Bu yüzden yapılan öğretmene şiddet haberlerinin çoğunluğunda sendikalar yer aldığı gibi, eğitimle ilgili genel anlamda bilgiler aktaran medya organlarında da eleştirel boşluğu sendika sözcülerinin açıklamaları doldurmaktadır. Diğ er yandan var olan sisteme yönelik eleştiri

yöneltemeyen gazeteler ise bu durumu lehine kullanıp mağduriyetten ticari bir beklenti doğurmaktadır. Sendikanın yaratmış olduğu eleştiri havuzu işine yaramakla birlikte var olan kesitten bir anlamsal bütünlük yaratıp başlığı sansasyonel bir içerik haline dönüştürmektedir. Bu nedenle haber beklentilerin üstünde bir ilgi yaratırken oluşturmuş olduğu algı ise haber metninin sonlarına kadar dayanamamaktadır.

Eğitim haberciliğinin toplumsal sorunlara çözüm arayan bir amacı varken bilgileri yalın halde aktarıyor oluşu var oluşundaki etkenleri şüpheyne düşürmektedir. Eğitim haberleri geneli itibariyle sorunu çözümlenmiş haberler olmaktadır. Çözen birey, dernek ya da resmi bir kurum oluşu ve haberde ne sıklıkla yer alıyor oluşu da bunun medyadaki aktarım boyutunu büyütüp küçülten bir aracı olarak yer almaktadır. Eğitim haberciliğini sürdüren medya her ne kadar çözülen sorunların nihai oluşuna inanıyor olsa da sorunların aslında buzdağının görünen yüzü olduğunu, bunun ardında yer alan etkenlerin ise sermaye patronlarının bağlı bulunduğu görüşe göre şekillendiği gözden kaçmamaktadır. İldaş(2021), COVID-19 sürecinde medyanın bilgilendirme rolündeki değişim: eğitim haberleri üzerine bir inceleme adlı çalışmasında aynı duruma değinmektedir. İldaş da rutin haberlerin ve eğitimde var olan tüm perspektiflerden aktarılmamakta olan sorunlar üzerine durmaktadır. İleride üretilecek olan haberlerin ve inceleyecek olacak araştırmaların da bu perspektiflerin değişimini gözlemliyor olması gerekmektedir, aksi takdirde eğitim haberleri üzerinde var olan dil ve sorunu aktarmadaki çaba durağan seyrini korumaktadır. Bu nedenle eğitim haberciliğinde hem aktarılması gereken olaylara alanında uzman gazetecilerce yazılmış rutin haberler, hem de üzerinde uğraşı gösterilmiş bir araştırma dosyası olarak yaklaşmak olmalıdır. Bir öğretmen her ne kadar bir sınıfı, bir okulu, ya da bir öğrenciyi değiştiriyorsa bunun altında yatan eğitim sistemi sayesinde değil, bunun karşısında yetersiz kalan bir eğitim sistemi ve buna göz yuman dönemin eğitim politikası yüzünden değişime zorunludur. Eğitim haberciliğinin ise yapması gerekenin sadece başarılı öğretmeni alkışlatmamak olduğu, başaran öğretmenin nasıl başardığına ve bu eğitim sisteminin nasıl genele yayılabileceğine dair fikirler üretilmesine kapı açması gerektiği kanaatinde olmasıdır. Bu noktada eğitim haberciliği ve oluşan haberlerde bir eleştiri havuzu oluşabilecek, eğitimde yer alan eksikliklerin, gerçekleşen olumsuzlukların ve özel okullar ile devlet okulları arasındaki farkın azalmasına olanak sağlayabilecektir.

KAYNAKÇA

- Arslan, A. (2004). Medyanın Birey, Toplum ve Kültür Üzerine Etkileri, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, www.insanbilimleri.com, s.3
- Aslan, A.Kadir(2001), “EĞİTİMİN TOPLUMSAL TEMELLERİ”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Balıkesir, Sayı: 5, s.27-29
- Atabek, N. (2002). Kamuoyu, Medya ve Demokrasi, Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Dergisi Kurgu 19, 223-238.
- Baker, M. (1994). “Media Coverage of Education”, *British Journal of Educational Studies*, 42 (3), 286 297.
- Bal, H. (2016). Nitel Araştırma Yöntem ve Teknikleri:Uygulamalı-Örnekli. Sentez Yayınları:İstanbul.
- Başaran, İ. E. (1993) Türkiye Eğitim Sistemi. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Billington R. (1997). Felsefeyi Yaşamak, (Çev. A. Yılmaz), İstanbul: Ayrıntı Yayınları (Eserin orijinali 1992’de yayımlandı.).
- Bülbül, R. (2001). Haberin anatomisi ve temel yaklaşımlar. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çebi, M.S. (1996). “MEDYADA HABER SEÇİMİNİN TEORİK BOYUTLARI Ampirik Haber Seçimi Görüşleri Üzerine Bir Deneme”, *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi* (3), 247-269
- Çebi, Murat Sadullah (2002). “Haberi Anlamak”. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Çelikkaya, H. (1990). “Eğitim Olgusunun Özellikleri”, *M.Ü Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2, 67-72.
- Çilek, E. (2019). “Haber Değeri Kriterlerinin Geleneksel ve Yeni Medya Bağlamında Karşılaştırılması: Hürriyet Gazetesi ve ensonhaber.com Örneği”, *Yeni Medya Dergisi*, 6, 2-17.
- Dağtaş, E., ve Ünal, M. A. (2019a). “Eğitim Haberlerinin Metalaşmasını Reklam ve Reklam Haberler Üzerinden Okumak”, *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* (6) 1, 38-61.
- Dağtaş, E., ve Ünal, M. A. (2019b). “Türkiye’de Yeni Sağ Politikalar Çerçevesinde Eğitim Haberciliğinin İçerikleri Üzerine Bir Değerlendirme”, *İNİF E-Dergi*, 4 (1), 7-36.

- Erkılıç, T. A. (2007). Akman, Eğitimle İlgili Yazıların Eskişehir Yerel Gazetelerinde Dağılımı, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Eskişehir: Cilt,8, Sayı No, 2, s.157.
- Erkılıç, T.A.(2011). Felsefenin Tanımı, Kapsamı, Felsefe-Eğitim İlişkisi, Eğitim Felsefesi. Boyacı, A. (Ed.). Eğitim Felsefesi içinde (Ünite 1). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Eğitim Reformu Girişimi. (2003). <https://www.egitimreformugirisimi.org/>
- EdSurge. (2011). <https://www.edsurge.com/>
- Education Writers Association. (1947). <https://www.ewa.org>
- Fairclough N., Mulderring, J. ve Wodak, R., (2011). Critical Discourse Analysis. T.A.van Dijk (Ed.) Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction içinde, (s. 1-20). London: Sage.
- Günay, İ. E. (2022). Van Dijk'in Eleştirel Söylem Analizi Bağlamında Azerbaycan ve Ermenistan Arasındaki Savaşa İlişkin Le Monde ve Le Figaro'da kullanılan Haber Başlık ve Girişlerinin Analizi. Aksaray İletişim Dergisi, s. 46-65.
- Güler, D. (1990). "KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ İLETİŞİM VE EĞİTİM İLETİŞİMİ ÖZELLİKLERİ", *Kurgu Dergisi*, 9, 323-345
- Güngör, N. (2018), İletişim: Kuramlar ve Yaklaşımlar:. Ankara: Siyasal Kitabevi
- Güner, Hasan, Cömert, Berkant Muhammed, "Günlük Gazetelerdeki Eğitimle İlgili Haberlerin İncelenmesi", *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Maraş: 2013, cilt:3, sayı 2, s.27
- Işık, Metin (2002); Kitle İletişim Teorilerine Giriş, Eğitim Kitabevi Yayınları
- Işık, M. (2014). Basının Kamuoyu Oluşturma Fonksiyonu: Bir Örnek Olay Olarak 24 Aralık 1995 Genel Seçimleri Sonrasındaki Anap-rp Koalisyon Görüşmelerine Basının Yaklaşımı. Selçuk İletişim, 2(1), 142-158.
- Karaduman, S. (2017, Aralık). Eleştirel Söylem Çözümlemesinin Eleştirel Haber Araştırmalarına Katkısı ve Sunduğu Perspektif. Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, s. 31-46.
- Karakuşçu, G. Y. (2003). Özel Televizyon Haberlerinde Terörizm Kanal D Ve Show TV Ana Haber Bültenleri İçerik Analizi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

- Kejanlıoğlu, D. B. (2004). Türkiye’de medyanın dönüşümü (1.Baskı). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Kışlalı, A.T. (1997). Siyaset Bilimi. İkinci Baskı. Anadolu Üniversitesi Yayınları: Eskişehir.
- Kocadaş, B. (2004). Kitle İletişim Araçları Eğitim İlişkisi, *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* IV Malatya, Sayı: 2, s.134
- Levent, F. ve Çayak, S. (2018). “Günlük Gazetelerde Yayınlanan Eğitimle İlgili Dava Haberlerinin İncelenmesi”, *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (3), 405-411.
- Locke J. (2004). Eğitim Üzerine Düşünceler, Çev. Hakan Zengin, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları Felsefe Dizisi.
- MEB (2008), İlköğretim 4-8. sınıf öğretim programlarının öğrenme-öğretme sürecinde gazete kupürlerinden yararlanma. Ankara: <http://ttkb.meb.gov.tr> adresinden 24.02.2013 tarihinde erişilmiştir.
- MEB (2009), Ortaöğretim kurumları yönetmeliği. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/27305_0.html adresinden 02.03.2013 tarihinde erişilmiştir.
- McQuail, D., ve Windahl, S. (2010). İletişim Modelleri. İçinde Kitle İletişim Çalışmalarında. (Çev: Konca Yumlu). Ankara: İmge Kitabevi.
- Mutlu, E. (1995). İletişim Sözlüğü. Ankara: Ark Yayınevi.
- Nalçaoğlu, H. (2003), Medya ve toplum. İstanbul: İletişim Vakfı Yayınları.
- Oktay, A. (1995). Medya ve Hedonizm, İstanbul: Yön Yayınları.
- Özer, Ö. (2018). Gökyüzüne Çılgılık-Öncülerden Eleştirel Söylem Yaklaşımları ve Öz-gün Çözümlemeler. Konya: LiteraTürk Yayınları.
- Özer, Ö. (2015). Teun Adrian van Dijk Örneğinde Eleştirel Söylem Çözümlemesi. (B. Yıldırım, Ed.). İletişim Araştırmalarında Yöntemler (197-287). Konya: Literatürk Academia Yayınları.
- Özmen, K. (2021). “25. Yılında Dijitalleşmenin Haber Değerine ve Değerlendirmesine Etkisi”, *Sakarya Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 1 (2), 225-241.
- Paksoy A.F., ve Kahveci H. (2021). “TÜRKİYE’DE EĞİTİM HABERCİLİĞİ: GENEL BİR BAKIŞ VE BİR ÇERÇEVE ARAYIŞI”. 18. International Symposium Communication in the Millennium.

- Patton, M. Q. (2014). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri. (3. Baskıdan Çeviri). (Çev. Ed. M. Bütün ve S. B. Demir). Ankara: Pegem.
- Portelli J. P. ve Menashy F. (2019). “Eğitimde Bireysel ve Toplumsal Hedefler”, Eğitim Felsefesi Kılavuzu. Editörler: Bailey, R., Barrow, R., Carr D. ve McCarthy C. Ankara: Pegem.
- Savaş, (2004). “KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARINA ELEŞTİREL BİR YAKLAŞIM”, *Uluslar arası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8 (1), 1-5.
- Şapolyo EB. Türk Gazetecilik Tarihi ve Her Yönü ile Basın. Ankara: Güven Matbaası, 1971. s.5.
- Şimşek, Ali. (2018). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- TÜBİTAK Bilim ve Toplum Başkanlığı Popüler Bilim Yayınları(2020) Eğitim <https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/egitim>
- Tolstoy L. (2008). Eğitim Üzerine, M. Hern (Editör), Alternatif Eğitim (Çev.E. Ç. Babaoğlu), İstanbul: Kalkedon Yayınevi (s.27-33).
- Tan M. (1994). Çocukluk: Dün ve Bugün Toplumsal Tarihte Çocuk (23-24 Nisan 1993), Bildiri Kitabı, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları (s.11- 30).
- The Hechinger Report. (2010). <https://hechingerreport.org/>
- Uras M. (2002). Eğitimin Toplumsal Temelleri, E. Toprakçı (Editör), Eğitim Üzerine, Ütopya Yayınevi: Ankara, (s.190-241)
- Varış, F. (1994) Eğitim Bilimine Giriş. (Ed: F. Varış), Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. Zevkliler, A. (1992) Medeni Hukuk. Ankara: Savaş Yayınları
- Van Dijk, Teun A. (1988). News As Discourse. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Van Dijk, Teun A. (2003). “Söylem ve İdeoloji: Çok Alanlı Bir Yaklaşım”, Barış Çoban, vd. (der.) Söylem ve İdeoloji. Ankara: Su yayınları içinde, s.13- 113.
- Van Dijk, Teun A. (2005). “Söylemin Yapıları ve İktidarın Yapıları”, çev. Mehmet Küçük, Medya, İktidar,İdeoloji, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları içinde, s. 271-312.

- Van Dijk, Teun A. (2009). Critical Discourse Studies: A Sociocognitive Approach, In Ruth Wodak & Michael Meyer (Eds.), Methods of Critical Discourse Analysis, London: Sage.
- Van Dijk, Teun A. (2015a). Critical Discourse Studies: A sociocognitive Approach. Ruth Wodak ve Michael Meyer (Editörler.), Methods of critical discourse analysis (3. Baskı) içinde (s.63-85). London: Sage
- Yumlu, Konca, (1994); Kitle İletişim Kuram ve Araştırmaları, İzmir
- Yüce, E. (2022). “Haber Değerlerini Sorgulamak: Anaakım Gazetelerde Engelli Haberleri”, *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 59, 85-104.
- Yüksel, E., (2007). Kamuoyu Oluşturma ve Gündem Belirleme Kavramları Nerede Kesişmekte Nerede Ayrılmaktadır. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , vol.7, no.1, 571-586.
- Yüksel, E. (2004). Medya Güvenlik Kurulu. Anadolu Üniversitesi Yayınları: Eskişehir
- Yüksel, Erkan, (2001); Medyanın Gündem Belirleme Gücü, Çizgi Kitabevi

GAZETE VE TELEVİZYON HABERLERİ

- Hürriyet (10 Mart 2022). DHA, “8 Ülkenin göçmen çocukları, aynı okulda”
<https://www.hurriyet.com.tr/egitim/8-ulkenin-gocmen-cocuklari-ayni-okulda-42019689>
- Hürriyet (10 Eylül 2021). AA, “Her üniversitenin bir başarı hikayesi olmalı”
<https://www.hurriyet.com.tr/egitim/her-universitenin-bir-basari-hikayesi-olmali-41891742>
- Hürriyet (5 Eylül 2020). DHA, “Tarlada dersbaşı”
<https://www.hurriyet.com.tr/egitim/tarlada-dersbasi-41603869>
- Milliyet (7 Ekim 2022). Ali Fuat Güçlüer, “Bakan Özer'den 'anaokulu' açıklaması: Yeni bir proje başlattık” <https://www.milliyet.com.tr/gundem/bakan-ozerden-anaokulu-aciklamasi-yeni-bir-proje-baslattik-6837278>

Milliyet (11 Temmuz 2021). Ozan Ömer Kadüker, “Son dakika! Öğrencisiyle birlikte satılık okul...” <https://www.milliyet.com.tr/egitim/son-dakika-ogrencisiyle-birlikte-satilik-okul-6550399>

Milliyet (24 Mart 2020). “Ekranada ilk ders zilini Bakan çaldı” <https://www.milliyet.com.tr/egitim/ekrandan-ilk-ders-zilini-bakan-caldi-6172440>

Sabah (1 Nisan 2022). Emir Somer, Bulut Yamandağ, “Sınırdan sınırsız eğitim!” <https://www.sabah.com.tr/yasam/sinirdan-sinirsiz-egitim-5934234>

Sabah (25 Mart 2021). “Senegal’den Tokat’a öğrenci göçü” <https://www.sabah.com.tr/tokat/2021/03/25/senegalden-tokata-ogrenci-gocu>

Sabah (12 Mayıs 2020). “İndirim isteyen velilere şok! Öfkeli yönetici öğrencilerin kaydını sildi” <https://www.sabah.com.tr/egitim/indirim-isteyen-velilere-sok-ofkeli-yonetici-ogrencilerin-kaydini-sildi-4976860>

NOW TV. “NEREDE BENİM KADROM?” (30 Mart 2023, NOW Ana Haber)

<https://youtu.be/YssCVG9mXlc?si=J2z0v07hsJkz8sVE>

SHOW TV. “VER PARAYI, SEÇ İSTEDİĞİN ÖĞRETMENİ!” (7 Eylül 2023, SHOW Ana Haber)

https://youtu.be/aNQ7PnrO8wQ?si=mYa65_By1IUICq0x

TRT HABER. “MINIKLER İÇİN 'ÖĞRETMEN' NE ANLAMA GELİYOR?” (24 Kasım 2023, TRT Haber)

https://youtu.be/hGM8_BWWTqg?si=07h3bGbdJohoKeh_

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Hasan Mert KARAAYVAZ

Yabancı Dil: İngilizce

Eğitim ve Mesleki Geçmişi

2022, Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Basın ve Yayın Anabilim dalı.
2022, Anadolu Üniversitesi, İletişim Bilimleri Fakültesi, Basın Yayın
2021, Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık
2015, Anadolu Üniversitesi, Porsuk Meslek Yüksekokulu, Basın Yayın tek.
2011, Bozüyük Anadolu Ticaret Meslek Lisesi, Web Tasarım ve Programlama